

הישיבה המאה־ושלושים־ארבע של הכנסת האחת־עשרה

יום רביעי, כ"ב בחשוון התשמ"ו (6 בנובמבר 1985)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

א. שאילתות בעל־פה

גלויים על פניהם, שיש טעם להאיץ בשלטונות החוק לטפל בכך.

באותה הזדמנות הייתי רוצה להצטרף לתקוותך, כי אכן בין היהודים היושבים ביהודה, בשומרון ובעזה, כשטחים, יש מי שרואים פגם, ואולי אפילו פוטנציאל של אסון, בהתבטאות כזאת. עם זאת, אני רוצה להכיע צער שהם לא נקטו עמדה חד־משמעית, הייתי אומר אפילו של הוקעת איש כזה והוצאתו מתוכם, אם כזאת היא תגובתם — ואולי יש מפלגה פוליטית שתומכת כזה — סימן הוא שההתרגשות שלהם מן האיום הנורא הזה ומזרע הפורענות שנורע איננה מספקת.

היו"ר מ' כהן־אבידב:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יוסי שריד.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב־ראש, גם אני מודה לראש הממשלה על תשובתו, אבל אני מוכרח לומר, שאני מאוכזב מדרך הטיפול של הממשלה בפרשה הנוראה הזאת.

הממשלה ממקדת משושים־מה את העניין בפרסום שהיה בעיתון העלוב הזה, "אלף־יוד", בשמו של איזה כותב עלום שם וחשון מעמד. אך העניין הוא הרבה יותר רציני. אני מחויב בידי עיתון מהבוקר ובו מצוטט חבר מועצת יש"ע, אליקים העזני, ואני מצטט מלה במלה: "ראש ממשלה שימסור חלקים מארץ־ישראל ייחשב כוגד". אני שמעתי דיבורים של ראש מועצת יש"ע בכבודו, או באי־כבודו, ובעצמו, שאמר שראש ממשלה שיוותר על שטח משול בעיניו למרשל פטן, ואנחנו הרי יודעים מה צריך לעלות בגורלו של ראש ממשלה שהוא כמרשל פטן.

מדובר על החלטות בלתי חוקיות. למה אתם מתמקדים בכותב העלוב, על־כ־הנפש הזה?

לכן אני מייעץ לממשלה לא להתעלם, לא לעצום עיניים אלא לעשות את הדברים שאמנה להלן כלפי כל אלה שהתבטאו כפי שהתבטאו: א. יש לגרשם מן הגדה המערבית, יש לכם כלים לגרש אותם. אין צורך בשום חקירה. קורם כול, הדברים מדברים בעד עצמם. גרשו אותם מן הגדה המערבית: ב. יש להעמידם למשפט בלי דיווח; ג. יש לפרק את המיליציות האלה, את המתנחלים, מנשקם — אותו נשק שנועד למלחמת אזרחים; ד. על ראש הממשלה לגרום למעורבות הרבה יותר עמוקה של שירותי הביטחון בקרב המתנחלים, כדי שאפשר יהיה לעקור זרע פורענות של מרי ושל מלחמת אזרחים בעוד מועד.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

רשמנו לפנינו שאלתך בעד גירוש בלי חקירה.

היו"ר מ' כהן־אבידב:

תודה לחבר הכנסת יוסי שריד. רשות הדיבור לחבר הכנסת אלעזר גרנות לשאלה נוספת.

היו"ר מ' כהן־אבידב:

בעזרת ה', אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. חברי הכנסת, ראש הממשלה ישיב על שאלתא בעל־פה מס' 70, מאת חבר הכנסת שבח וייס, בנושא איום במלחמת אחים במקומון היוצא־לאור באריאל. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

70. איום במלחמת אחים במקומון היוצא־לאור באריאל

שבח וייס (המערך):

אדוני ראש הממשלה, במקומון המתפרסם באריאל מאיים איש בשמו בני־ישראל במלחמת אחים, אם אכן יחולל בעתיד, שינויים במעמד השטחים. כמו כן, הוא קורא להיערכות לקראת אפשרות כזאת, להצטיידות לוגיסטית כנשק וכל הכרוך בכך.

שאלותי אליך, אדוני ראש הממשלה:

1. מה ברעת הממשלה לעשות נגד מי שקוראים למרי אזרחי בהקשר זה?

2. האם נשקלת האפשרות לפעילות חוקית מיידית נגד זורעי זרע פורענות שכזה?

היו"ר מ' כהן־אבידב:

תודה. אני מבקש מראש הממשלה להשיב על השאלתא.

ראש הממשלה ש' פרס:

הנושא נמצא כבדיקה במטרה, בשיתוף היועץ המשפטי לממשלה. לאור תוצאות הבדיקה, שיהיו בהקדם, יוחלט אם לפתוח בחקירה.

לגופו של עניין: אני דוחה בכל תוקף את ניסיון ההתנשאות, ההפחדה וההטעיה של מועצת יש"ע. ההתנשאות — מפני שהם נטלו על עצמם את תפקיד המחוקק, את תפקיד הכנסת לקבוע מה חוקי ומה בלתי חוקי בישראל. ההפחדה — מפני שהם מנסים ליצור במדינה אווירה של פחד במקום אקלים של שיקול דעת. ההטעיה — כאילו דיון על שלום הוא אסון, וכדי שלא לדון במהותו הם מייחסים לנציגים מוסמכים של המדינה דברים שהם מעולם לא אמרום.

העם ידחה בשאט נפש כל התנשאות, בישראל לא תבוא ההפחדה במקום ההצבעה, וההטעיה בנויה על רגלי חימר, היא לא תחויק מעמד.

אני יודע שביהודה ובשומרון יש רבים המגנים בכל תוקף את הטון הזה. הרוב בעם ישראל יכטיח את אחרות ישראל ואת ניהולה החוקי והדמוקרטי של המדינה שלנו.

היו"ר מ' כהן־אבידב:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

אני מודה לראש הממשלה על תשובתו. אין לי ספק שבעניין כזה חשובה פעילות מיידית. נדמה לי שהדברים כה

אני מצטער, יש שני שואלים נוספים. לוי ביקשת קודם לכן, אולי הייתי נוטה לבקשתך. בבקשה, אדוני ראש הממשלה.

ראש הממשלה ש' פרס:

לשאלת חבר הכנסת שבת וייס — אכן, הממשלה תפעל במהירות ולא תתמהמה בביצוע הבדיקה הדרושה.

לשאלתו של חבר הכנסת יוסי שריד — הבדיקה לא תצומצם רק לעיתון אלא תהיה גם לגבי מסיתים אחרים, אלה שמסכנים את הרמקורטיה ואת החוק במדינת ישראל. לא תהיה איפה ואיפה בעניין הזה. אליקים העזני איננו שופט עליון במדינת ישראל. הוא אזרח ככל האזרחים, והוא צריך להבין, כפי שייזוכח, שהוא כפוף לחוקים המקובלים בישראל. כלא ייתוס מיוחד, גם כלא הפליה מיוחדת.

לעצרת הנוספות — במדינת חוק קודם בודקים את העובדות, את האפשרויות, ורק אחר כך מסיקים מסקנות. ככל אופן, הממשלה לא תהסס ולא תתמהמה בנקיטת האמצעים החוקיים הדרושים במצב שנוצר.

היו"ר מ' כהן-אביב:
תודה לראש הממשלה.

ב. שאלות ותשובות

עלי לציין, שזכאותן של אמהות לא נשואות, השייכות לארגון אל"ן, תיקבע על-פי מחצית משכרה ברוטו של האם, ותיחשב לה נפש נוספת בהמשפה.

1262. ידיעה על הבאת עובדים זרים לארץ

חבר הכנסת מ' כהנא שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ו בתמוז התשמ"ה (15 ביולי 1985):

קראתי בעיתונות כי בכוננת התנועה הקיבוצית המאוחדת להביא ארצה מובטלים מגרמניה, למרות האבטלה הקיימת בארץ.

אודה לך אם תשיב לי:

1. כמה עובדים זרים בכלל יש בארץ, וכמה מהם עובדים כרשיון?

2. מה מתכוונן כבוד השר לעשות כדי למנוע הבאת עובדים זרים לארץ?

3. האם אין כבוד השר סבור שבשעה קשה זאת למשק ולעובד הישראלי יש לאסור הבאת עובדים זרים לארץ ולחת עדיפות בעבודה לישראלים?

תשובת שר העבודה והרווחה מ' קצב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ל-1,538 עובדים זרים יש רשיון עבודה בארץ. כאשר לעובדים כלי הורשאה — אומדן משרד הפנים קובע, שמנינים כ-8,000 — 10,000, כפי שנמסר למשרד.

2. בתחום מתן ההרשאות — שירות התעסוקה מקפיד הקפדה יתירה על שלושה קריטריונים למתן היתרי תעסוקה לזרים: נדירות או מחסור בבעלי מקצוע זה, מידת המקצועיות של מבקש היתר ומידת החינוך המשקית-הכלכלית, או אחרת, שלו. כאשר שלושת הקריטריונים האלה קיימים יחד,

אלעזר גרנות (מפ"ם):

אדוני ראש הממשלה, בהמשך לדבריו של חבר הכנסת יוסי שריד, אני רוצה לשאול, מדוע לא יוחל עליהם החוק שחל על מסיתים בנדה בלי הכרל אם הם יהודים או ערבים? מדוע לא תצא הממשלה לא נגד מועצת יש"ע בלבד אלא נגד מפלגה שיושבת בבית הזה ומוינה ומגינה ומעודדת את המהלכים האלה?

בדברים שקורים היום יש סכנה חמורה ביותר, ואנו התרענו עליה בעוד מועד. זרע הפורענות נורע בקדום, והיום אנחנו אוכלים את פריו. ממשלה שלא תוכיח כי היא עומדת על קיום החוק בכל תוקף, עתידה ליתן את הדין בשנים שתבאנה.

מה שצריך לעשות היום, קודם כול, הוא לנהוג כלפי הנשק שנמצא בידי האנשים האלה כפי שנהגים כלפי נשק שנמצא בידי כל האזרחים. יש להגביר את מעורבותו של צה"ל בהגנה על הישובים ולהפחית את מעורבותם של האנשים האלה. צריך שיהיה פיקוח, שעה שנשמעים איומים בשימוש בכוח נגד צה"ל, צריך שלא יהיה בידיהם של האלמנטים אלה שום נשק שיזכלו להשתמש בו. האיום נשמע, איש לא יוכל לומר: לא שמענו, לא ראינו, לא ידענו.

היו"ר מ' כהן-אביב:
תודה. אני מבקש מראש הממשלה להשיב על השאלות.

היו"ר מ' כהן-אביב:

אנו ניגשים לשאלות ולתשובות. רשות הדיבור לשר העבודה והרווחה להשיב על שאלות.

1194. תשלומי משפחות חד-הוריות למעונות-יום

חברת הכנסת ש' אלוני שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ה' בתמוז התשמ"ה (24 ביוני 1985):

לנוכח העלייה בתשלום בעד מעונות-יום לילדים:

1. האם הביא משרדך בחשבון את מצבן של משפחות חד-הוריות, שלגביהן לא קיימת האפשרות של הוצאת הילד מן המעון?

2. אם כן — מה הן ההקלות וההנחות שקבעתם למענן?

3. אם לא — מה הם ההסדרים שאתה ומשרדך מתכוונים לקבוע על-מנת שהורה שאין לו בן זוג יוכל להמשיך לעבוד וילדו לא יהיה ברתוב?

שר העבודה והרווחה מ' קצב:

לנוכח העלייה בתשלום בעד מעונות-יום, התחשב משרדנו בשנת הלימודים התשמ"ה במצבן המיוחד של משפחות חד-הוריות על-ידי קידומן האוטומטי בארבע דרגות בסולם הדירוג של טבלת הזכאות.

לקראת קביעת שכר הלימוד לשנת הלימודים התשמ"ו, הנחיתי את הנוגעים בדבר במשרדי להתייחס בהתייחסות מיוחדת לקבוצת אוכלוסייה זו. אני שמח לבשר, שבעקבות מעבר לשיטת שכר לימוד על בסיס הכנסה לנפש במשפחה, תיקבע זכאותן של המשפחות החד-הוריות על-פי שכר הברוטו של האם ותיחשב לה נפש נוספת במשפחה. לכן, להערכתך, המשפחות החד-הוריות תסוגנה בדרגות הנמוכות ביותר בטבלה ותשלמנה כ-30% משכר הלימוד במעונות-יום.

בקשר לכך, אבקש את תשובת השר:

1. הכיצד מתיר משרד העבודה והרווחה שבמוסד שבבעלותו ישולם שכר הנמך משכר המינימום?

2. האין בעוכרה זו עבירה על החוק?

תשובת שר העבודה והרווחה מ' קצב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לפי המידע שבידינו, הקבלן לעבודות ניקון במוסד "טללים" בדימונה מקיים את ההסכם הקיבוצי עם ההסתדרות בדבר הכנסת המינימום ומשלם את המשכורות המגיעות לפיו, כניכור הסכומים שיש לזכות לפי החוק וההסכמים הקיבוציים, כגון מס הכנסה, דמי ביטוח לאומי וחלומים "מבטחים".

הסכומים הנמוכים הנקובים בשאלתך נובעים מהעובדה, שהעובדים מועסקים כחלקי משרה.

2. מתן תשלום נמוך מהמתחייב על סמך הסדר קיבוצי או צו הרחבה איננו מהווה עבירה פלילית, אך הוא מקנה לעובד הנפגע את הזכות לתבוע את הפרש בבית-הדין לעבודה.

1298. אופן מתן קצבאות הביטוח הלאומי לאזרחים

חבר הכנסת א' גרנות שאל את שר העבודה והרווחה ביום 28 ביולי 1985:

בסניף כנע לאומי בבאר-שבע מחלקים לאזרחים הכדואים ולאזרחים האתיופים את קצבאות הביטוח הלאומי בנפרד משאר ציכור מקבלי הגמלאות, בטענה שהם "מלכלכים".

שאלותי הן:

1. האם כדעת השר לתבוע שלא תהיה אפליה גזעית כהחליף חלוקת קצבאות הביטוח הלאומי?

2. מה דעת השר על נוהג זה?

שר העבודה והרווחה מ' קצב:

המוסד לביטוח לאומי משלם את קצבאותיו לחשבון המכוטח בכנע שאותו כותר המכוטח ולפי הוראותיו.

הנוהג שהונהג בכנע לאומי לישראל בבאר-שבע פסול בעיני, אולם אין זה מסמכותי לפקח על פעולות הבנקים. ביכולתו של המכוטח לשנות את המקום או את סעיף הבנק שאליו יופנו כספיו.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת גרנות.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

אדוני השר, אתה מתנער מכך בטענה שאין ואת אחריהך, אבל אתה יושב בממשלה, מדוע אינך מעביר שאלה כזאת לגורמים שאתה אחראי עליהם או לשר הממונה על כך? אי-אפשר לומר שהמכוטח יפנה לבנק אחר, קיים כאן נוהג גזעני בעליל, זו התשובה שלך, שבאה באיחור של ארבעה חודשים, שאתה אינך אחראי לכך? אני מאוכזב מאוד מהדרך שבה השכת על השאלתה הזאת.

שר העבודה והרווחה מ' קצב:

אני מאוכזב מהאכזבה של חבר הכנסת גרנות, וזכותך כחבר הכנסת לפנות לכל שר בממשלה.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

ולחכות ארבעה חודשים.

הם מאפשרים מתן המלצה של שירות התעסוקה למשרד הפנים לנתינת היתר, כאשר למציאותם של עובדים זרים בארץ בלא היתר — נושא הכניסה לישראל נתון בידי משרד הפנים ומשרת ישראל.

3. עקרונית, העמדה מקובלת עלי, והיא כפופה למצאי של כוח-אדם מקצועי בארץ, ולהכשרתו המקצועית במסגרות השונות המסונפות למשרדי, ברם, צריך להיות ברור, שפעולת המשק הלאומי עשויה להודקק במקרים מיוחדים לעובדים זרים שהעסקתם מנוצלת, על-פי הרוב, לפי העניין, גם להכשרה מקצועית של עובדים מקומיים או לביצוע עבודות בעלות מקצועיות מובהקת — כשאין עובדים מקומיים למילוי.

1296. טיפול שיניים לחוסים במעון למפגרים

חברת הכנסת א' נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום 28 ביולי 1985:

הרופאה האחראית לטיפול הרפואי מסרה כביקור במוסד למפגרים "טללים" בדימונה, כי אין מטפלים בשיניים של חולים סיעודיים, וכשכואבות להם השיניים נותנים להם גלולה להרגעת הכאבים עד שהשן נופלת. זאת — בשל היקף הרב הכרוך בטיפול שיניים.

מאחר שמדובר במוסד למפגרים שבו מתגוררים 350 איש, ביניהם בעלי פיגור עמוק, ומתוך ידיעה כי הקיצוצים בתקציבי הרווחה הם כבדים מנשוא, אבקש את תשובת השר:

1. האם מודע השר למצב זה?

2. מה כדעת השר לעשות כדי לאפשר טיפול שיניים לחוסי המוסד?

תשובת שר העבודה והרווחה מ' קצב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בדימונה יש שני רופאי שיניים פרטיים, ואף לא אחד מהם מוכן לעבוד במעון. גם פניות המעון לרופאי שיניים בבאר-שבע הושבו ריקם, ולכן יש קושי למצוא רופאי שיניים לטיפול באוכלוסיית המעונות למפגרים.

תעריפי הטיפול שנקבעים על-ידי החשב אינם מקובלים על רופאי השיניים, והם אינם מוכנים לתת שירות כתעריף נמוך זה.

2. מנהלת מעון "טללים" פועלת למצוא פתרון לכביה כאמצעות קופת-החולים הכללית, במקביל תיבדק האפשרות להתאים את התעריף לצרכים המיוחדים של המפגרים, למקרים דחופים אישר המשרד טיפול שיניים מעבר לתעריף.

1297. תשלום משכורות הנמוכות

משכר המינימום

חברת הכנסת א' נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום 28 ביולי 1985:

כביקור במוסד למפגרים "טללים" בדימונה נתקלנו בעובדות ניקון המועסקות על-ידי קבלן, ומשכורתן 140,000 שקל לחודש בעד 8 שעות עבודה ביום, ו-70,000 שקל בעד 4 שעות ביום, מדובר בשכר נטו, אך אין להניח כי הניכויים בדרגת שכר כזאת הם גבוהים.

השכר הממוצע במשק לחודש יולי (על-פי נתוני המוסד לביטוח לאומי) הוא 675,100 שקל, שכר המינימום במשק (על-פי נתוני המוסד לביטוח לאומי) לחודש יולי הוא 223,933 שקל.

כנייה כאזור נצרת; במשרד העבודה מעבדים כיום 5 תוכניות שנתיות לפיתוח ההכשרה המקצועית בקרב העדה הדרונית.

1301. השלומי הפיצויים לעובדים מפוטרים

חבר הכנסת י' צבן שאל את שר העבודה והרווחה ביום י' באב התשמ"ה (28 ביולי 1985):

כידוע, הצביעה הכנסת בקריאה ראשונה על הצעת חוק ממשלתית למניעת שחיקת פיצויי פיטורין על-ידי הלנתם. כניתיים, עד הפעלת התקנות לשעת-חירום, הכוללות גם היתר לפיטורים שרירותיים, נוצר מצב חמור, שבו עובדים מנושלים לא רק מזכותם למקום עבודתם, אלא גם מחלק ניכר של פיצויי הפיטורין המגיעים להם.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם אתה והממשלה מודעים למצב שבו, אם עובד יפטר בחורש אוגוסט, הרי לפי התקנות האמורות הוא ינושל מחלק ניכר של הפיצויים המגיעים לו?

2. האם אתה והממשלה מודעים לעובדה שאם עובד יפטר השבוע, למשל, הרי לפי החוק הקיים מותר לשלם לו את הפיצויים בעוד 59 יום בלא הצמדה, תוך שחיקה אדירה של פיצוייו?

3. מה מתכוונים השר והממשלה לעשות כדי למנוע התפתחות בלתי נסבלת זאת, המשמשת תמריץ חמור לפיטורי עובדים?

שר העבודה והרווחה מ' קצב:

1. אני מודע לכך, שעקב עיקור חלק של חוספת היוקר מפסיד העובד המפטר חלק מפיצויי הפיטורים המגיעים לו.

2. הבעיה באה על תיקונה. הבעיה נפתרה והאיל והכנסת אישרה, על-פי הצעתנו, תיקון בחוק הגנת השכר.

3. בעניין הפגיעה בפיצויי הפיטורים, הגשתי לממשלה תזכיר הצעת חוק שבא למנוע את הפגיעה בפיצויי פיטורים עקב עיקור חלק מתוספת היוקר. בעקבות החלטת ועדת השרים לענייני חקיקה, הגשתי ערעור על כך לממשלה. הממשלה דנה בערעור שהגשתי ביום ראשון השבוע, ומסתמן פתרון שמקובל עלי. הנושא יזכה לדיון מחודש בוועדת השרים לענייני חקיקה. אני מקווה שוועדת השרים לענייני חקיקה תסיים את ריוניה ואוכל להגיש הצעת חוק מושלמת ומוסכמת ומקובלת עלי לאישור הכנסת. אני מניח, חבר הכנסת צבן, שפיצויי הפיטורים של המפוטרים לא ייפגעו, לפחות במה שנוגע לפיצויים בעד שנות עבודתם שקדמו להסדרים החדשים במשק.

היור' מ' כהן-אביב:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת צבן.

יאיר צבן (מפ"ם):

אדוני השר, אני מקדם בברכה את ההחלטה לתקן את העיוות. לא אשאל, כמובן, מדוע לא התקבלו ההסתייגויות שהגשנו לחוק הסדרי חירום במשק, לחוק ייצוב המשק, בשעה שהחוק נדון. הן היו בריוק בנוסח הזה.

שאלה אינפורמטיבית ראשונה: האם תהיה תחולה רטרואקטיבית להחלטה שלכם, לפחות לגבי אלה שפוטרו בתקופת התוכנית הכלכלית החדשה?

שאלה שנייה: הפגיעה בעובדים אינה רק בתחום הפיצויים של אלה שפוטרו. היא חלה, למשל, על אנשים שנפגעו כתאונות עבודה בתקופה זו ויקבלו את התגמול שלהם על-פי

שר העבודה והרווחה מ' קצב:
ראשית, אני לא הכתובת כדי להעביר ממך לשרים אחרים בממשלה. שנית, לפי מיטב ידיעתי — — —

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

שר העבודה והרווחה מ' קצב:
זו שאלתא נוספת, חברת הכנסת גרוסמן?

לפי מיטב ידיעתי, בנק לאומי שינה את הנוהל וביטל את הסדרים שהיו באותו סניף על-פי יוזמה מקומית.

1300. אבטלה בקרב החיילים המשוחררים

חבר הכנסת א' נטראלידן שאל את שר העבודה והרווחה ביום י' באב התשמ"ה (28 ביולי 1985):

בתקופה הנוכחית גדל מספרם של המוכטלים מבין החיילים המשוחררים בכפרים הדרוויים, הבדואיים והצירקסיים. אביא לדוגמה את הכפר בית-ג'ן, שם יש יותר מ-100 מוכטלים, והם חייבים לנסוע לכפר רמה כדי להירשם בלשכת התעסוקה.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. האם ידועה לכבוד השר העובדה שבקרב החיילים המשוחררים התחילו להופיע סימני אבטלה?

2. למה לא יבקר עובד בלשכת התעסוקה ביישובים גדולים כמו הכפר בית-ג'ן לשם הרשמת אותם מוכטלים במקום מגוריהם?

3. מה בדעת כבוד השר לעשות על-מנת להקל את קליטת החיילים המשוחררים במקומות עבודה חדשים, או לפתוח קורסים להכשרה מקצועית?

שר העבודה והרווחה מ' קצב:

1. בעיות התעסוקה וההתאקלמות של חיילים משוחררים מהמגזר הדרווי ידועה ומוכרת לנו היטב.

2. זה שנים הפריסה הגיאוגרפית של לשכות התעסוקה נקבעת כשהיא מרוכזת בעיקרה ביישובים בעלי צביון אורבני וכריכוזי האוכלוסין הגדולים. אנו בודקים אפשרות למנות נציג קבוע משירות התעסוקה שיבקר בבית-ג'ן לצורך הטיפול במוכטלים.

3. האגף להכשרה מקצועית במשרד העבודה והרווחה עושה כמיטב יכולתו, באמצעים העומדים לרשותו, כדי לתת תשובות הולמות, שיענו על הצרכים והשאיפות של אוכלוסייה זו.

להלן הנתונים על האפשרויות הקיימות כיום בתחום ההכשרה המקצועית ועל כמה תוכניות לעתיד באזור הצפון. כיום מקיים האגף להכשרה מקצועית במחוז חיפה והצפון את הקורסים האלה: 1. 39 קורסים בענף המתכת, לאחרונה ניתוספו 7 קורסים; 2. 6 קורסים בענף המכונאות, לאחרונה ניתוספו 2 קורסים; 3. 11 קורסים בענף המלונאות; 4. 11 קורסים בענף החשמל והאלקטרוניקה, לאחרונה ניתוספו 2 קורסים; 5. 3 קורסים בענף העץ; 6. 3 קורסים בתחום המשבים, לאחרונה ניתוספו קורס אחד בתחום הזה ועוד קורסים בתחומים פארא-דפואיים.

התוכניות לעתיד: מתוכנן לבנות מרכז הכשרה מקצועית באזור פקיעין; מכללה לטכנאים ולהנדסאים נמצאת בשלבי

תשובת שר העבודה והרווחה מ' קצב:
 (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לפי דוח של צוות משותף לאגף הרווחה ולמוסד לביטוח לאומי, שבדק לפי בקשתי את הדברים שפורסמו בעיתונות, מתברר כי המידע שפורסם אינו מדויק.

אין לי ספק שבעיות התעסוקה, ובפרט באזור הנגב ובעיירות הפיתוח, עלולות לגרום למצוקה כספית וחברתית במשפחות לא מעטות.

אוכלוסיית דימונה בשנת 1983 מנתה 27,000 נפשות. ובגין 4.2% מכלל הנפשות שולמה גמלת הבטחת הכנסה לפחות במשך חודש אחד באותה שנה. האחוז הארצי באותה שנה היה 1.5%, וביישובי הפיתוח — 2.9%.

כיום מצויות בדימונה כ-280 משפחות המקבלות גמלת הבטחת הכנסה, שעה שמספר התושבים במקום ירד, וכן מצויים בדימונה כ-400 מקבלי דמי אבטלה וקרוב ל-900 דורשי עבודה. יצוין שהפרסום בעיתונות והרוח שהגוש מתייחסים ל-20 משפחות בלבד.

1-2. כבדיקת האוכלוסייה הנוקטת שבטיפול במחלקה לשירותים חברתיים בדימונה לא נמצאו עדויות ממשיות על קיומם של ילדים רעבים ועל התחזוזה כתוצאה מהעדר מקורות כספיים. משרד הבריאות עוקב אחר הנעשה בתחום זה.

3. לא קיים "גיונגל" של רשויות המטפלות באותו נושא, ולא קיים זוכח של כספים ומשאבים רבים לשווא. קיימת חלוקת אחריות ברורה בין הרשויות המטפלות באוכלוסייה החלשה בדימונה, כמו בכל יישוב אחר בארץ.

בעקבות הדוח הוגברו הליכי שיתוף הפעולה בין כל הגורמים כדי לפתור בעיות חריגות.

המוסד לביטוח לאומי מטפל בהבטחת הקיום הכספי כמסגרת סמכויותיו שלפי החוק; שירותי הרווחה הקהילתיים והארציים מטפלים בנושאי רווחה ומשפחה; ושירותי התעסוקה עוסק בנושא השמה בעבודה.

4. בעיית המשפחות כמצוקה עמוקה שאותרה בדימונה קיימת בעיירות פיתוח נוספות ובערים גדולות. חלק מהמשפחות היו מצויות במצב מצוקה כלכלית קשה ועם היסטוריה ארוכה של מצוקה, והן נמצאות בדרך כלל בטיפול שוטף של המחלקות לשירותים חברתיים.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
 תודה לשר העבודה והרווחה.

שר העבודה והרווחה מ' קצב:
 סליחה, ארוני היושב-ראש, על שאלתו של חבר הכנסת גרנוה בדבר הזמן הרב שחלף בין הגשת השאלתא למתן התשובה אני רוצה להשיב, כי אחרי שהוגשה השאלתא יצאה הכנסת לפגרה של למעלה מחודשיים.

הברוטו השחוק ולא לפי הנתון המתוקן. היא חלה גם על דמי אבטלה וגם על התשלום בגין ימי המילואים. האם אתם שוקלים את הנושאים האלה, שגם הם נושאים כאובים — אני מסכים, שכדרך כלל לא כמידת כאבם של המפוטרים. האם אתם שוקלים לפעול לחיקוק המעוות, כדי שהשחיקה כרוטו לא תרע מאוד את זכויות העובדים?

שר העבודה והרווחה מ' קצב:

ראשית, זאת היא בדיוק הסוגיה שבה עסק ערעורי בישיבת הממשלה על החלטת ועדת השרים לענייני חקיקה לגבי מועדי התחולה. בעצם, לא רציתי להגביל זאת לזמן. ההצעה המסתמנת היא, שהצעת החוק תתייחס אך ורק עד סוף שנת הכספים הנוכחית. זה פותר את הבעיה. כיוון שעיקר השחיקה והפוטורים הם בתקופה של המשבר הכלכלי, ואנחנו מעריכים שמאפריל 1986 ואילך לא תהיה שחיקה ניכרת. אנחנו מקווים שמקסימום השחיקה בכשר בינואר 1986, למשל, תהיה בהיקף של 3% בלבד, בניגוד להיקפים הגדולים של 15%, 20%, ואף יותר מכך השנה.

אשר לחלק השני של השאלה שלך — הנושא כולו נמצא כבירור והוא דורש פירוש נוסף על זה שנחבקשתי לפרטו בתשובה על השאלתא. אבדוק את הדבר ואשיב לך.

1313. מעבם של ילדי דימונה

חבר הכנסת כ' כן-אליעזר שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ג באב התשמ"ה (31 ביולי 1985):

לאחר ביקורם של חברי ועדת העבודה והרווחה בדימונה, התגלו עדויות סותרות על המצב בעיר. הכותרות דיווחו בשם עובדת סוציאלית, שיש בדימונה ילדים רעבים ללחם. יו"ר הוועדה, חברת הכנסת אורה נמיר, תקפה את הבירוקרטיה השלטת במוסד לביטוח לאומי, ולעומתה יצא ראש עיריית דימונה, אלי הללי, כנגד ההשמצות המוציאות את דיבת דימונה רעה, והכריז שאין בדימונה ילדים רעבים.

אבקש מכבוד השר להשיבני:

1. האם באמת יש ילדים רעבים בדימונה? מה מספרם ומה גורלם?

2. מה נעשה בקשר לילדים הסובלים מתת-תזונה?

3. האם מסכים השר, שקיים גיונגל של רשויות המטפלות באותו נושא, כדברי חברת הכנסת אורה נמיר, ושכך מכובזים כספים ומשאבים רבים לשווא?

4. האם דימונה היא יוצאת דופן, ומהו המצב השורר בתחומים אלו בעיירות פיתוח אחרות?

5. האם נקט השר צעדים כדי לכר מהי האמת במידע זה, והאם יש בידי פתרונות?

ג. הצעות לסדר-היום
 מושב חבר הנאמנים של הסוכנות בניו-יורק

הנאמנים של הסוכנות בניו-יורק, הצעה זו הוגשה עליידי כמה חברי הכנסת. רשות הדיבור לחבר הכנסת מרדכי כרי-און, ואחריו — לחברת הכנסת מרים גלור-תעסה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חברי הכנסת, אנו עוכרים לסעיף הבא בסדר-היום — הצעות לסדר-היום. הראשונה תעסוק בנושא: מושב חבר

יהודי הגולה, ויש שם לא רק אמריקנים אלא גם יהודים מארצות אחרות, שולחים נציגים אותנטיים המקיימים אורח חיים יהודי, אף שאין הוא מושלם. מי יש לנו שם? — ראשי הפדרציות והארגונים הקהילתיים, שגם אם אין הם מייצגים בצורה דמוקרטית כל יהודי ויהודי אלא את הפעילות המתואמת והמאורגנת בגולה, הם בלי ספק עמוד התווך של יהדות הגולה. יש שם גם נציגים של בתי-הכנסת למיניהם, פורומים, קונסרבטיבים ואורתודוקסים, והם מבטאים מספר גדול יותר של יהודים, אבל בלי ספק גם עמידה בפרץ ההתחבוללות, הם יופיעו בצד ההוא. ייתכן שיש ליקויים בארגון בצד ההוא, אך לא כאן המקום לפרט זאת. כמה מהארגונים הייצוגיים, שקוראים להם "ארגוני החברים", כגון: "אמריקן ג'ואיש קונגרס", "בני-ברית" ועוד, עדיין לא מצאו את מקומם המדויק בתוך המערכת הזאת, אבל את הדבר הזה אפשר לתקן.

השאלה היא מי מייצג את הצד השני, ומי הוא הצד השני. אומרים לנו: התנועה הציונית, אבל מה היא התנועה הציונית? התנועה הציונית מורכבת מהציונים בישראל, ואלה מייצגים בצדק לפי המפלגות הציוניות. נדמה לי שזאת הדרך הנכונה של ייצוג קהילת היהודים בישראל, אם כי גם פה ניתן לחקן, מפני שבארגון עולמי רחב כזה היה אפשר להוסיף ארגוני עולים, אולי גם עירות פיתוח או ארגוני ערים, אבל זו שאלה שולית. ביטורו של דבר, הארגון הפוליטי שלנו הוא מפלגתי גם בשאלות האלה, ומן הרין שיסעו נציגי מפלגות.

אך הרוב המכריע של הסקטור הציוני בארגון הזה הוא ארגונים שקיימים לכאורה בגולה ומכנים אותם "התנועות הציוניות" בעולם, להוציא ארגוני הנשים "הדסה" ויוצאי, ואולי גם "נשות מזרחי". שזה ארגון קטן יותר אך צריך בכל זאת להזכיר אותו, להוציא את אלה המהווים באמת ארגוני חברים חשובים מבחינת זיקת החברה אליהם, והם מקיפים אלפי יהודיות מאורגנות, להוציא את אלה, ואת אלה אפשר היה להביא למפגש בין ישראל לגולה דרך הגולה — כל היתר זו פארסה, בדיחה אשר כבר קיימת בתוכנו לא שנה ולא עשר שנים אלא כשנות דור, וכולם יודעים את זה, וכולם מדברים על זה, ואיש אינו עושה דבר. כל הארגונים האלה המכונים "פעולי ציון", פעולי חרות, פעולי מפ"ם — לא חשוב מי במפה הזאת קיים ומי לא — הכול קיבוצים קטנטנים ועירים שאינם מייצגים בגולה שום דבר שיש לו משמעות.

במקום שמדינת ישראל תגיד: בעם היהודי קיימים שני חלקים, לא שווי-ערך, אבל שני חלקים גדולים — הגולה וישראל; המפגש הזה חיוני לנו לשם פתרון הרבה בעיות: הבה נקיים ארגון שבו נפגשת מדינת ישראל, על הסטרוקטורה שלה, שמתבטאת בכית הזה ולא בבנייני הסוכנות, עם הגולה, אשר תשלח ייצוג נאות של כל שלווחותיה, המסוככות קצת, אפשר לארגן את זה. במקום זה אנחנו מבטאים את זיקתנו לגולה דרך מנגנון ודרך ארגון פוליטי שאבד עליו כלח כבר לפני שנות דור.

לוח שייכת פרשה, שגם היא מוכרת, ונכתב עליה רבות בעיהונות: בתוצאה מההרכב הקיים היום, יש לנו גם פוליטיזציה במנגנון של הסוכנות. הרי ייסעו לשם 20 נציגי מפלגות ציוניות וייסעו לשם גם פקידים. מאחר שהמבנה כפי שהוא קיים היום הוא ארכאי מבחינת הייצוג הפוליטי, הוא ארכאי גם מבחינת הייצוג המנגנוני.

מה קורה? זו גם התשובה על השאלה מדוע לא עשו בינתיים שום דבר, הרי בכל מפלגה ומפלגה, ואין יוצאת מן הכלל כדבר הזה, יש דרג שלישי ורכיעי — אני הייתי אחד

מרדכי כר-און (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני כשכועיים התפרסם בעיתונות, שחבר הנאמנים של הסוכנות היהודית יקיים את כינוסו הבא, כמודש פברואר, בניו-יורק, בכל התגובות שאני ראיתי בכלי התקשורת נמתחה ביקורת קשה על הפגיעה, לכאורה, שבהחלטה זו בעיקרון המקודש של מרכזיותה של ישראל בעם היהודי ומרכזיותה של ירושלים.

אני מניח, גם לפי רשימת הדוברים היום, שזה יהיה בערך נוסח דבריהם של הדוברים, שהתערמו על כך שהסוכנות מועלת כאותה מרכזיות. היו עוד טעות, והן מתייחסות לבזבוז הכספים, ועוד אומר אחר כך כמה מלים כשאלה זו.

קודם כול אני רוצה לומר כמה דברים על הטיעון המרכזי בעניין הזה. נדמה לי, שהזעקה על מקומו של הכינוס מחטיאה את המטרה. במקום להתריע על השאלה היכן מתכנס הכינוס הזה, צריך היה לשאול את השאלה: מי משתתף בכינוס הזה, ובמיוחד מי הם אותם 20 — כך אומרים לנו — הנציגים אשר יכראו מירושלים.

אומר כמה מלים על שני החלקים של המשוואה, מדוע אין צורך, לדעתי, להתרעם על המקום, ומדוע יש צורך לתהות על ההרכב. הדאגה למרכזיותה של ישראל בעם היהודי דומני שהיא מלמדת על חולשת דעת מוסרית, והיא מנסה להחיות מאבקים שהוכרעו זה זמן רב. נדמה לי שכבר בשנות החמישים הוכרע בעם היהודי, על כל ארגוניו, להוציא כמה ארגוני קיימנים בשוליים, שישראל היא מרכזו של העם היהודי, שבשלב הזה של ההיסטוריה של העם היהודי ישראל עומדת במרכז הבמה. יתר על כן, אין ספק שהשותפים האמריקנים והאחרים בסוכנות היהודית מקבלים עיקרון זה בלי שום ספק, הן בהחלטותיהם הפורמליות — שכן הם קיבלו את תוכנית ירושלים, הכוללת סעיף מיוחד על מרכזיותה של ישראל — והן בהתנהגותם היומיומית, שהרי אנו מדברים על ארגון שכבר קיים 15 שנה, וכינס יותר מ-45 ישיבות, שכולן התקיימו בירושלים, והפעם משום-מה נדרשו לעשות זאת בניו-יורק.

נדמה לי שההודעות אינה כנה ואיננה במקומה. היא מפתת אחרי ההיסטוריה לפחות כשנות דור. לעומת זאת, נדמה לי שהיא מחטיאה בראיית הבעיות המרכזיות האמיתיות של העם היהודי העומדות על הפרק, והן: ההתחבוללות הקשה המסכנת את קיומו של העם היהודי בגולה, והסכנה של יצירת פער גובר בין היהודים בגולה לישראל. נדמה לי שגם העלייה היא פועל יוצא של שתי השאלות האלה, כלומר, גם ממדיה של העלייה לארץ נובעים ממידת יהדותה של היהדות וממידת זיקתה לישראל.

לצער, אי-אפשר להרחיב את הדיבור על שתי השאלות האלה במסגרת הצעה לסדר-היום. תהיה ודאי הזדמנות אחרת לעשות זאת. הגיע הזמן שבנין, שהבעיה איננה שוריון ערך הגולה לערך הארץ, אלא עידודה של הגולה להתחזק מעמך ולהתקיים בקיומה היהודי ובזיקתה הלא-מעורערת לישראל. העובדה שמפעם לפעם דורשים מנהיגי הגולה להפגין את הדבר, על-ידי כך שגם ישראל נדרשת לשלם לב למה שקורה בגולה, אינה נראית לי כביעה חמורה.

השאלה היסודית היא מי נוסע. אינני מתכוון, חס וחלילה, לשאלה האישית, ולהות הנוסעים, חלק מהנוסעים הם ידידים אישיים שלי, ואני מכיר את פועלם ומקורו. לא זו השאלה. השאלה היא מה היא הסטרוקטורה שתבוא לידי ביטוי באותה נסיעה, ואגב, היא באה לידי ביטוי גם בנסיעות ככיוון ההפוך. כאשר האמריקנים באו לארץ 45 פעמים ב-15 השנים האחרונות.

היו"ר מ' בהן-אבידב:

תודה לחבר הכנסת מרדכי בראון. רשות הדיבור לחברת הכנסת מרים גלזר-תעסה, ואחריה — לחבר הכנסת זבולון המר.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

כבוד יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, אני רוצה להעיר בראשית דברי, שאני מסכימה ככל לבי עם דבריו של קודמי, חבר הכנסת מרדכי בראון. נראה שהמכונה המשותף החזק ביותר פועל מעל השיקולים המפלגתיים הפוליטיים, וטוב לנו כך.

ברצוני להעיר בקשר לוועדת העלייה והקליטה — וחבר הכנסת בראון הזכיר אותה. זהו השם שניתן לוועדה זו. אני רוצה לומר כאן לחברי הבית, שהוועדה זנה בקהילות שונות, כלומר — היא עוסקת בגולה. מדי פעם אנתנו דנים בארץ מסוימת. בשבועות האחרונים דנו בדרום אמריקה ובדרום אפריקה. אם יש נטייה לשנות את השם, לא אעמוד בפרץ. אבל אנתנו מדברים על עלייה, ומוכן שאנתנו נוגעים בנושא של הגולה. כמושב הקודם הצעתי שהממשלה הכנסת י'דונו אחת לחודש בתפוצה מסוימת, או כשם הנכון — בגולה; פעם אחת בארץ זו ופעם אחת בארץ זו. זה צריך להיות על סדר-היום של הממשלה ושל הכנסת.

אם אנתנו מדברים על מרכזיותה של ארץ-ישראל כעם היהודי, עלינו למלא את החובה ולא לצאת לדיון על נושא כזה בגלל מקרה שולי, לדעת. זו רק תוצאה של כל מיני מבנים שצריכים לעבור בדק בית מאוד רציני.

קיום הישיבה של חבר הנאמנים בניו-יורק, כפי שהוחלט, הוא העילה לדיון בכנסת היום. אני אומרת שוב בקול כואב כאמת: זה היה צריך להביא אותנו לדיון על הגולה והתפוצה כעם היהודי? מן הדין, כפי שהזכרתי, שמדי חודש תהיה גולה אחת על סדר-היום, על שולחן הדיונים. זאת אנתנו מנסים לעשות בוועדת העלייה והקליטה.

המושג של חבר הנאמנים בניו-יורק הפעם יש בו ליקוי. קודם כול, נכון שהיה הסכם שאחת לשנה המושג יהיה בחוץ-לארץ. זה נכון.

השר לקליטת העלייה י' צור:
לא מדויק.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

למרות ההסכם הקודם, הוסכם ביולי שהוא יתקיים בישראל, עקב המצב הכלכלי הקשה, משום שהנבחרים צריכים להראות דוגמה לציבור בישראל ולא לצאת לחוץ-לארץ. אני חושבת שהיה צריך לכבד את ההחלטה הזאת.

אומרים: זה עולה בסך הכול 60,000 דולר. ראשית, זה עולה 60,000 דולר. היום זה הרבה כסף. שנית — משום מראית עין. אם רוצים להוות דוגמה, אפילו היה עולה רק 1,000 דולר, לא היה צריך לעשות את זה. אני פונה אל שאר הנבחרים שיראו דוגמה ולא רק ידרשו מאחרים.

השר יעקב צור העיר לי, שלא נכון שהיה הסכם כזה.

השר לקליטת העלייה י' צור:

מתוך ארבעה כנסים שנתיים לפחות, שלושה יתקיימו בישראל.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

בסדר, לפחות שלושה. אבל היתה החלטה שביולי, אף

ממנו, ולכן אני מדבר גם על עצמי — שהוא הסקטור הציוני שעוסק בענייני הגולה. ראשי המפלגות, אם זה מר שמיר ואם זה ראש הממשלה, אין להם זמן ורצון להתעסק בדבר הזה. בזה ישחקו להם הנערים מהדרג השלישי והרביעי; אזכיר שוב שאני עושה. הם וחלילה, אבתנה אישית אלא אבתנה פוליטית. לכן איש אינו טורח בעניין הזה.

בינתיים, מה שקורה הוא, שכל המבנה של הסוכנות, אשר יכולה להיכנס לחצי מיניסטריון קטן אחד בישראל, הוא מעשה מרכבה מסועף ומסובך של מיניסטריום. כמה בסך הכול מהווה הפעולה הזאת של הסוכנות? אני לא מציע להקים עכשיו מיניסטריון.

כל ה-20 האלה שייסעו הם במעמד של מיניסטריום ובמשכורות של מיניסטריום. למיניסטריום האלה יש היפרכויות שבהן הם עושים מה שהם רוצים. לכן גם השליחות בגולה וגם הפקידות פה בנויה באופן מפלגתי, גם מעבר למה שטוענים כולנו על הפוליטיזציה של מנגנון המדינה, הרבה מעבר לזה. במדינה עושים זאת כשוליים, מפעם לפעם דוחקים מישו מהמפלגות. שם זה נעשה בדרך המלך, כל המינויים הם בצורה כזאת. לכן גם השליחות בגולה, אשר לגופה היא חשובה, מעוותת לחלוטין. משום שהיא נעשית לא נכון.

השאלה היא זאת: מה מייצג המפגש הזה מבחינתנו, מבחינת הפרלמנט של מדינת ישראל, שהיא האגף הנכבד במשוואה הזאת של ישראל והגולה? הלאו מזניחים את זה בידי מנגנונים שאין להם ערך ושחר והם מסואבים. הגיע הזמן לשנות אותם.

הגיע הזמן שאנתנו, ככנסת, נגיד לגולה: רבותי, תעזבו את אלה, כואו דברו אתנו. הגיע הזמן שאנתנו, כחברי הכנסת, המייצגים את העם בישראל, נגיד: אכן, יש בעיות במפגש הזה, יש גולה ויש ישראל — הבה נדבר, הבה נשוחח. יש בעיות חקיקות מסובכות, אבל לא נתנו את דעתנו ברצינות על הדבר הזה.

לכן רציתי לנצל את ההזדמנות שהוויכוח התעורר כדי להציע, שהכנסת תמנה ועדה מיוחדת. אגב, גם ככנסת עצמה יש ליקוי. יש לנו ועדה שנקראת ועדת הקליטה והעלייה. נחוצה ועדה לענייני גולה, לא רק לקליטה ולעלייה. הקליטה והעלייה הן מכובדות מאוד וחשובות מאוד, ואם מישו רוצה לייחד להן ועדה מיוחדת — בבקשה, אך צריכה להיות ועדה שעוסקת רק בענייני גולה, או, אם אומרים לי שהוועדה הזאת עוסקת בענייני הגולה מדי פעם בפעם, הבה נקרא לה הוועדה ליחסי ישראל והגולה.

ייחכן שאנתנו צריכים להחזיר את העניין הזה אל ועדת הכנסת, כדי שתיתן את דעתה גם למבנה הפנימי שלנו: בתור צעד ראשון — הבה נביא את העניין לדיון פומבי רציני. נביא לידו כך שמנהיגי המפלגות יתקוו פעם אחת את העניין הזה ליריים ברצינות. לא ידחו אותו הצידה כנושא משני, שהוא בעצם לא חשוב ובאמצעותו אפשר לנוסך שלווה במפלגה בכך שעור כמה מנהיגים יש להם עמדות מיוחדות.

לכן השאלה אינה לאן נוסעים. רבותי, אל תחרגשו מהדבר הזה. הגולה לא תגנוב לנו את הבכורה. כינוס אחד בניו-יורק לא הוא שישנה את מרכזיותנו. הגיע הזמן שנהיה בטוחים בעצמנו בדבר הזה — אין שום ספק במרכזיות שלנו. השאלה היא האם יש לנו יחס רציני לשתופות הזאת, למתח הזה, והאם אנו מייחסים לו את המשקל הנחוץ. הגיע הזמן שנתנער ונעשה מעשה.

המפלגות הפוליטיות הציוניות. כלומר כהחליך דמוקרטי. אנו מגיעים לקונפליקט בגלל מהמכנה. לכן אני חושבת שצריך לעשות בדק-כית, כפי שאנחנו אומרים כל הזמן.

התוצאה היא ניגוד נאמניות, כי אם חלק מהנציגים של חבר הנאמנים אומר שהוא נאמן לארצות-הברית, לממשלתה ולחוקיה, יש להם בעיה, אם קורה משהו שמתנגש עם חוקי ישראל. אקרא סעיף 8 מהאמנה שנכתבה ב-2 בדצמבר 1952: "האמנה תהיה מבוססת על הצהרת הקונגרס הציוני הכ"ג בירושלים, כי הפעולה המעשית של ההסתדרות הציונית וארגוניה במילוי תפקידיה ההיסטוריים בארץ-ישראל — הקשיבו — מחייבת שתוף פעולה ותואום מלאים מצדה עם מדינת ישראל וממשלתה בהתאם לחוקי המדינה".

עכשיו אני כאה לחלק הסופי של הדברים. היה ויכוח בקשר להקצאת כסף למרכז קליטה בגילה. קם ג'ק הופברגר ואמר: לא, מפני שזה נוגד את ההתחייבויות שלנו לממשלת ארצות-הברית. כבר לא מדברים על העברת כספים ליהודה, לשומרון ולחבל-עזה, שזה לידים מעבר ל"קו הירוק". זה כך אפילו לידים של חלק מהיושבים בארץ-ישראל: לא מדברים על העניין הזה — וגם עליו צריך להיות ויכוח גדול — אלא על מרכז קליטה בגילה, שהוא בתחום ירושלים ויש חוק של מדינת ישראל על ירושלים. וכאן לג'ק הופברגר יש בעיה. אם הוא צריך למלא אחרי חוקי ארצות-הברית, הרי ממשלת ארצות-הברית אינה בחוק הזה, ומה הוא יעשה?

לכן אני חושבת, שהנושא הוא רחב הרבה יותר מן השאלה היכן מתקיים מושב חבר הנאמנים, וכמה מקציבים לו וכמה עולה הנסיעה לניו-יורק וכדומה. אני מציעה שיערך דיון נוקב ומעמיק על כל הנושא של שיתוף הזרועות של העם היהודי, כדי שנוכל להיטיב ולבסס את החינוך היהודי, את היהדות, את הקיום היהודי בחוץ-לארץ, וכמובן את התמיכה הרוחנית-הערכית וגם הכספית במדינת ישראל. אל לנו לחשוב שנשפתק בתמיכת העם היהודי בדברים שיתבטאו בכסף; בשום פנים ואופן. התמיכה והאחרות שלנו הן בתחום הערכים והתכנים ולא בתחום הכספים, ואסור שדברים יחצצו בינינו בגלל כספים.

אני רוצה לסיים ולהאמין שיכוא שידוד מערכות, ושהתוצאה של הדין הזה תהיה — לא ויכוח מי הם הפקידים של מי ומי מכתוב למי ואם הכסף מכתוב, אלא בדיקת הערכים והתכנים.

והערה לחבר הכנסת בראון: לא כולם מקבלים את תוכנית ירושלים, אחד הסעיפים של תוכנית ירושלים הוא: אני שואף לעלות ואני אקיים זאת. גם אם אנו יודעים שהרוב לא יעלו, יהיה זה לפחות כמו "ותחזינה עינינו בשוכך לציון". שאנמר במשך אפליים שנה. ולא כולם עלו.

אני מסכמת: יש לשדד מערכות, יש לעשות בדק-כית, לשמור על אחרות העם היהודי ועל מרכיבותה של מדינת ישראל בתכנים ובחינוך, ובתמיכה זו או זו.

הי"ד מ' כהן-אבידב:

תודה לחברת הכנסת מרים גלזר-תעסה. רשות הדיבור לחבר הכנסת זבולון המר, ואחרי — לחבר הכנסת חיים דרוקמן.

זבולון המר (חזית דתית לאומית):

ארוני היושב-ראש, חברי הכנסת, החלטת חבר הנאמנים של הסוכנות לקיים לראשונה בתולדותיה את הכנס הקרוב שלו בארצות-הברית מחורצת אומנס בהסכם כזה או כזה שנחתם

שלפי התור צריך הכינוס להיות בניו-יורק, בגלל המצב הכלכלי הוא יתקיים בישראל. באמת איני רוצה להיכנס לדיון על הקופה, האם זה 50 או 60 אלף דולר, ומכיוו של מי משלמים. מה זה חשוב? אני מדברת על הצד העקרוני, אם היתה כיוול החלטה, שהמושב יתקיים בישראל, היה צריך לכבד את ההחלטה הזאת. הדיון צריך להיות, לדעתי, בנושא מעמיק יותר והוא — ככל וירושלים, המרכיבות של מדינת ישראל היא מרכיבות בטלית, איש אינו מטיל בה ספק, השאלה היא איך זה מתקיים בפועל בעולם היהודי, אם ישראל היא כל כך מרכיבות, כואו נהיה כנים ונשאל את עצמנו: מדוע רק 25% של העם היהודי יושבים פה? 75% עדיין יושבים בגולה? איני רוצה לבוא בטענה אל ארגון זה או אל ארגון זה. אני חושבת שהסוכנות היהודית צריכה לעשות בדק-כית רציני במכנה של היום, כי אם העלייה היא כל כך בשפל, ואם החינוך היהודי הוא כל כך בשפל, ואם ההתבוללות ונישואי התערובת מגיעים ל-50% ובמקומות מסוימים אף למעלה מכך, הרי שההסתדרות הציונית חייבת לבדוק מה קורה. אני איני יודעת אם זה רק עניין של מכנה, אף שלפעמים המכנה משפיע על התכנים, ולפעמים אי-אפשר להוציא לפועל תוכן מסוים בגלל המכנה. לכן, בלי כל עניין פוליטי-מפלגתי, אני חושבת שהסוכנות על כל אנפיה צריכה לעשות בדק-כית.

ובענין חברי-הנאמנים — לא יכול להיות שהנושא של ככל וירושלים יישאר בלא ויכוח, נהיה כנים עם עצמנו, הרי היום לבכל יש כוח משיכה חזק ואדיר יותר מלמדינת ישראל. והשאלה היא, למה? למה לא נאמנו פה? גם אנו, היושבים בציון, צריכים לשאול את עצמנו — בלי הסוכנות היהודית, בלי ההסתדרות הציונית — למה? ואני פונה אל עצמי, אל ההורים, אל החברה, אל החינוך, אל הפוליטיקה הישראלית ואל כל מה שאופף אותנו. מישוה רוצה לראות שההשפעה של ככל ולך ותגבר. אני חושבת שצריך לבדוק את הנושא היטב היטב ולחשוש מתוצאה שלא תיראה לנו כל כך.

אומרים שההשפעה של החלק הלא-ציוני בחבר-הנאמנים הולכת ומתגברת, משום שהם תורמים גדולים, משום שהם אנשי המאה, ונראה שברוך הטבע באפיקי החיים שלנו כעל המאה הוא גם בעל הדעה. כדאי בהזדמנות זו להבהיר מהי "המאה", מהו גודל "המאה". קיבלתי הוכח מספרים, והייתי רוצה למוסרם לשאר החברים. כל גיוס הכספים בחוץ-לארץ מגיע ל-550 מיליון דולר, ומהם רק 45% מגיעים אלינו. הנוי אומר, 250 מיליון דולר מגיעים אלינו מארצות-הברית, ועוד 80 מיליון משאר ארצות הרווחה ו-50 מיליון מענק מארצות-הברית. אם אקח את הסכום נטו שאנו מקבלים מהעולם היהודי בארצות-הברית ומיתר ארצות הרווחה, 380 מיליון דולר, הרי זה מהווה 2.5% מתקציב מדינת ישראל.

שבח וייס (המערך):
 זה כולל בונדס?

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

לא.

הסכום הזה מהווה 2.5% מתקציב מדינת ישראל. ואם אנו אומרים שאנו רק 25% מהעם היהודי בישראל, הרי ש-25% מהעם היהודי נושאים על כתפם 97.5% של תקציב מדינת ישראל ואילו 75% של העם היהודי נושאים בנטל של 2.5%. איני מבטלת את ה-2.5%, אבל כואו נראה את הדברים כפרופורציות הנכונות.

הנושא הבא — נציגי הקהילות, כפי שאמר קודמי, מתמנים ככל מיני רכבים, ונציגינו כארץ ובעולם — דרך

חיים דרוקמן (מורשה):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, לא השאלה הטכנית, היכן מחקיימת ישיבת חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית, מטרידה אותי. גם אינני יודע מה הם המניעים האמיתיים להחלטה לקיים אותה בניו־יורק, וייתכן בהחלט שהיא נובעת משקולים מעשיים. מי יודע? גם לא נכנסתי לברור הבעיה מהבחינה הכלכלית, מה יעלה יותר לעם ישראל — אם ישיבת חבר הנאמנים תתקיים בירושלים או בניו־יורק. בתחום הזה נאמנים עלי ודאי דברי גזבר הסוכנות היהודית מר עקיבא לוינסקי, שהתנגד נחרצות לקיום הישיבה בניו־יורק מטעמים כספיים, וטען כי יש כן אי־התחשבות במצבה הכספי החמור של המדינה, ואוחס טיעונים על המצב הכספי החמור במדינה ובסוכנות. שהיו טובים כדי שלא לקיים את ישיבות החבר בעבר באמריקה, טובים על אחת כמה וכמה גם היום. מה עוד שבקרוב תתקיים בירושלים ישיבת הוועד הפועל הציוני, ורבים מחבריו נמנים גם עם חבר הנאמנים של הסוכנות, ואפשר היה לקבוע בסמוך למועד זה גם את ישיבת חבר הנאמנים, כדי לחסוך בהוצאות.

יתירה מזאת, צריך להתחשב גם ברושם השלילי שהדבר יוצר בציבור. כאשר בתקופה כה קשה מבחינה כלכלית נוסע ציבור כה גדול לקיים ישיבה בניו־יורק — זה עצמו פוגע קשות.

אולם, בשל הבעיה הכלכלית לבדה לא הייתי נועץ להעלות את הנושא על סדר־יומה של הכנסת. יש כאן, לפי דעתי, עניין מהותי הרבה יותר, ודווקא בימים אלה. כאשר נושא ארץ־ישראל עולה שוב על שולחן המשא־ומתן וקיימת חרדה בלב כאילו מידה נעמוד בחוקף ולא נסכים בשום פנים לוותר על חלקים ממנה, כל פגיעה בארץ־ישראל היא משמעותית ומחלישה אותנו במאבקנו.

יתירה מזאת, אי־אפשר שלא להתייחס לנושא בלי לקשור אותו לדבריו המתירדים של יושב־ראש חבר הנאמנות של הסוכנות היהודית מר ג'ק הופברגר, שקרא תיגר על ירושלים השלמה, בתובעו שלא לחקצב את מרכז הקליטה בגולה מכספי הסוכנות, כי הוא נמצא מעבר ל"קו הירוק". זה דבר שפשוט לא יאומן. שיושב־ראש חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית לא יכיר בירושלים השלמה, המאוחדת, בירת הנצח של עם ישראל. נראה שבשבילו עדיין עובר "קו ירוק" בין ירושלים המערבית ובין העיר העתיקה, הרה־בית והכותל המערבי. נראה כי בעיניו השכונות החדשות שנבנו בירושלים הן מציאות שיהודי טוב, העומד בראש מוסד חשוב של העם היהודי, אינו יכול להשלים אתה. זה דבר חמור מאין כמוהו. אנתנו נאבקים עם עמים שונים על יחסם לירושלים, והנה בא מנהיג יהודי ומצרף את קולו לאלה המפקפקים בזכותו של עם ישראל על ירושלים השלמה. זה מעשה מחוסר כל אחריות לאומית, ויש לגנות אותו ככל פה.

מר הופברגר מאמין, כנראה, שאיחודה של ירושלים הוא מעשה שנעשה בידי הליכוד בכנות שלטונו. אין הוא יודע שממשלת האחדות הלאומית שבראשה עמד לוי אשכול המנוח היא שהעבירה בכנסת את החוק שקבע כי המשפט, השיפוט והמינהל של המדינה יחולו בכל שטח של ארץ־ישראל שהממשלה קבעה בצו, והיא שהוציאה את הצו בדבר איחודה של ירושלים והחלת החוק הישראלי על העיר בגבולות שהממשלה קבעה.

אמנון לין (המערך):

למען האמת, הוא אמר את זה בזמן שממשלת אשכול לוי כבר היתה ממשלת אחדות לאומית.

כזמנו, והסכם כמובן יש לקיים. אך אי־קיומו של ההסדר עד כה והחלתו דווקא עכשיו אומרים בפירוש דורשני. בשנים האחרונות גזברים והולכים בתפוצות ישראל הקולות המבקשים שלא לראות בישראל את מרכזו של העם היהודי, ולראות את הקהילה היהודית בישראל, מבחינות מסוימות, כשוות מעמד וערך לקהילות גדולות בעולם, בעיקר בארצות־הברית. אני חש שהחלטה לממש את ההסכם דווקא עכשיו ולקיים את מושב כההבט — הרי את חשבון הדמים בארצות־הברית מבטאת את המגמה הזאת, המצויה ברקעה, ואולי גם נותנת לה ממד רשמי ולגיטימי.

חברי הכנסת, חובה הכנסת לכבד את אחינו שבחפוצות, לרצות להעמיק את שיתוף הפעולה בינינו לביןם, אך תמיד לעמוד על כך שהמגמה היא, כסופו של עניין, ישראל. ואם מותר להתבטא כחרifות, כאבן — הרי את חשבון הדמים שלנו אי־אפשר להשוות לחשבון הכספים שלהם.

ערכם של חיים יהודיים משגשגים ותוססים בניו־יורק אינו מוטל בספק, אבל שורש החזון שלהם מוכרח לינוק ממרכזיותה של ירושלים. לכן יש חשיבות לנוכחות כאן של ציונים ויהודים, רצוי כמובן קבועה, לפחות לפרקי זמן קצובים, אבל לא לצמצם את הקשר ולקבוע אותו רק מרחוק, מפני שזה מחזק את המציאות שבה ירושלים וארץ־ישראל אינן במרכז זהותם היהודית.

צריך להתקרב ליישום ישיר של הקביעה "בגופו יותר מבמונו". שלא ממון יהודי לבדו יעלה לארץ, אלא שיבואו לכאן יהודים. הרי מדינת ישראל איננה קהילה נוספת של העם היהודי; היא ההודמנות של העם היהודי לשוב לחיי יצירה שלמים.

ההעתקה של כנס הסוכנות לניו־יורק בימים האלה דווקא פירושה החזרת הגלגל הציוני במידה מסוימת לאחור, וחובת הכנסת, המייצגת את ריבונות ישראל, את מרכזיותה בעולם היהודי, לקרוא לשנות זאת.

עלינו לערוך דיון ובו לחשוב באופן רציני, קודם כל בעיני לבין עצמנו, כיצד לפעול כדי להעמיק אצלם את המשמעות של ארץ־ישראל, כיצד להביא אותם להכרה על־מוקד בפשר ובקשר של תקומתנו כאן להמשך קיומם כיהודים, כעניין מרכזי ולא כעניין שולי.

המשימה שלנו צריכה להיות בניית גשר־קשר חינוכי איתן ורחב לא פחות מהגשר של המגבית. גשר כזה גם ישפיע על סדר העדיפויות שהוזכר, של תכונות המנהיגות היהודית בגולה, שתהיה כזאת שחרצה ותוכל להעמיד את ארץ־ישראל במרכז הכרחה של יהדות הגולה.

בדיון כזה עלינו ליוזם דרישה עמוק ורציני עם יהודי הגולה, כדי לגרום לשינוי במצב. ציון המרכזי של דרישה כזה יהיה, לדעתי, חלוקה הוגנת של נטל האחריות והעול, של שמחת החוויה, של מחיר החיים הכרוכים בבניין המדינה היהודית, ושהיום הם נתלקים באופן חד בין מיעוט של העם שיושב בארץ, ועליו מוטל הרוכ והכבד, לבין רוב העם שיושב בגולה ועליו המעט והקל.

לכן אבקש שהכנסת תדון בנושא הזה, ובאמצעות הדיון גם יתבררו ביתר פירוט הדרכים להתייאתה של הציונות המגשימה ולהתרענותה.

היו"ר מ' כהן־אבידב:

תודה לחבר הכנסת זבולון המר, רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים דרוקמן, ואחריו — לחברת הכנסת גאולה כהן.

השר לקליטת העלייה י' צור:
הוא אמר.

חיים דרוקמן (מורשה):

אמרתי: ממשלת אחדות לאומית. אני מדייק.

המצפון של מר הופכברג ושל היהודים שבשמש הוא מדבר אין לו, כנראה, כל זיקה למה שנאמר בתנ"ך או בסידור התפילה או בהשפחכויותיהם של יהודים בכל הדורות. כשהם אומרים "כשנה הבאה בירושלים", הם מוסיפים כנראה את ההסתייגות הפרטית שלהם: מעבר מזה של "הקו הירוק", כמובן. לא חלילה במקומות שהממשל או חוסיין או מובארק סבורים שהם צריכים להיות שמורים לערבים.

אני רוצה להוסיף, שיש ארגוני צדקה אמריקניים, שבעידוד הממשל האמריקני תומכים במסורות ערביים ביהודה ובשומרון מעבר ל"קו הירוק". מדובר בפעילות רצופה של שנים וכסבונים לא מבוטלים. האם הם מפירים את חוקי המס של ארצות-הברית, או שמה החוקים האלה קובעים שכספי תרומות פטורים ממס רק אם הם מיועדים לערבים שמעבר ל"קו הירוק", אבל ברגע שהם מוצאים לצורכי יהודים יש כאן עבירה על החוק? והאם מר הופכברג מוכן לחיות בשלוש עם חוק כזה, שקובע שמה שמתר לעשות למען ערבים היושבים מעבר ל"קו הירוק" אסור לעשותו למען יהודים?

אדוני היושב-ראש, ברצוני לקבוע, כי אינני מודאג מיחסם של בני העמים האחרים לכותנו על ירושלים בפרט, ועל הארץ כולה בכלל. נגדם נוכל לעמוד, אתם נוכל להתמודד, אותם נוכל לנצח, עליהם נוכל להתגבר. מה שמאוד מדיאג אותי הוא הוויכוח מבית, שיש יהודים, ואפילו מנהיגים יהודים, בגולה ואפילו בארץ, שחל אצלם כרטוס רציני ביחס לארצנו, שמוכנים לוותר על חלקים מארץ-ישראל, שעייפים מהמאבק הממושך ומחפשים פתרון קל במחיר יקר מאוד של מסירת לבלבה של ארצנו לידי אויבינו. ומי שמוכן לוותרים על ארץ-ישראל ידע, שבסופו של דבר הוא מסכן גם את ירושלים. מבחינה זאת יש חשיבות גם למקום כינוסו של חבר הנאמנים, כי קיומו כיום בניו-יורק פוגע בארץ-ישראל.

לבסוף, אדוני היושב-ראש, רצוני להתייחס לסערה הציבורית של היומיים האחרונים ביחס למאמר שהתפרסם בביטאון של אריאל. הדברים במאמר הם חמורים מאוד, ואני שולל אותם מכול וכול, אולם אלה שעטו על המאמר הזה כמוצאי שלל רב עושים בו שימוש לא הגון, כשהם טופלים בדברים אלה על כל המתנחלים. זה מאמר של אדם יחיד. כתבו אדם יחיד — בדרך ה' שקיימת דמוקרטיה והעיתונות פתוחה בפני מאמרים שכל אחד כותב — אדם אנונימי.

אמנון לין (המערך):

אתה יודע. חבר הכנסת דרוקמן, לפי מה שאני ראתי, הוא בעצם לא כתב את דעתו האישית אלא הוא אמר שהוא כותב על הדעות הרווחות — וזה יותר מסוכן — כקרב המתנחלים ביהודה ובשומרון.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

מה אתה מדבר? הרי הוא כתב את זה בשם מועצת יש"ע.

חיים דרוקמן (מורשה):

תרשה לי, ידידי היקר, הוא כתב — מישוהו בדק האם זו הדעה הרווחת?

מרדכי בראון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אלעזר גרנות (מפ"ם):

חיים דרוקמן (מורשה):

אני רוצה להגיד, שאתם עושים שימוש לא הגון במאמר שכתב אדם אחד.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

לא, זה כתבה מועצת יש"ע.

חיים דרוקמן (מורשה):

חשמע רגע.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

מועצת יש"ע כתבה את זה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חברי הכנסת, אני מבקש מכם. נחתי לכם מספיק.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

"כל שלטון בישראל שימסור חלקי ארץ-ישראל" — את זה הוא כתב בשם מועצת יש"ע. אתה מתנער מזה או לא מתנער מזה?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אם אלה לא חברים שלכם, אז מי אלה?

חיים דרוקמן (מורשה):

אני רוצה להגיד, שאתם עושים שימוש לא הגון —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אה, שימוש לא הגון.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

זאת כתבה מועצת יש"ע.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מה זה אדם אחד? איפה אדם אחד? זאת מועצת יש"ע.

מאיר כהנא (תנועת כך):

ומה עם "יש גבול" במלחמת לבנון? מה עם "יש גבול"?

חיים דרוקמן (מורשה):

אני מוכרח לומר, אם קראת קריאת בניינים, שדברייך על החובה לפרק את נשקם של המתנחלים, שלא יוכלו להגן על עצמם, הם דברים תמורים ביותר.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

בוודאי חמורים.

חיים דרוקמן (מורשה):

אני אומר לך: כואב לי מאוד, למה אתה מתכוון — אולי למסור את הנשק הזה לערבים שדוקרים יהודים בשער-שכם או בכל מקום אחר, שיהודים לא יוכלו להגן על עצמם?

מרדכי בראון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זו דמגוגיה, אתה זול.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני צריך להניח שאתה או מטומטם או נוכל.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת שריד, אני מבקש ממך: חזור כך, זה לא נאה לך.

חיים דרוקמן (מורשה):

אני לא אשתמש בשפה שלך.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא, אתה משתמש בשפה אחרת כדי לומר דברים חמורים יותר.

חיים דרוקמן (מורשה):
לא אשתמש בשפה שלך ולא אענה לך על כך. מה שמטריד אותך, אנחנו כולנו שומעים אותך כל הזמן — על יהודים אתה אינך מגן, לא אכפת לך מהם.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הגנה על יהודים זה מונופול שלך? תחבייש.

היור"ר מ' כהן-אבידב:
חבר הכנסת בריאון, אני מבקש מכם.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מי הוא שיעיד כאן דבר כזה? זו חוצפה.

היור"ר מ' כהן-אבידב:
שמעתי את כל קריאות הביניים שלכם בסבלנות רבה, זכותו לומר מעל הדוכן הזה מה שהוא רוצה. אל תפריעו לו.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):
אני רוצה לשאול ברשות.

היור"ר מ' כהן-אבידב:
אם הוא מסכים.

חיים דרוקמן (מורשה):
קודם כול אגיד את מה שאני רוצה לומר: אחר כך נזעקו כאן על מאמר של יהודי אחד.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא, הדברים מושמעים יום יום ברדיו ובכל מקום.

היור"ר מ' כהן-אבידב:
חבר הכנסת בריאון, אני פונה אליך בבקשה.

חיים דרוקמן (מורשה):
זוהי ההסתה שלכם. אתם מסיחים נגד יהודים.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אנחנו? אתה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתם רוצים מלחמת אזרחים ואנחנו מסיחים נגד יהודים?

חיים דרוקמן (מורשה):
כתב יהודי כשם גרעון ספירו, שעבד בזמנו במשרד החינוך, שהוא מכיר בזכותם של הפלשתינים להיאבק.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
גרעון ספירו הוא אדם רשמי? מישהו בחר בו?

חיים דרוקמן (מורשה):
היהודי באריאל איננו אדם רשמי. אתה מטעה, אתה זורה חול בעיני הציבור. הוא לא אדם רשמי.

היור"ר מ' כהן-אבידב:
רכותי, אתם רוצים שאני אקרא אתכם לסדר? אתם תאלצו אותי לקרוא אתכם לסדר.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה, הוא נבחר? באיזה מקום הוא נבחר? הוא אדם פרטי.

מאיר כהנא (תנועת כך):
אתם אנשי ה"סוזן", אתם רוצחים. אתם אנשי ה"סוזן" ו"אלטלנה", אתם רוצחים.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מאיר כהנא (תנועת כך):
אתה עם החתן שם.

היור"ר מ' כהן-אבידב:

קראתי לחבר הכנסת בריאון ולך, חברי הכנסת, אני אקרא אתכם אחד אחד לסדר. חבר הכנסת בריאון אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. חבר הכנסת כהנא, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

מאיר כהנא (תנועת כך):
אני? למה אני ולא הם?

היור"ר מ' כהן-אבידב:

קראתי לחבר הכנסת בריאון ולך.

חיים דרוקמן (מורשה):

כותב יהודי כשם גרעון ספירו, שהוא מכיר בזכותם של הפלשתינים להיאבק נגד הכיבוש הישראלי על-פי אותן אמות מידה שהדריכו את המחחרות היהודיות במאבקן נגד הכיבוש הבריטי. זה לא מספיק לו, הוא סבור כי חיסול המתנחלים איננו רצח.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חיים דרוקמן (מורשה):

כך הוא כותב — כי חיסול מתנחלים איננו רצח.

היור"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת בריאון, אני מבקש ממך יפה.

שבת וייס (המערך):

אדוני, מה עם חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית?

חיים דרוקמן (מורשה):

ואיש מכם לא נזעק אף לא כמלה אחת, שהנה פה מדובר על יהודי שמסית לרצח. לא נזעקתם, לא תבעתם לגרש אותו.

אמנון ליין (המערך):

בעניין ספירו אתה צודק לגמרי. ציפיתי שמישהו מכם יגיד משהו.

אמירה סרטני (מפ"ם):

מה, אנחנו אפוטרופסים שלו?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

שלוש פעמים אתה כבר מדבר על גרעון ספירו. מי הוא בכלל? מה לי ולו?

היור"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת שריד, אני פונה ומבקש ממך בפעם האחרונה. אני מבקש מכולכם להפסיק ולאפשר לנואם לדבר.

שבת וייס (המערך):

מעניין, מה עם הנושא?

חיים דרוקמן (מורשה):

זה שייך לנושא. אני אסביר לך אחר כך שזה שייך לנושא.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

את ספירו לא שמו ככותרות בטלוויזיה, זו הבעיה. זה מטומטם וזה מטומטם.

היור"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת ויינשטיין, חודה רבה שבאת לעזור לי. אני מרגיע את הרוחות, ואתה כעת פותח את העניין מחדש.

עד כדי כך עולה החוצפה של אלה שצריכים להרגיש עצמם טפלים לאנשי ארץ-ישראל, שצריכים להיות מסורים לארץ-ישראל ולא להסתפק במה שהם מעמידים כמרכזי, והוא מתן כספם — אין להם שום רשות לקבוע מהי ארץ-ישראל. יבואו ויישאו כעול וכקשיים, יאבקו במאבקים כאן. ישרתו בצעה"ל — אז תהיה להם גם הזכות להגיד מהי ארץ-ישראל.

אבל, הערעור על מרכזיותה של ציון, של ארץ-ישראל בא גם מכפנים. מדינת ישראל, משרד החינוך של מדינת ישראל, אינו מעמיד את החינוך הציוני במרכז העניינים. גם אם יש מגמות אחרות, חשובות ככל שתהינה, גם אם יש צורכי השעה כמו החינוך לדמוקרטיה והחינוך נגד גזענות — לא אלה הן הסכנות המרכזיות לקיומו של העם. אם מתבוננים לעומק של דברים, אם צומחות סכנות אחרות, חברתיות, מוסריות — הן צומחות משום שיש פגם, יש ריקנות, יש מחסור בחינוך הציוני היהודי. אם השורש הזה, אם התשתית הזאת שהיא התשתית המוסרית, הרוחנית, הלאומית לכל קיומנו, אם תשתית זו נחלשת, נשכחת, אם אין עוסקים בה — זה נותן מקום לכל מיני צמחים אחרים לצמוח כאן בארץ-ישראל.

יש גם עיוות כאשר מוציאים את הדברים מהפרופורציה שלהם. כאשר מתעלמים מהסכנות השורשיות ועוסקים בצורה מוגזמת ביותר, בצורה מעוותת מתוך לכל פרופורציה, בדברים אחרים ולא בחינוך הציוני היהודי. זה גורם לדברים להיות ריקים מתוכן. הם ריקים מתוכן ציוני ויהודי. כרצוני לציין, אולי רק הסקרים בנושאי המדע וההנדסה הם מועזים. אולי מועזים הרבה יותר הסקרים המעדיים כי תלמידי תיכון אינם יודעים למה הם יהודים, למה הם ציונים, למה אין לרדת מן הארץ. זהו השורש לכל מיני צמחים לא-רצויים הצומחים בבית ישראל.

אם אין החינוך הציוני והאחריות לארץ-ישראל, כולה, ההיסטורית: אם אין החינוך הזה במרכז ענייניו של משרד החינוך במדינת ישראל — אין פלא שיהדות הגולה והמנהיגים הציונים בגולה אינם רואים כעיקר את העלייה לארץ-ישראל, את הצורך לבקר בה, ומעלים על דעתם אפשרות לקיים כינוסים כאלה בגולה.

לכן, אדוני היושבראש, אני קורא להקדיש ישיבה מיוחדת של הכנסת ושל הממשלה לא רק לענייני עלייה אלא גם לטיפול בנושא של ערעור המרכזיות של ארץ-ישראל וציון בתחום החינוכי בארץ ובחוץ-לארץ וכתחום ההגשמה: ואין לזלול גם בתופעות האלה של כינוסים ציוניים בחוץ-לארץ, לא רק בתקופה זו אלא תמיד — בארץ-ישראל ובציון יש לעסוק בארץ-ישראל.

היורד מ' כהן-אבידב:

תודה לחבר הכנסת אליעזר ולדמן. רשות הדיבור לחברת הכנסת עדנה סולודר — האחרונה בין אלה שהגישו הצעות בנושא זה.

עדנה סולודר (המעריך):

כבוד היושבראש, רבותי חבר הכנסת, במציאות שלנו, נושא רווח נושא וסנסציה רודפת סנסציה, ומה שנראה אתמול ושלשום חיוני מאוד מאוד, היום יש נושא כוער יותר ממנו וחדשות "טריות" ממנו, נדמה לי שהרגשנו את זה גם בדיון כאן. כשעל סדר-היום עומדת שאלת מושב חבר הנאמנים בניירורק, ואילו הדיון שהתקיים כאן עסק בנושאים המסעירים אותנו השבת, ואלה נושאים העוסקים גם במרכזיותה של הארץ, אבל בעיקר בשאלה איך נתקיים כאן, מה יהיה אורח חיינו ואיך נבטיח אורח חיים דמוקרטי במדינת ישראל. זאת

חייקה גרוסמן (מפ"ס):
מה לחבר הנאמנים ולספיר?

היורד מ' כהן-אבידב:
חברי הכנסת, האם תאפשרו לחבר הכנסת דרוקמן להמשיך? בבקשה.

חיים דרוקמן (מורשה):

אני חושש שסערה זו, מגמתה האמיתית היא להכפיש את דמותם של אלה הנאבקים על שלמות ארץ-ישראל ולהטעות את העם כאלו שום סכנה איננה צפויה לנו כיום.

אני רוצה לומר: זה לא יועיל לכם. אנו ניאבק על שלמותה של ארץ-ישראל בכל דרך חוקית שבידינו. אני מאמין, שככל שהעם יהיה מודע לסכנה הצפויה לו ותתעורר דעת קהל מתאימה — ארץ-ישראל תישאר כידינו לנצח.

היורד מ' כהן-אבידב:

תודה לחבר הכנסת דרוקמן. רשות הדיבור לחבר הכנסת אליעזר ולדמן, ואחריו — לחברת הכנסת עדנה סולודר.

אליעזר ולדמן (התחיה-צמת):

כבוד היושבראש, חברי הכנסת, הבעיה העומדת על הפרק היא מרכזיותה של ארץ-ישראל, או, אפשר לומר, ציוניותה של ציון. הבעיה היא, שיש ערעור על כך, ולא רק משום העובדה שרובו של העם היהודי חי בחוץ-לארץ, לא רק משום שהמנהיגים הציוניים בחוץ-לארץ אינם מעמידים את העלייה לארץ-ישראל כהכרח חיים וכשאיפה מרכזית של יהודי הגולה, לא רק משום נשירת היהודים המצליחים לצאת מברית-המרעצות, ולא רק משום הירידה הגוברת מארץ-ישראל, אלא גם כתוצאה מהעובדה שמעמדם ושליטתם של אנשי חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית בחוץ-לארץ, שהם כדרך כלל בעלי ההון, הולכים ומתחזקים.

לא די שהם אינם עולים ארצה או אינם מחויבים לעלייה ארצה, אלא ביקוריהם בארץ, הן ביקורים פרטיים והן ביקורים לצורך כינוסים ציוניים בארץ-ישראל, אילו קיימו לפחות את אלה, אילו חשו את החובה הלאומית ואת העול הציוני המוטלים עליהם — אך גם בזה הם רוצים להפחית.

למה נועדו הכינוסים של הנהלת הסוכנות היהודית ושל חבר הנאמנים? הרי הם נועדו למחשבה, לתכנון של העלייה לארץ-ישראל, של החינוך הציוני, של הגברת התודעה של מרכזיותה של ארץ-ישראל וציון. איך אפשר להעלות על הדעת שמגמות אלה תושגנה על-ידי כינוסים שמתקיימים בניירורק או בכל מקום אחר בגולה?

האמת היא, שאי-אפשר להוות דוגמה כשאלת מרכזיותה של ארץ-ישראל, אלא על-ידי הדוגמה האישית של עלייה לארץ-ישראל, של חובת העלייה, של אי-אפשרות לשמש תקופה ארוכה כמנהיגים ציוניים אלא אם כן עולים לארץ-ישראל, ואם לא עולים, לפחות לבוא במגע עם ארץ-ישראל, אפילו מגע ארעי, לנשום את אווירה, להסתובב בה, לבקר, להתרשם, להתחזקם רוחנית. את כל אלה אפשר להשיג על-ידי כינוסים בחוץ-לארץ?

אדוני היושבראש, חברי הכנסת, אני מעז לומר, שחשש יש לכבי, שגם מנהיגים ציונים של ארץ-ישראל, כהיוחם מבקרים בחוץ-לארץ ורוחם ורדת והם אינם יכולים לדבר באותו פתוס, באותה אמת, באותה התלהבות, על ההכרח בעלייה לארץ-ישראל.

אבל לא רק בכך יש ערעור על מרכזיותה של ציון. הלא המנהיג הציוני מר הופכברג גם רוצה לקבוע מהי ארץ-ישראל.

מגשימה בצפון-אמריקה. שליש מהעולים מארצות-הברית הם מהתנועה הזאת. יש להם טענות קשות לשליחים שמגיעים מאות שליחים מישראל מדברים על כסף, אינם מדברים על עלייה. יש בכל זאת שינויים בעולם, יש שינויים במדינת ישראל. בתהליכי השליחות כמעט שאין שינויים. היות שהדרך אינה משתנה, מתעוררת השאלה באיזו מידה מתאימים השליחים שנבחרים לעשות את הטלטול הזה ואת טיפול השורש בנושא הזה, כי כלי טיפול שורש שום דבר לא ישתנה, ואנחנו נקים דיונים רצופים כאן בכנסת, בסוכנות, יחד עם יהדות התפוצה, אבל הדברים לא ישתנו. אומנם יש ציבורים תמליתיים לארץ, ואנחנו נגשים כאן עם מתנדבים, עם תלמידי אולפנים, עם סטודנטים, עם תלמידי חינוך, עם מתנדבים לצה"ל, אבל השאלה היא איך ניתן להפוך אותם לשליחים בפועל בחו"ם לארצות-הברית בעיקר ולאירופה. נדמה לי, שגם לזה איננו ערוכים.

לכן, נדמה לי שבוז אנתנו צריכים לדון, אבל לא רק בפורומים ציבוריים. אנתנו צריכים לדון בזה אולי בצורה תכליתית אופרטיבית שתקבע נהלים ותוכניות חדשות מחייבות, מפני שבלי טיפול השורש הזה, כפי שאמרתי קודם, וכלי הטלטלה הזאת, אנתנו צפויים להקטנת שיעור העולים ולהתמעטות העם היהודי, מה גם שאנחנו חיים במציאות של ירידה.

איננו רוצה להאריך. אני מסכימה לדברים של חלק מקודמי, של אותו חלק שעסק בנושא הזה ולא סטה לנושאים אחרים. קיימת השאלה של מרכזיות הארץ, אבל קיום הישיבה בניו-יורק לא הוא שפוגם במרכזיותה של הארץ.

אני רוצה לסיים ולהציע לפחות לאותם נציגים ולאותו חבר נאמנים, שאם כבר הוא מקיים את ישיבתו בניו-יורק, שיקריש ישיבה זו להתפרסות בכל רחבי ארצות-הברית, למבצע של הסברה.

השר לקליטת העלייה יי צור:
בכל העולם.

עדנה סולודר (המעורך):
בכל העולם — אדרבא.

היות שהמושב הוא בניו-יורק, לפחות יתפורז מהמושב הזה לאיזה מבצע של עידוד העלייה, ואולי זה יפצה אותנו על ההוצאות הכרוכות בניסיעה. תודה רבה.

היור' מ' כהן-אבידב:

תודה לחברת הכנסת עדנה סולודר. אני מזמין את השר לקליטת העלייה.

השר לקליטת העלייה יי צור:

ארוני היושבראש, חברי הכנסת, אני מודה שאני רואה עצמי לא רק כמשיב אלא, ובעיקר, כמשתתף בריון ומקיים את הנוהל הפרלמנטרי. כדי להראות עד כמה הדברים מגיעים לפעמים לאנכרוניזם, אציין שלא עלה בידי, כשר הקליטה, להשתתף אפילו בישיבת חבר הנאמנים האחרונה, שדנה בקליטת עולי אתיופיה.

אנחנו צריכים אולי להודות לחבר הנאמנים האחרון שקיבל החלטות מרגיוות, שאמר דברים מרגיזים. בואו ונראה מה קורה. מטבע מהלך החיים. באים, נוסעים, מתכנסים, דנים, מתלטים ולא זוכים אפילו לשורה אחת בעיתון, בתקשורת, ולא מעוררים את תשומת לב הציבור. הנה הפעם, בכמה נושאים שעסק בהם חבר הנאמנים רגשו הרחוקות, נכתבו אפילו מאמרים ראשיים ואנחנו נזקקים פה לריון.

בעקבות האירועים וההתבטאויות ששמענו ממועצת ישי"ע וקראנו עליהם בדפים שיצאו באריאל.

אבל, אני רוצה לחזור לנושא. אינני מתפלאת שחברי כנסת כה רבים הגישו הצעות לסדר-היום בנושא הזה. מאחר שבחקופה כמו זו שלנו קיום של ישיבה בניו-יורק, שאליה צריכים לצאת כ-35-40 נציגים ממדינת ישראל — וזאת כאשר אנתנו מצוים על צמצום — הוא דבר שקשה להשלים אחרו. נוסף על כך, הדברים אינם עולים בקנה אחד עם דוגמה למרכזיותה של ישראל ולהבאת יהודים וציונים רבים ככל האפשר מהגולה לישראל. אולם, נדמה לי שההחלטה היא בעצם סימפטום לנעשה בתנועה הציונית ובסוכנות ולתלישות של מרבית נציגי מהחיים בארץ. על אף ההחלטות שנתקבלו כמשך שנים, בדבר יתר מעורבות, יתר אחריות ויתר שיתוף של כוחות צעירים, של מנהיגים צעירים מהארץ ומהגולה, חיזוק הקשר לישראל והחינוך לעלייה, ועל אף הביקורות, דברים מתנהלים כמהנהגם ונמשכים תהליכים בירוקרטיים ופוליטיים. ביקורות על ניפוחים בגוף המטורבל והכוזבי ושאר הביקורות הציבוריות אינן מצליחות, כנראה, לזעזע את הגוף הזה ולשנות את דרך פעילותו.

כבר שמענו כאן שחבר הנאמנים מתכנס שלוש פעמים בשנה, ובהחלטות שלו נאמר שפעם אחת בשנה תתקיים הישיבה בחוץ-לארץ. אך למעשה לא קיימו זאת מעולם. מתכנסים בכפרואר, ביוני ובאוקטובר. חבר הנאמנים מונה 70 איש, מחציתם יהודים מכל התפוצות וקרוב למחציתם יהודים מישראל. כפי שכולנו יודעים, חבריו של נציגי ההסתדרות הציונית, המגבית המאוחדת וקרן היסוד. בדרך כלל, חבר הנאמנים עובד בוועדות המטפלות בנושאים השונים.

חקציבה הכולל של הסוכנות היהודית הוא כ-550 מיליון דולר, והוא מוקדש לפעילויותיה המרכזיות כאן בארץ, לעלייה, להתיישבות, לשיקום שכונות ולעליית הנוער. אלה פעולות מברוכות, ונדמה לי שאין מערער עליהן. הסוכנות פועלת בארץ והתנועה הציונית פועלת בעיקר בחוץ-לארץ. כארצות-הברית, שהיא התפוצה הגדולה ביותר של היהדות, פעילים כ-750 שליחים. מהם 350 על תקן של הסוכנות. רוב המשכורות למורים בחוץ-לארץ משולמות על-ידי חתי-הספר שם.

היינו עדים לתהליך קיסריה, שהתקיים לפני שנים מספר ובו היו חשיבה מתודשת וניסיון לרענן את פעילויות הסוכנות ולהגביר את העידוד לעלייה. שם גם נקבעו יעדים נוספים של הסוכנות היהודית והתנועה הציונית ונקבע, שהסוכנות איננה ממשלה, שיעדים אינם נצחיים, ושיהיה שיתוף פעולה — שיתוף פעולה שהוא הכרחי — בין הסוכנות לבין הממשלה. הזכירה כאן לפני חברת הכנסת גלוריה-עספה את החלטות הקונגרס ואת תוכנית ירושלים, אך על אף כל הדברים האלה, נדמה לי, שהשינויים כמעט שאינם מורגשים. לפני ואחרי הכול, הדבר המרכזי שצריך להנחות אותנו בחיינו הוא נושא העלייה לישראל. מפני שאם לא תהיה עלייה, לא תהיה מדינת ישראל, אם לא תהיה עלייה, יש סכנה לקיומו של העם היהודי. אבל את הדיונים בנושאים האלה אנתנו מקיימים על-פי הרוב דרך אגב, תוך תפיסת טרמפ על נושא אחר. השאלה היא איך פורצים את המחסום הזה, איך מביאים לטלטלה גדולה, לחידוש העלייה. אנתנו עוברים בנושאים אלה בשיטות ישנות שאינן מתאימות למציאות כיום, שאינן מתאימות לנוער של היום.

נדמה לי שכבר הזכרתי כאן באחד הדיונים, שהשנה במקרה הייתי אורחת בוועידה שנתי של תנועה קטנה

מבחינות רבות, ההבחנה הזאת איננה פועלת עוד בגולה, ואנחנו משועבדים לה.

לפי דעתי, אחת השאלות העיקריות היא, איך להביא אנשים לתנועה ציונית מגשימה, גם אם היא קטנה, שמצוות ה"עשה" שלה לא תהיה רק תפילה בלב. ושהיא תחרוט על הגלה שלושה יעדים: עלייה; התנדבות לישראל בישראל; הקמת חינוך יהודי-ציוני בתוך-לארץ.

רבותי, לא יותר מ-8% — 10% אחוז — אני אומר מספר לא בדוק — של הצעירים היהודים בארצות-הברית זוכים לחינוך יהודי-ציוני, חינוך ציוני בזיקה לארץ-ישראל, כי יכול להיות חינוך יהודי-חרדי-קיצוני, שאין בו היסוד הציוני הזה.

חברת הכנסת סולורד אמרה, שהעלייה גורלית לישראל. אני אומר את מה שאמרתי בוועד הפועל הציוני האחרון בתשובה לנשיאת "הדסה" שדיברה בנושא העלייה ואמרה: בסך הכול, אתם לא די אטרקטיביים לבנינו. אמרתי לה, בהכרה עמוקה: מדינת ישראל היא עובדה ניצחת. שאלת העלייה לא תקבע את היותה או א-היותה של ישראל, אלא את דמותה של ישראל. אבל, עלייה או הכפלת העלייה תקבע את האפשרות לקיים את הגולה. הרי בלא עלייה אין משמעות לזיקה לישראל, ובלא הזיקה לישראל אין היום כמעט סיכוי לקיים היות יהודית.

ולכן, הכרחי שלא נישאר רק עם נוסחאות, ונכדוק את דרכי הארגון, שהן אנכרוניסטיות — שם, בחלוקה הזאת בין ציונים ללא-ציונים וקיום תנועה ציונית שאין בה מצוות "עשה"; וכאן, בהשתעבודות לכך שהמסד הסוכנותי הוא הביטוי לשותפות היהודית. אותו ארגון שצריך להיות ביטוי לשותפות משמש לא אחת מתסוס לה. אומרים: שידור מערכות, יוורדים מהכמה; אומרים: שינוי, יוורדים מהכמה.

רבותי, זה לא כל כך פשוט. שותחתי עם אותם יהודים שפה ביקרו אותם, ואינני מגן עליהם בכל דבר, ואני ירע שהם חשים את הביקורת שלנו על דרך עבודת הסוכנות היהודית, על כך שאלה הם פיגומי עבודה שהוצבו לפני הקמת המדינה, ואיך אמר מורליה? — עם מיניסטריונים. הם אומרים שהם רוצים אתר. אני אומר, שהסכנה הגדולה היא —

חיים רמון (המערך):

מדוע הממשלה איננה משנה את האמנה עם הסוכנות? זה עניין של הממשלה. הסוכנות פועלת על-פי האמנה. חציע לממשלה לשנות את האמנה, ולא צריך שיהודים מארצות-הברית יגידו לנו איך לפעול. תשנה ממשלת ישראל את האמנה.

מאיר כהנא (תנועת כך):
חס ושלום.

השר לקליטת העלייה י' צור:

הנושאים אינם עומדים על מקומם. אביא לכם רוגמה אחת. כבר פעמים התקיים כנס "מוריה" ביס-המלח עם צעירים יהודים, פעילי מגבית צעירים. השתתפתי באחד מהם, וזו היתה אחת הפגישות הכי מעניינות שהיו לי בנושאים האלה, אבל זה לא היה כאמצעות השגרה הרגילה של הממסד, שבמקום ליצור את השותפות בין העם היהודי למדינת ישראל הוא משמש, במידה רבה, מתסוס לכך.

עם זאת, הייתי אומר שאסור לנו לקרוע את החוט המקשר, אפילו הוא דק, בינינו לבין יהדות הגולה. אין פתרונות פשוטים. הבעיה היא בכך שצורת הממסדים הקיימים הופכת להיות בלם גם לאותו קשר שאפשה לקיימו. אינני חושב שלמישהו יש היום תשובה פשוטה על כל השאלות האלה. במקום שממסדים

אין ספק, שההחלטה לקיים את המפגש הבא בניו-יורק היא סמל לאותה ישיבת חבר הנאמנים. החלטה זו איננה, על-פי הבנתי, שונה, או משונה, כחשובים על האווירה שמלווה את ההתכנסויות ואת היחסים בין שלוש הצלעות של המשולש: הגלות, היהודים בגולה ומדינת ישראל. אם נאמר את האמת, כראש ובראשונה אנחנו דמותה של מדינת ישראל, תשפיע על מהותה של הזיקה בינינו, בישראל, לבין גולת יהדות ארצות-הברית ואת משמעותה.

אנחנו נימצא בשנים הקרובות בתהליך, שאנחנו כאן בארץ והמרכז יהודי בארצות-הברית נהיה בעלי אותו מספר אוכלוסין — ומספרם בגולה ילך ויפחת לא מכוח העלייה אלא מכוח הטמיעה — וקביעה אידיאולוגית וממשית של הזיקה בינינו לביןם היא שתקבע את דמותה של מדינת ישראל, תשפיע על ההוויה בגולה, וודאי תקבע גם את מהות היחסים עם שאר גלויות ישראל.

הדיון שלו אנו נזקקים היום מפנה אלומת אור לשאלה הרבה יותר מהותית לרקמת היחסים בינינו לבין הגולה ולביטוי הארגוני של רקמת היחסים הזאת. מה אנחנו רואים כשהאור מפנה לשם? — אנחנו מוצאים מוסדות, ארגונים ודרכי מופנה, שכולנו אחראים לכך שהם חולים בשגרה, שהם עוצבו בהוויה יהודית אחרת, שיש בהם יסודות אנכרוניסטיים, ושנאנחנו לא אחת משלמים מס שפתיים וממשיכים ללכת.

כדי שלא להישאר עם איוו אשמה עלינו להבין, שאנחנו אולי חשים באמת שהתהליכים המתחוללים בעם היהודי חזקים מאתנו, ואנחנו חוששים לגעת בהם. אנחנו רק נושאים נאומים ויוצאים ידי חובה.

רבותי, הרי לאורך השנים עלו למדינת ישראל וחיים בה לא יותר מ-50,000 יהודים מיבשת צפון-אמריקה. הווי אומר, זה לא מיעוט עליונה, זה חוסר עלייה. שיעור זה — כאשר היה מיתון כלכלי, גיאות כלכלית, זה היה בשלטון וההוא היה בשלטון, היה שלום והיתה מלחמה, היתה ארץ-ישראל השלמה והיתה ארץ-ישראל המחולקת; 50,000 יהודים מקהילה של 5 — 6 מיליוני יהודים הקובעת בהווייתם את מצאיות הגולה כנצח — בהווייתם, לא בתודעתם.

אציין שני תהליכים שאני רואה לנו לחובה להיות מודעים להם, האחד חיובי והאחר שלילי. על האחד עמד חבר הכנסת בראון. כל מה שקרוי היה לא-ציוני צעד צעד גדול קדימה בזיקה למדינת ישראל ובהזדהות עמה. אני חושב, שאם נתבונן היום מעבר לכסף, אם נתבונן בחיזוק הציבורי והפוליטי של יהדות ארצות-הברית למדינת ישראל במאבקה למען המדינה ולמען יהודי ברית-המועצות ובהזדהות עם ישראל, נראה כי בהוויה הקיימת אצל יהדות זו היום ובראייתה לא רק את מרכזיות ישראל יש, לפי הבנתי, אצל חלקים גדולים שלה, כמעט הביטוי היחיד לזהות היהודית, גם אם אין הם עולים לארץ.

איננו עומדים היום לפני מציאות של ארגונים כמו התנועה הרפורמית בעברה, או ה"בונד". היום אין ארגון יהודי שאיננו מדגיש את ההזדהות עם מדינת ישראל ואת תחושת האחיות כלפיה. איזה ביטוי מעשי יש לזה? זו שאלה אחרת. אבל צריך לראות זאת בתוך הקיים והמשתנה.

והאחר — קיימת תנועה ציונית בלא ציונות של "עשה". רבותי, לא יעזור אין תנועה בלא מצוות "עשה". יש מפלגה בלא מצוות "עשה". יש ארגון בלא מצוות "עשה". תנועה במשמעותה, תנועת אנשים שיש לה יעדים, שיש לה חלום, איננה יכולה להתקיים אם אלה לא מקיימים בה, כעצם.

ממש לא שמעתי שם הסתייגות גדולה, או התרגשות. לכן אני מבקש שגם אחם תהיו סבלנים כלפי הדברים שאני אומר.

קריאה:

— — —

מאיר שטרית (הליכוד):
גם כשהייתי שם מטעם הסוכנות אמרתי אותם דברים. האמן לי, הפסיקו להזמין אותי? בסדר. אני לא אשנה את דעתי בגלל זה.

בסוכנות היהודית יש היום מצב של מלחמה בין ציונים ללא-ציונים; שימו לב למושג "לא-ציוני". הסוכנות היהודית לא יכולה כמעט לעשות דבר בארץ על-פי החלטת הנהלתה בלי הסכמה של הפלג הלא-ציוני. נדמה לי שנכון להיום הפלג הלא-ציוני בסוכנות היהודית גדול מהפלג הציוני, ולא רק זאת, אלא לדעתי הוא גם משתלט עליו.

אם אני זוכר נכון, האידיאל, החלום של הסוכנות היהודית בקומה, היה הקמתה את מדינת ישראל, להעלות לכאן יהודים. והיום נשלט הארגון הזה על-ידי רוב גדול של לא-ציונים. מה זה לא-ציוני? לא-ציוני פירושו: איננו מאמין בציון. זה הפירוש של לא-ציוני. שאינו מוכן לבוא לחיות כאן ואינו מוכן לקשר את גורלו בארץ הזאת.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):
להיקבר...

מאיר שטרית (הליכוד):
לא, לא, הוא לא עולה כלל. ואם הוא בא כדי להיקבר, אני לא צריך אותו.

לא-ציוני פירושו קבוצה גדולה מאוד של אנשים שנהנית, אני מוכרח לומר, ממעמד מיוחד ביותר אצל כל ממשלות ישראל, וכשמנהיגיה מגיעים פורסים לפנייהם שטיח אדום ומקבלים אותם בכבוד מלכים, ולא בגלל מנהיגותם הערכית אלא בגלל סיבה אחת: מיליון דולר לך, על חשבון מס ההכנסה האמריקני — מנהיג תהיה לנו.

שבח וייס (המערך):
ולזה אין ערך?

מאיר שטרית (הליכוד):
בעיני, מול התחליף האפשרי, אין לזה ערך. כבר ראינו דברים מעולם, חבר הכנסת וייס, כיצד יהודים, על בסיס השיקול: ממון או נפש, הפסידו בסופו של דבר גם את הנפש וגם את הממון. התופעה תזרות על עצמה בקהילות היהודיות כמעט בכל העולם.

לא רק זאת, אלא שהקהילות היהודיות הקיימות כיום בעולם גם משמשות אבן שואבת לישראלים רבים מכאן. בארצות-הברית מדברים על 200,000 יורדים, אולי יותר; בצרפת — 100,000 יורדים; בקנדה — 50,000 יורדים; כדורים-אפריקה — 20,000 יורדים. אין לך כמעט מדינה בעולם שיששראלים לא יורדים אליה ומוצאים את עצמם עוברים אצל יהודים, עושים כך או כך, מסתדרים ומושכים אחריהם יורדים נוספים.

המערכת גם הגיעה לאבסורד. תבינו, רבותי, מה חשוב לנו כיהודים? שתי אפשרויות: אחת — יהדות העולם צריכה להבין שהיא צריכה לתת לנו תשובה ברורה על דרישה שלנו לבוא, לעלות ולחיות בארץ. בעיני גם תשובה שלילית היא תשובה מקובלת. יהודי יכול להגיד לי: אני אינני רוצה לעלות ולגור בארץ.

ישרתו את הצרכים האלה, הם משרחים, במידה רבה, את עצם קיומם.

בתוך המערכת הזאת מתקיים דיון, במתח די גדול, בעיקר בין הנציגות האמריקנית ובין הנציגות הישראלית. ואינני חושב שהדיון הזה מתקיים בנושאים המכריעים שהיו צריכים להטריד אותנו.

אני חושב, שבקשר לכל הדברים האלה מן הראוי לסכם, כלי למנוע קיום דיון כאן, בפנייה של הכנסת אל חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית בהמלצה שאת המושב הבא יקיימו בישראל, מפני שעצם השינוי בנוהל קיבל משמעות מסוימת.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אולי אתה מוכן שיתקיים דיון במליאה לא רק בנושא הזה, אלא גם דיון מקיף על מקומה של הסוכנות היהודית?

השר לקליטת העלייה י' צור:
כן.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
אני מוכן לעזור לך, חברת הכנסת אלוני.

השר לקליטת העלייה י' צור:
אני התומך הראשון בכך, שהרי אני משלם את המחיר כל בוקר.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
לא יהיה מנוס מזה, כי כמה מחברי הכנסת שהעלו את ההצעה לסדר-היום אינם נמצאים באולם, ולא אוכל לשאול אותם אם הם מסכימים להעביר את הנושא לוועדה.

השר לקליטת העלייה י' צור:
זה בסדר. אני בכל אופן מציע, כדי שלא לדחות את האפשרות לציוני — ואני חושב שלפנייה כזאת של הכנסת יש משמעות ציבורית ממדרגה ראשונה — שהמושב יקיים בישראל, ושיודגש שפגישת חבר הנאמנים הקרובה לא תוקדש לדינונים שגרתיים, אלא לדיון בהיקף רחב יותר עם נציגי הציבור במדינת ישראל, עם חברי כנסת ולא רק חברי כנסת, כשאלות האמיתיות של הזיקה והשותפות בין העם היהודי למדינת ישראל ושל תפקידי הסוכנות היהודית. כך נוכל לפרוך את המנגל הצר של קיום דיון בתוך עצמם עם עצמם, על עצמם בכספי עצמם.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לפי קריטריונים מלפני 50 שנה.

השר לקליטת העלייה י' צור:
אני חושב שניתן יהיה להביא, על-פי פניית הכנסת, לדיון שיוכן במשותף על-ידי נציגות הממשלה, הכנסת והסוכנות היהודית במועד שבו נקבע הדיון.

אם הנוהל מחייב — אני מוכן שיקום דיון בנושא הזה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
הצעה אחרת לחבר הכנסת מאיר שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, המושב המתקיים בניו-יורק הוא רק סימפטום נוסף למסכת גדולה מאוד, לדעתי, של עשייה מעוותת מאוד של הסוכנות היהודית היום — ואינני יכול לשפוט את העבר.

ביקרתי בקהילות רבות בעולם. האמינו לי, שכל מה שאני אומר כאן, בכנסת, אמרתי גם ליהודים בעולם, ובאותן מלים

שחביא לכך שלא נצטרך לשלוח שליחי עלייה להביא לכאן יהודים, אלא שיהודים יתפקדו פה על הדלתות כי איכות החיים פה תהיה גבוהה.

אני מציע להעביר את ההצעה של חבר הכנסת בראון לוועדה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
אצטרך לפצל את ההצבעה. חבר הכנסת בראון, יש הצעה להעביר את הצעתך לוועדה. האם אתה מסכים?

מרדכי בראון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מעדיף דיון במליאה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
אתה צריך להגיד לי כן או לא. אתה רוצה דיון במליאה. אין לי ברירה, אלא, לפי התקנון, להעמיד את כל הנושא הזה להצבעה בעניין דיון במליאה. אינני רואה שמישהו מציע הצעה אחרת. אני מעמיד את הנושא להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה לכלול את הנושא כסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

ד. הצעות לסדר-היום

משחקי נבחרת ישראל בכדורגל בחוץ-לארץ והלקחים המתבקשים מכך

— אבל יש דבר אחד שהכנסת אינה יכולה לדרוש בו, כי נושא זה מוצג על-ידי כמה עסקני כדורגל, ואולי גם כמה מן העיתונאים, כתורת הנסתר. את זה אי-אפשר ללמוד. רק יודעי ח"ן יכולים להתמצא בנושא המסובך כל כך של הכדורגל.

אבל, אנחנו כבר השתלטנו בימי חיינו על כמה וכמה נושאים מסובכים כמו הנושא הזה, ואנחנו חושבים שנושא כזה צריך לעלות על סדר-היום של הכנסת. קודם כול, משום שבכדורגל יש עניין למאות אלפי אזרחים. טוב או רע — זו המציאות הקיימת בארץ ולא רק בארץ. שמאות אלפי אזרחים מתעניינים בכדורגל, ולא רק שמתעניינים בכדורגל, אלא יש כאלה — אפשר אולי לומר זאת בצער — שחיים כמעט משבת לשבת, שזה כל עולמם כמעט, חזות הכול. אני מכיר אנשים שעולים עם הכדורגל ויורדים עמו.

הסיבה השנייה שבגללה יש לדעתי להעלות את הנושא הזה על סדר-היום היא הכסף הציבורי הרב המושקע בקבוצות. הכדורגל שלנו הוא האחרון בין כל המועמדים האחרים להתקרב אל עטני התקציבים הלאומיים הציבוריים כדי לינוק מן העטינים הללו כשקיקה. אף שכמה מעסקני הכדורגל רואים בו כאלו היה אחוזתם הפרטית, בכל זאת השקיע כל אחד מאתנו השקעה די ניכרת באחוזת הזאת, העושה, למרבה הצער, באושים.

הסיבה הנוספת להעלאת הנושא בכנסת היא, שבכדורגל הישראלי משתקפות כמה תופעות שהן אופייניות מאוד לחברה שלנו. הייתי כמעט אומר: לך אל הכדורגל, למד דרכיו — ואינני יודע אם חכם, אבל הבן כמה וכמה תופעות אופייניות מאוד לחברה הישראלית.

כאשר אני מעלה על דעתי את הגילויים האלה, הדבר הראשון שצץ בדעתי הוא עניין הראש היהודי. שימו לב לעניין הזה של הראש היהודי. מכניסים לשחקנים שלנו, שיש להם ראש יהודי; אולי יש להם איזו עמדת נחיתות מסוימת מבחינת

היו"ר מ' כהן-אבידב:
חבר הכנסת שטרית, זאת אינה הצעה לסדר. נעמיד את הדברים על דיוקם. כבר סיימת את חמש הדקות.

מאיר שטרית (הליכוד):
דיברתי כבר חמש דקות? אני מצטער.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
כן. השעון מורה על שש דקות. השעון קובע ולא אתה.

מאיר שטרית (הליכוד):
אני מצטער. על כל פנים, חשובה שלילית גם היא מקובלת עלי. כואו נחשוב ביחד מה יש לעשות כדי למנוע דבר אחד לפחות — את ההיעלמות שלכם כיהודים בחוץ-לארץ. מה אני מציע? — לדעתי, בעניין זה הפתרון צריך להיות פתרון של קשר גורדי. פירושו בעיני — לבטל את הסוכנות היהודית, וכל הכסף שאוספים שם, אני חושב שמדינת ישראל יכולה לוותר עליו. מדוע? — חציו נאסף ונשאר בקהילות שם בשם מדינת ישראל, החצי האחר שמגיע לכאן מממן בחלקו הגדול מנגנון ענק של הסוכנות היהודית. נותר עלי. קחו את הכסף חזרה, המדינה תוסיף עוד 10%, נעשה חינוך יהודי בגולה. כך נבטיח לפחות דבר אחד, שלא תיעלמו כיהודים, אולי אתם לא זכיתם לעלות לארץ — נאמר להם — בניכם יזכו, וכדיכם יזכו. ננסה לשים את המשאבים שלנו פה בארץ וליצור אותה איכות חיים,

היו"ר מ' כהן-אבידב:

אנחנו ניגשים להצעה הבאה לסדר-היום, ועוברים מקודש אל חול: משחקי נבחרת ישראל בכדורגל בחוץ-לארץ והלקחים המתבקשים מכך. לדעתי, יש קודש, ובין ציונות לכדורגל יש קצת חול.

רשות הדיבור לראשון הדוברים, חבר הכנסת יוסי שריד, ואחריו — לחבר הכנסת אהוד אולמרט.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני הוושבירדאש, חבר הכנסת, הנושא שלפנינו — אינני יודע אם הוא נושא של חול, אולי הוא נושא של דשא — מכל מקום, הנושא של הכדורגל הישראלי, או כישלון הכדורגל הישראלי, איננו הנושא הלאומי הכי חשוב שלנו. אני מודה כזה. אני באופן אישי מכיר כמה וכמה נושאים לאומיים חשובים ממנו.

קודם כול, בגלל כדורגל לא מתים, אם כי עלי לסייג דברים אלה. שכן נרשמנו גם כמה מקרי מוות באיטליזונים. אבל, עם זאת, אני רוצה לומר, שאיננו זקוקים לרוחב הדעת או אפילו לגובה ההבחנה של עסקני הכדורגל, או כמה מעסקני הכדורגל, כדי להסביר לנו שזה לא הנושא הלאומי הכי חשוב.

ככלל, עסקני הכדורגל הם אנשים מוזרים מצד אחד, ומוזרים מאוד מן הצד השני. בכל פעם שהכנסת נדרשת לנושא הכדורגל — אני כבר מכיר את זה, זה תסריט קבוע — עסקני הכדורגל מזדעקים ואומרים: מה הכנסת ככלל, או מה חברי הכנסת ככלל מבינים בכדורגל?

נוצר מצב כזה: הכנסת יכולה לדרוש בענייני החוץ והביטחון של המדינה, ואולי יש בבית משהו שמבין בזה: הכנסת יכולה לדרוש בעניינים של כלכלה, של משפט; לפעמים ועדות יכולות לדרוש בעניינים כמו בעיות הגרעין של מדינת ישראל, פיתוח ה"ליכיא" של מדינת ישראל, סוגיות די נכבדות

שלנו הם פשוט, לא תאמינו, שחקנים גרועים. איזה הסבר סנסציוני, לו מדדנו אותם כאמת-מידה מקצועית, הם היו מדורגים כשחקנים למטה מבינוניים, אם לא גרועים ממש. ספק רב אם יש למישהו מהם מקום של קבע בקבוצה אירופית ממוצעת. גם אם מישהו נקלע לאיזו קבוצה אירופית כזאת, עד מהרה הוא נפלט ממנה.

אם כך, רבותי, אם זהו המצב, שהשחקנים שלנו הם פשוט גרועים, ושחקנים גרועים מביאים לתוצאות גרועות, מהי בעצם התלונה שלנו? מה לנו כי נליץ על שחקנים גרועים? שחקנים גרועים — זה מה שקורה. אבל כאן בדיוק קבורה הבעיה. כי כל מי ששומע את השחקנים ועל השחקנים, וכל הקורא מפהים ועליהם יכול להתרשם, שהכדורגל הישראלי הוא אימפריה, זו בדיוק הבעיה. האימפריה הזאת שחקק במקסיקו, זה לגמרי כבוד. צריך רק לדלג על פני כמה משוכות נמוכות, כמו ניו־זילנד, אוסטרליה וסקוטלנד. סקוטלנד זה כמעט כלל לא נחשב. לאימפריה הזאת לא נאה כלל לשחק באסיה. אתם יודעים, תמיד אנחנו אומרים שלא נאה לנו לשחק באסיה. מה זה אסיה בשבילנו. זו לא הרמה בשבילנו. בתור אימפריה אנחנו מוכרחים לשחק באירופה. לאימפריה הזאת יש מועמדים כהנה וכהנה לשחק, נניח בליברפול, או במנצ'סטר־יונייטד.

האימפריה הזאת, רבותי חברי הכנסת, היא בסך הכול פרוכביניציה של כדורגל. מדוע השחקנים שלנו — וזה בעצם עיקרו של עניין — הם שחקנים גרועים? האם ילדים יהודים נולדים בלי תכונת רגליים, או שמא, חס וחלילה, מחלת הרכבת היא מחלה יהודית אופיינית? למה בעצם השחקנים שלנו הם גרועים? גם על השאלה הזאת אפשר להשיב בקלות. התשובה במקרה זה היא פשוטה: השחקנים שלנו גרועים, כי אין להם צורך להיות טובים.

למה יהיו טובים? תהילת תקשורת יש להם כמים לים מכסים, גם כשהם גרועים. אין שום בעיה. תראו איך כותבים עליהם, איך מדברים עליהם. תהילה יש להם עד אין קץ גם כשהם גרועים. אזהרה של חסידים מושבעים או שוטים יש להם, גם כשהם גרועים. אבל בעיקר, וזה עיקר העיקרים, רבותי, כסף, הרכה מאוד כסף יש להם גם כאשר הם גרועים.

שחקני כדורגל בישראל מקבלים שכר גבוה יותר מאשר הממוצע של שחקנים טובים, לא תאמינו, באנגליה ובגרמניה. למה ירצה שחקן להיות טוב? גם כאשר הוא גרוע הוא מקבל כל מה שלבו של שחקן חפץ. למה להיות טוב?

לכן סיפור הכדורגל הישראלי הוא בעצם סיפור של זיוף גמור. הוא נמכר ככדורגל מקצועני, אבל בעצם אתה מקבל כדורגל חובבני מכל בחינה. יורשה לי לומר, שמהכדורגל החובבני הזה ניטל אפילו החן של החובבנות, משום שהחובבנות הזאת עולה מאוד ביקר, והיא גם מתחזה ומעמידה פנים. לכן אין בה אפילו חן של חובבנות.

הכדורגל הישראלי הוא מזויף, כי הוא עושה מעשה אוחנה ומבקש שכר כמרדונה.

אם כן, מה צריך לעשות עכשיו? קודם כול, אני יודע מה לא צריך לעשות. יש דבר אחד בטוח שלא צריך לעשותו — לא צריך להקים שום ועדת חקירה, כי אין מה לחקור. העניין די כבוד. הדברים והעובדות מדברים בעד עצמם, ואין שום צורך בוועדות חקירה.

ראשית, יש לבקש בנימוס — אני בעד נימוס — אבל בתוקף, מעסקני התאחדות הכדורגל להיכבד ולשבת בכינם, לפרוש, ללכת הביתה. הם נתנו יד במשך הרכה מאוד שנים, שם

המיומנות המקצועית, אבל הם יוכלו לכפר על הנחיתות הזאת בראש היהודי שלהם. אינני רוצה להיכנס לסוגיה הסבוכה הזאת של הראש היהודי, אבל, יכול מאוד להיות, שכמה משחקני הכדורגל התפתו להאמין, או לחשוב, שהראש היהודי זה עניין של גנים. הם לא הבינו שכדי שיהיה ראש יהודי צריך להתאמץ ולהשקיע, ללמוד וללמד, להיות מופרה ולהפרות; שזה לא דבר שעובר בתורשה. נו, ואם יש למישהו ראש יהודי, הוא לא כל כך צריך להתאמץ. כי מי עומד מולו? מי שעומד מולו זה מי שיש לו ראש של גוי, ראש עץ.

זו היתה בעצם האווירה שליוותה את נבחרת הכדורגל שלנו, כאשר היא עמדה לשחק עם אוסטרליה ועם ניו־זילנד. זה בכלל היה רק עניין של זמן עד שנגיע למקסיקו. מי עומד מולם? נכון, מספרים עליהם שהם חזקים וחטונים, אבל אנחנו נתחכמה להם, משום שלנו יש ראש יהודי, ומולנו עומדים מי? — 11 גלמים, 11 קנגורוס. אנחנו כבר נדע איך להסתדר אתם.

משום שהתמונה מוצגת כך, כאילו מצד אחד יש 11 ידיים, קודם כול חכמים ואמיצים, ומולם 11 גליחים מטומטמים, הרי ברור לגמרי שאנחנו נטביע את הכדור בשער כפי שהוטבעה אבן הקלע במצחו של הענק.

אני חושב שמוסכם על כולנו, שמשחקי קדם הגביע העולמי הנחילו לנו כזיון וקצף. לא ההפסד ביוה כל כך, אלא צורתו של ההפסד. ההפסד הזה מוכיח, לפי דעתי, שהכדורגל שלנו מצוי, בלי ספק, בסניגה. והראיה לכך היא, שפעם, בעבר, היו לנו הפסדים ככבוד, ועכשיו יש לנו הפסדים בקלון. ככבוד מפסידים כאשר מתאמצים, בקלון מפסידים כאשר מתרשלים. ההפסדים הללו העטו עלינו קלון, קודם כול משום שלא התאמצו.

אני, כאוהד כדורגל ותיק ומושבע, אולי אפילו כשוער נבחרת הכנסת, ועברתי על כל העיתונים ועקבתי — — —

קריאה:
אתה הפסדת בכבוד?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מקווה, תאר לעצמך שאני לא אחאמץ אפילו. הם יכולים להרשות לעצמם. עקבתי אחרי כל ההסברים מדוע בעצם נחלנו את ההפסדים המחפירים האלה. קראתי את כל ההסברים, ואני אציע אותם כאן אחד לאחד, כדי לומר שכל ההסברים הללו כל כולם הם הסברים, אבל אף אחד מהם איננו הסבר בסיכומו של דבר.

ובכן, ההסבר הראשון: המאמן שגה בבחירת השחקנים ובשיטת המשחק. זה ההסבר ראשון. ההסבר השני: לא היתה לנבחרת מנהיגות. ההסבר השלישי: הניהול היה גרוע וחסר סמכות. ההסבר הרביעי: הנבחרת נחלשה בגלל יחסי אנוש מעורערים, עבירות משמעת, מריבות ושחיתויות קטנות. ההסבר החמישי: המזל — מובן, תמיד יש עניין של מזל — המזל כגד נבחרת. עוד גול אחד והיינו מסתדרים, היינו מנצחים. ההסבר השישי: הרוח הפטריוטית — זה אחד ההסברים המעניינים, יש בו אמת מן הסתם — לא קמה בשחקנינו. היו עדריות, שכאשר נוגנו ההמנונים, השחקנים שלנו לא נראו טובים, אפילו דמעה אחת לא נקוותה בעין. הם לא ככו מרוב התרגשות. גם זה הסבר, אבל, כאמור, כל ההסברים האלה אולי נכונים, אבל הם לא מסכירים, לפי דעתי, דבר וחצי דבר.

ההסבר הנכון הוא הרבה יותר פשוט, הייתי אומר כמעט על גבול הסנסציה כפשטותו. ההסבר, לדעתי, הוא, שהשחקנים

חברת ד', ישיבה קל"ד
— הצעות לסדר-היום; מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת:
— הצעות לסדר-היום

רביעית, צריך להפסיק עד להודעה חדשה את כל ההקצבות הציבוריות לכדורגל.

אדוני שר החינוך, לכדורגל מגיעה סובסידיה כדיוק כמו לתיאטרון. גם לתיאטרון וגם לכדורגל יש דורשים. אבל לו תיאטרון נתמך היה משלם לשחקניו 90,000 דולר בשנה, או 70,000 דולר בשנה, או 50,000 דולר בשנה, או 30,000 דולר בשנה — אני הייתי מתייצב כאן, עומד על הבמה ודורש ממך להפסיק לתת לו את ההקצבות הציבוריות, ויהיה מקורן אשר יהיה. אבל, שחקני תיאטרון לא מרוויחים לא 90,000 ולא 70,000 דולר, אלא הרכה פחות מזה.

כל הצערים האלה יביאו לתוצאה אחת: המשחק המוויף הזה, המשחק המכור הזה יסתיים, יבאו לקצו ויחתייל — כך אני מקווה — משחק חדש אחראי יותר, נקי יותר, מוויף פחות, מושחת פחות, מקולקל פחות. יש מי שישתתף במשחק הזה. אני מכיר, גם אתה ודאי מכיר, יש הרבה מאוד ילדים בארץ, בני נוער, ילדים טובים, ילדים מוכשרים, רק צריך לדאוג לדבר אחד, שלא יקלקלו אותם, והם יחליפו את השחקנים המקולקלים האלה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת יוסי שריר.

ה. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

לקריאה ראשונה מטעם הממשלה — הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 17).

כן הונחו החלטת ועדת הכנסת בתוקף סמכותה מכות סעיף 148 לחקון הכנסת על הנהגת שאילתות ישירות ושאלתות בעל-פה, וכן החלטת ועדת הכנסת להביא לאישור הכנסת את הצעת חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי לחקון סעיף 12 לכללי האתיקה של חברי הכנסת. תודה רבה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לסגנית מזכיר הכנסת.

1. הצעות לסדר-היום

משחקי נבחרת ישראל בכדורגל בחוץ-לארץ והלקחים המתבקשים מכך — המשך

והתחבטויות אמיתיות. יש פינות שבהן מצפים לפעמים לאיזו תחושה של רווחה ושל סיפוק, ואפילו אולי לקצת גאווה, שמוציאה אותך מהמעגל המיוסר הזה של הבעיות האמיתיות שאתה חי בהן יום יום. אולי יש איזה רצון להתפרקות, להתרגעות, לתחושת גאווה על כך שיש פה משהו שהוא גם סמל לאומי והוא לא כרוך במחלוקת, לא בשטחים, שעליו לא קמה המדינה ולא נופלת. והוא חשוב, הוא מביא קורת רוח, הוא מרכז תשומת לב גדולה, ויש בו גם משהו מהסמל הלאומי.

אנחנו איננו מפרויים בחשיבות הנושא, איננו מתייחסים אליו כריספורפריציה. זאת אינה הבעיה החשובה ביותר של מדינת ישראל, אבל זאת בעיה. וזאת בעיה, אדוני השר, משום שבכישלון הנבחרת התמקדו, לפי דעתי, כל המאפיינים של המחלה שפושה בחברה הישראלית בכלל.

הכישלון הוא בראש ובראשונה כישלון ספורטיבי. שחקנים עלו על המגרש וידרו ממנו מנוצחים. אך הסיבה לכישלון הספורטיבי היא קיומן של תופעות שליליות שהן מסימני ההיכר של החברה הישראלית.

יש עסקנים מאוד ותיקים, לזיוף הגדול הזה, ועכשיו הם חייבים לתת דין-וחשבון. מי שאפשר לקבוצות לשלם הון עתק, הון שלא היה להם, להסתכך ולסכך בחובות אדירים — קראתי אתמול בעיתונים שהקבוצות חייבות 100 מיליארד שקל לשלטונות המס — מי שאפשר לקבוצות לחיות מעבר ליכולתן, להשתמש ממס הכנסה, יתכבד וישב בבית יוראה כדורגל בטלוויזיה. זו דרישה ציבורית מובנת מאליה.

שנית, באותו נימוס, לפי דעתי, אבל גם באותו תוקף, צריך לבקש אותו דבר מעסקני האגודות, שאפשרו לאגודות שלהם לחיות מעבר ליכולתן. גם הם צריכים, כפי שלפעמים כתבים במדורי הספורט הציוריים מאוד, כידוע — גם מהם צריך לבקש פשוט לתלות את הנעליים.

שלישית, צריך לפנות לשלטונות המסים ולבקש מהם שיגבו מן הכדורגלנים כל מה שמגיע מהם. אין שום סיבה בעולם כדוע, לדוגמה, ישלם פועל את מלוא המס הכבד רק משום שאין לו מעריצים, כפי שיש לשחקן כדורגל. אינני מציע לשלטונות המס ללכת בדרכה של המשטרה, שהעניקה חסינות לשירזי רק משום שהוא שחקן כדורגל מפורסם, ואילו חבריו לעבירות החמורות הם עלומי שם וחשוכי מעמד.

היו"ר א' נחמיאס:
הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, חוקים שהחזירה ועדת הכספים — הצעת חוק נכסי נפקדים (פיצויים); הצעת חוק לתיקון דיני רכישה לצורכי ציבור (תיקון מס' 6).

החלטה בדבר תיקון טעות בנוסח חוק יציבות מחירים במצורכים ובשירותים (הוראת שעה).

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנחנו חוזרים להצעות לסדר-היום בנושא: משחקי נבחרת ישראל בכדורגל בחוץ-לארץ והלקחים המתבקשים מכך. רשות הדיבור לחבר הכנסת אהוד אולמרט, בבקשה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, אין ספק שכישלון נבחרת ישראל בכדורגל במשחקי קדם הגביע העולמי גרם אכזבה לציבור רחב במדינה, אולי אכזבה עמוקה ובלתי צפויה מראש מבחינת היקפה.

אני תהיתי מה הסיבה לכך, למה הנושא הזה של הכדורגל, שבמדינה כמו שלנו הוא אולי לא הדבר החשוב ביותר, בכל זאת גורם אכזבה כל כך עמוקה.

אני מניח שאתה הסיבות לכך היא דווקא משום שאנחנו, כחברה, טרודים ועסוקים כמעט מדי יום בבעיות קשות, אשר לא אחת כרוכות בעימותים פנימיים מלאי מכאובים וייסורים

אהוד אולמרט (הליכוד):
לא, איני מכליל. אני לא מכליל. אם יש יוצא מן הכלל אחד, אינני רוצה להוכיח אותו, משום שהוא אינו מעיד על הכלל. הוא באמת חריג שבחריג. ואיני רוצה להתייחס לחריג. אני מכיר אולי קבוצה וחצי כארץ הזאת ברמה גבוהה. איני מדבר על קבוצה מליגה ד', שאיש אינו יודע על קיומה, אני מדבר על קבוצות שנותנות את הטון.

קריאה:

הקבוצה של הכפר של חבר הכנסת רראושה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

הרגשתי שיש פה איזו בעיה עם הקבוצה של הכפר של חבר הכנסת רראושה.
אני מדבר על קבוצות שנותנות את הטון ביצירת נוקרמות ציבוריות.

אני מוכרח לומר לך, אדוני השר, שראיתי בשבועיים האחרונים דבר מדהים. בכל זאת האחריות הציבורית על נבחרת ישראל מופקדת בידי התאחדות הכדורגל, והתאחדות הכדורגל ממנה ועדת בדיקה מתוכה שתברוק את כל הגורמים האחראים לכישלון, והיא אינה מעלה כלל על דעתה אפשרות, שהיא עצמה, בדרכי הניהול והפיקוח שלה, ובנורמות שהיא קבעה, היא חלק מהכישלון הזה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אהוד אולמרט (הליכוד):

היום. היום הודיע לנו המזכ"ל. הישג חשוב.

אני רוצה לומר פה בזהירות: חלק מטשטוש הנורמות ואיבוד הפרופורציות כמה שקשור לכדורגל שייך גם לתקשורת שעוסקת בספורט. זו פרשה שבה השתבשו כל קניי-המידה כולם, וצריך פעם אחת לדון בה. לפעמים קורים דברים מוזרים מצד חלק מהגורמים שצריכים לפתח את התרבות של אלה שעוסקים בספורט. קורה שאתה קם בבוקר ומגלה תמונות ענק צבעוניות, לא של ראשי מדינה, לא של מדענים, לא של אנשי תרבות — ואומר זאת אדם שאוהב מאוד כדורגל וטורח לנסוע לראות משחקים ונהנה בחלק מהם, אבל הדיספרופורציה הזאת שבה העיתונות מזיינת את הציבור ככוכבים הללו, ומזיינת את עצמה, יוצרת כל מיני קשרים שונים ומשונים, שחלקם על הגבול, לפחות על הגבול, של חוסר יושר, חוסר האתיקה הציבורית, וזה חלק מהתופעה של שיבוש הנורמות.

אדוני היושב-ראש, מה אני מציע? תמיד אומרים לנו: חברי הכנסת. מה הם מבינים? בכלל יש דבר מוזר. לא אחת אני נדהם. חברי הכנסת יכולים לדון איזו ממשלה תהיה בישראל, ומסמכותם ומחובתם ומכוחם להכריע בכך. חברי הכנסת קובעים בעניינים הרגישים ביותר בביטחון, בכלכלה, בחברה ובתרבות. יש נושא אחד שבו מטילים עלינו וטו מראש, שעליו אסור לנו לדון, שבו איננו יודעים שום דבר, לא מבינים שום דבר. את זה עסקני הכדורגל אומרים לחברי הכנסת. יש נושא אחד שאסור לכם להתייחס אליו.

יאר צבן (מפ"ם):

רק לשחקנים יש ראש יהודי.

אהוד אולמרט (הליכוד):

לפעמים אני חושב לעצמי: אדם, כשהוא ראש עיר הוא מומחה לכדורגל, אבל אם חסותחלילה הוא נבחר לכנסת, מאותו רגע אבדה זכותו לעסוק בנושא זה, אף שזה נושא ציבורי.

מה לא היה בנבחרת, אדוני השר? לא היתה בנבחרת משמעת, משמעת פשוטה, אלמנטרית, לא טכנית; משמעת של מילוי חובה, משמעת של התמסרות עד הסוף. זה לא היה. מצב זה קיים לא רק בספורט אלא גם במגזרים אחרים, והוא בא לידי ביטוי גם כאן. מה עוד לא היה? לא היה מוסר עבודה, מוסר עבודה כמוכר הפשוט. מדובר על אנשים שמקבלים כסף תמורת עבודתם. זה מקצועם, לפי טענתם. הם אמורים לחיות על זה. והם לא עמדו במילוי החובה הזאת, של התנהגות הנובעת ממוסר עבודה, כפי שרבים בתוכנו וטובים בתוכנו לא עומדים בה, מעבר לספורט, ואנחנו יודעים זאת.

לכן אותה חבורה של אנשים, שהיכולת שלהם והפוטנציאל שלהם והכשרון שלהם עולים על אלה של שחקני הקבוצות האחרות ששיחקו, הגיעו לתוצאה כל כך גרועה. זה מזכיר לנו רינגים אחרים ונושאים אחרים ויזכרים אחרים —

שבח וייס (המערך):

זה כמו ד"ש.

אהוד אולמרט (הליכוד):

לא, זה לא כמו ד"ש. זה כמו כולנו. אל תעשה לך את החיים קלים, חבר הכנסת שבח וייס. זה יותר מדי.

יאר צבן (מפ"ם):

כד"ש היה שינוי כלשהו. כאן אין שינוי.

שבח וייס (המערך):

אהוד אולמרט (הליכוד):

זה כמו כל מיני מפעלים שיכלו להרוויח מאה מיליון דולר בשנה והם פושטי רגל. מה אתה מביא את זה למערכת הפוליטית?

שבח וייס (המערך):

אהוד אולמרט (הליכוד):

באמת, פרופסור שבח וייס, אם אתה רוצה לעשות מהעניין הזה איזו הצגה, תעשה הצגה. אני באתי לדבר ברצינות.

היו"ר א' נחמיאס:

חברים, סימנו את מסכת קריאות הביניים.

אהוד אולמרט (הליכוד):

הכישלון הוא בראשונה ספורטיבי. אבל, אדוני השר, הוא לא רק כישלון ספורטיבי. הוא כישלון ניהולי. יש מעט מאוד תחומים בחיים הציבוריים שלנו, שמנוהלים ברמה כזאת של הפקרות כמו ענף הכדורגל במדינת ישראל, החל ברמת הקבוצות וכלה ברמת ההתאחדות.

דיבר כאן חבר הכנסת שריד — קבוצות כדורגל שחייבות מאות מיליוני שקלים, מיליארדי שקלים בעד ניכיוי מס, עבירות פליליות חמורות, מפורות עשרות אלפי דולרים לשחקני כדורגל, משכורות אמריקניות, אנגליות. מנין? על חשבון מי? מנין הכסף? מנין ההתחייבויות? כל העסק מופקר. אין שום קנה-מידה אלמנטרי של ניהול תקין, של משמעת, של סדר, של תרבות אישית, שבאים לידי ביטוי בניהול של קבוצות הכדורגל. האם זה מקרה שהעסק מתפורר? זה לא מקרה.

עבד-אלוהב רראושה (המערך):

אתה לא מרגיש שאתה מכליל?

חוכרת ד', ישיבה קל"ד
— הצעות לסדר-היום —

אני רוצה לומר, שהכעיה היא בעיה מבנית וניהולית. אני משוכנע שאותה חבורה של 11 כדורגלנים שעלתה על המגרש, בניהול אחר היתה יכולה לנצח לא רק את אוסטרליה ואת ניוזילנד, אלא את מיטב כבחרות אירופה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ככדורגל?

אהוד אולמרט (הליכוד):
ככדורגל. אין לי ספק ששחקני הכדורגל הישראליים, מבחינת כשרונם הטבעי, אינם נופלים משום כדורגלן באירופה. הם יותר אינטליגנטים, הם יותר מוכשרים ממנו. אלא מה? כשהם עולים על המגרש — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כמה הם יותר אינטליגנטים?

אהוד אולמרט (הליכוד):
במשחק הם יותר אינטליגנטים.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

היור"ר א' נחמיאס:

חברים, קצת הומור מותר, אבל לא למעלה מהמותר.

אהוד אולמרט (הליכוד):

חבר הכנסת יוסי שריד, יש לך שיטה. אתה לא יכול להסתפק בנאום אחד. אתה נושא פה נאום אחד, עומד כאן ונושא נאום וכולם מקשיבים לך, אחרי זה אתה נושא נאום שני, והולך לשבת שם ומודיע כל הזמן הרעות.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אהוד אולמרט (הליכוד):

תן לי, אני שמעתי אותך, תאזין לי כסבלנות. אין לי אתך הסכם שגם בנושא הספורט כל מה שאני אומר יהיה על דעתך, ואינני זקוק לזה.

אני חושב שהשחקן הישראלי מוכשר יותר מהשחקן הממוצע באירופה, אלא שכאשר הוא עולה על המגרש והשחקן השני עולה על המגרש, אחרי עשר דקות השחקן שלנו כבר לא יכול לשחק והוא עוד ימשיך לשחק 80 דקות ויבקיע את השערים. זה דבר שאינו נתון מראש, הוא יכול להשתנות. הוא יכול להשתנות אם יהיה ניהול נכון לכדורגל בישראל, והוא לא יהיה בשיטה שלפיה הכדורגל בישראל מנוהל היום.

יש לשנות לחלוטין את מבנה המערכת. בראש ובראשונה יש לעשות הפרדה בין הספורט החובבני ובין הספורט המקצועני. אדוני השר, יש לנו במדינת ישראל יכולת לקיים 8—10 קבוצות כדורגל מקצועניות. לפי דעתי, צריך להקים ליגה מקצוענית. אני חייב לומר: זה איננו רעיון שלי. אדם שעוסק בכך הפנה את תשומת לבי לאפשרות הזאת. בדקתי את הרעיון, והוא נראה לי סביר מאוד. אי אפשר לקיים בארץ יותר מ-8—10 קבוצות מקצועניות, ששחקניהן משחקים ומקבלים תמורת המשחק הזה כסף, לא מבחינת המתקנים שיש לנו, לא מבחינת כמות הקהל שבא למשחקים ולא מבחינת הכסף שמתגלגל בענף הזה; ואפשר לקיים את הענף בצורה מוכוונת. צריך לעשות הפרדה בין הכדורגל המקצועני ובין הכדורגל החובבני.

צריך להקים רשות סטטוטורית, שלא תהיה בנויה על המרכזים שעוסקים זה 40 שנה בחלוקה של עמדות כוח והשפעה כיניהם. הם ימשיכו לטפח את הספורט החובבני.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
יש לנו רשות סטטוטורית שנקראת ממשלה. היא מתפקדת טוב?

אהוד אולמרט (הליכוד):
או, ידעתי.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
לא, אני שואל.

אהוד אולמרט (הליכוד):
חבר הכנסת וירשובסקי, אני מבין שזו הפעם הראשונה שהנציג המובהק ביותר של המאבק למען הדמוקרטיה במדינת ישראל, חבר הכנסת וירשובסקי, מציע להרהר בקול רם באפשרות לפרק את הממשלה על הבסיס הדמוקרטי שבו היא פועלת. כי היא לא מתפקדת טוב די הצורך. אם אינך מציע את זה, אני צריך להבין מכלל זה גזירה שווה, שכלל זאת זו מתכונת שצריך לחיות אהה, ואם אפשר גם לשפר אותה. אני מציע שבתחום הכדורגל לא נקים משטר שבנוי על חלוקה של עמדות כוח בין מרכזים פוליטיים. אלא נקים רשות סטטוטורית על-פי חוק — — —

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אהוד אולמרט (הליכוד):

אל תפריע לי כל הזמן, שב בשקט. אפשר לחשוב שאני אמנן רובינשטיין, או מישוה מ"שינוי". הוא לא נותן לי לדבר.

היור"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת וירשובסקי, אנא, ברוב טובך.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
קצת הומור אפשר.

היור"ר א' נחמיאס:

אבל אתה מגזים, זה מעל למידה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

חבר הכנסת וירשובסקי, יש לנו תפיסות שונות מהו הומור, מהו המינן, כמה אפשר להשתמש בו.

בסיכום הדברים, אדוני היושב-ראש, צריך שתוקם רשות סטטוטורית, על-פי דין, על-פי חוק, שלא תהיה מנוהלת על הבסיס של רמתנו הקיים, ושהיא תעסוק בניהול הספורט המקצועני; יכול להיות כך גם בכדורסל וגם בכדורגל. לא ייתכן שנמשיך לקיים את המסגרות המנופחות הקיימות. שאין להן בסיס מבחינת יכולת הקליטה של החברה הישראלית, של מדינת ישראל.

מרכזי הספורט, שעשו דברים אדירים כתחום של טיפוח הספורט הישראלי החובבני במשך הרבה מאוד שנים, ימשיכו לעסוק בכך, ויטפחו את הספורט הזה ויטפחו את הקבוצות על בסיס של חובבנות והתנדבות כפי שהיה עד כה.

לא ייתכן שהאנשים האחראים למחדל הזה ולכישלון הזה ימשיכו להיות המוציאים והמביאים, כאילו כל האחריות נופלת רק על השחקנים או על מאמני הקבוצות, והם ימשיכו לרחוץ בניקיין כפיהם.

אדוני השר, לפי דעתי, לשר יש לא רק סמכות פורמלית, אלא סמכות ציבורית ומוסרית להכתיב נורמות בתחום הזה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אחד משרי התינוך הקודמים עשה את זה.

ההתכנסות הציבורית כשכחות במגרשים, ומשתתף בפסטיבל הקבוע הזה. חברים יקרים, אודות הספורט אין מסוגלות היום להפעיל שום ספורט עממי. תקציבן קרס באופן מוחלט. אין להן הקצבות, לא לאולמות, לא לאולמות, לא להתעמלות, לא לאחלטיקה קלה — שזה ספורט כל כך מקסים, כל כך מדויק, כל כך לא וולגרי, ספורט שכל כך קשה לזייף בו ולהסתתר תחת כנפיים של פרשנויות ותת-פרשנויות — ואפילו לא לכדורסל, שבו יש לנו הצלחה יוצאת מן הכלל.

אדוני שר החינוך, צריך למצוא דרך להגביל באופן דרסטי את הסמכויות להעביר סכומים כל כך גדולים לענף אחד. גם אם הארגונים הם וולונטריים, אתה תוכל להסתדר עם זה, בהתחשב בתרומה של המדינה לכל העניין.

נוסף על כך, באווירת הכדורגל אנחנו הפסקנו לעשות ספורט. אנחנו מדברים ספורט, כותבים ספורט ומפצחים ספורט, מפצחים הרבה גרעינים מול הטלוויזיה כשרואים ספורט. זאת אומרת, הספורט, שנודע להיות במידה רבה מאוד מכשיר לפיתוח הגוף — נפש בריאה בנוף בריא — משחית את הנפש בצורתו הנוכחית, והוא משחית את הגוף, הוא מנוון, יושבים ומסתכלים. אנחנו אנשי יציע. מי משחק? מי עושה ספורט? כמה תאי מוח של ילדינו נתפסים על-ידי פולחן הויכוחן של כל הקבוצות האלמוניות והידועות, הפלמוניות והידועות? חיפשת עד ביטויים על ליגות. חברי אלעזר גרנות אמר לי, שאפשר להשתמש ב"מאן דהוא", וחברי יאיר צבן אמר שאפשר להשתמש ב"כרישים". כבר אין לי מלים לתאר את האלמוניות האפורה הזאת שזוכה לגלוריפיקציה כזאת, ומבזבזת את כל המרץ של ילדינו. במה הם עוסקים? מה הם זוכרים? איזה אנציקלופדיום נלוו של דבר שטות שאיננו ספורט כלל.

אני כמעט נזקק להגדרה של ליבוכיץ, שחברה שבה 22 אנשים מתרועעים אחרי כדור אינה יכולה להיות חברה מרשימה או מפעימה.

איזה ספורט זה? זה מירון סוסים, אנשים מהמרים על סוסים. זה בסך הכול חלק מה"טוטו", ה"לוטו" והפיס הלאומי. מהמרים. ומשום שהם גם יוצאים לא אחת ניווקים, כי הם מפסידים — הם מגדפים, ובכן, הם מגדפים על המגרש, והם מגדפים אחרי התוצאות. וכך התחום הזה תורם תרומה בלתי מלבבת לתרבות ה"ארצי-בנקרית" של הגידוף העממי היומימי כנורמה קבועה, כמו מנות המזון היומיות.

האם מישוה בדיק והשווה אייפּעם את הטונות הרבות של הנייר שמתבזבז בכל העיתונים על הנושא הזה? אתה קונה כמה קילו עיתונים, מחצית המשקל היא לדבר חסר-המשקל וחסר-הערך הזה. זה דבר מחריד. האם מישוה עשה אייפּעם חשבון כולל של תרבותנו?

ושם גדל גם חלק גדול מהאנשים שעוברים אחר כך לתקשורת אחרת, בחלקם מצליחים באופן יוצא מן הכלל. — יש לנו כמה מהם ככנסת, ואני מעריך אותם כטובי הכתבים הפרלמנטריים. אבל, חלק גדול נשאר שקוע בתרבות ההיסטרית והולגריית הזאת, והוא מעביר לתחומי חיים ועיסוק אחרים גם. אותה, וגם את הסגנון שיש בו איזו יוהרה ו"כסאחיום" ויש שם — אם להשתמש בּשפתו התיאטרלית של אריסטוטלס — מה שהוא קורא תורת הרמה היוונית "גובה הנפילה". אתה עולה מעלה ומתפעם, ואתה קורס ומגדף, אתה מטולטל ומחעתע את כל הסביבה באופן היסטרי ונירוטי. זה מעצב את תרבותו של עם. וכמה מאזרחי ישראל כלכל נמצאים במגרשים? מעטים, כודדים.

אהוד אולמרט (הליכוד):
יפה, את זה בדיוק רציתי לומר. לפני עשר שנים כמה חברים, וכיניהם שניים מהמציעים היום את ההצעה לסדר-היום, חבר הכנסת יוסי שריד ואנוכי, היינו חברים בוועדת הספורט, שהיא תת-ועדה של ועדת החינוך והתרבות. זו אינה ועדה גדולה, אך אנחנו בדקנו בה תופעות שאפיינו אז את הכישלון של הכדורגל בישראל. אך אין שינויים גדולים. לצערי: היו שיפורים בתחום של איימכירת משחקים, כפי שהיה אייפּעם, אבל בתחומים האחרים השיפור הוא לא גדול.

הוועדה הגיעה למסקנות מרחיקות לכת. שר החינוך שיתף אתה פעולה ואילץ את מוסדות הספורט לעשות שורה של שינויים. הם לא אהבו אותם וניסו להתמרד נגדם בטענות מטענות שונות, לרבות העובדה שהם גופים וולונטריים. זה לא עזר להם, כי השר היה נחוש ונחרץ בדעתו.

אני פונה לשר: הנושא מעסיק הרבה מאוד אנשים. נכון שבעיית המורים יותר חשובה, וכנון שבעיית החינוך בכתייה הספר היסודיים והעל-יסודיים יותר חשובה. אך גם זה מגור חשוב מאוד של החינוך הציבורי במדינת ישראל. אתה אחראי לו, ולא רק פרלמנטרית. אתה אחראי לו מעבר לכך — באופן ציבורי, מהותי. ואנחנו מצפים שאתה תנקוט עמדות חד-משמעיות כדי שיתח עם הכנסת, עם ועדת החינוך, ועדת הספורט, נחולל שינוי בנושא הזה, ואולי גם תהיה לנו בעתיד מידה של סיפוק מהכדורגל בישראל.

היור"א נחמיאס:
תודה לחבר הכנסת אהוד אולמרט. באוהנו נושא — רשות הדיבור לחבר הכנסת שבת וייס.

אני רוצה לנצל את זכותי כיושב-ראש ולברך כיתת תלמידים מסמינר סנט-ג'וזף מנצרת, שנמצאים ביצע.

בכקשה, חבר הכנסת שבת וייס.

שבת וייס (המערך):
חברי היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו הפסדנו כמשחק באוסטרליה וכניידילנד משום שהם ניצחו. אני אינני מתפעל יותר מדי מן הפרשנויות, אף שהן מרתקות. אבל אחד הדברים המעניינים בספורט הוא, שהוא בנוי בכל זאת על תוצאה. והפרשנות היא פרנסה בפני עצמה. פשוט הפסדנו, כי באותם משחקים הם היו יותר טובים.

אני אוהד ספורט ואני רגיל להפסדים. אני חומק קבוע על "הפועל" חיפה, כך שאני למוד אכזבות. ומאחר שפה כל אחד הציג את עצמו, אומר שבנעורי חטאתי, כמו חברי, כמו חבר הכנסת שריד ואחרים, והייתי שחקן כדורגל ב"הפועל" הרדים — זו הייתה נבחרת חשובה מאוד — בתפקיד של מגן. אני רוצה לעלות על הרטמה הזה ולהעיר הערות אחרות שהן הצטברות נמשכת של מי שעוקב אחרי העניין באופן די קבוע.

הכדורגל תרם תרומה מכרעת להרס הספורט בישראל, משום שהוא נטל את רוב התקציבים, ינק אותם וסחט אותם. והשאיר אפס תקציבים לעשרות ענפים מקסימים.

עבדיאלוהב דראושה (המערך):
אבל זה הענף שגורף הרבה כספים ומושך המונים.

שבת וייס (המערך):
אניע לזה. הכדורגל הרס את הספורט בישראל ואת הרוח הספורטיבית בישראל, כמידה שהיתה, והיא היתה במידות זעומות. אני אומר את זה בצער, כמי שגם כן חוטא בחטא

בארץ, שריד הערבי-רב זועק, יהושע שגיא שואג, הכדורגל הלאומי נכשל. האמת היא, כי לא מדובר בכישלון של הכדורגל, כי אם בכישלון. כאבדון. בהשמדת מגדל הקלפים ששמו הציונות החילונית.

יאיר צבן (מפ"ם):
אוי ואכוי.

מאיר כהנא (תנועת כך):

כי הכישלון האמיתי של הכדורגל נעוץ בזה שעם קדוש, שרק אתמול היה שקוע בערכים רמים וקדושים ועליונים, שרק אתמול כרע והשתחוה לפני מלך מלכי המלכים, היום עושה לעצמו אליל, פסל ששמו כדורגל, ולהבל ולריק הזה הוא משתחוה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אילו חלק מהאזהרים שלו היו יודעים — — —

מאיר כהנא (תנועת כך):

מובן מאליו שמכאן ועד עלבון לאומי יש רק צעד קטן.

מאמן ספורט ישראלי, שקרוביו הושמדו בשואה, אינו מהסס לרוץ לגרמניה, ארץ הדמים. כדי להרוויח כסף. שחקן ישראלי מכריז שהוא מוכן לשחק בגרמניה ולא אכפת לו מששת המיליונים, כיוון שזה היה לפני הרבה שנים. כן, כישלון הציונות החילונית שהביאה עלינו לא רק בושה, כי אם שואה רוחנית.

הציונות החילונית. מאז ועד עתה שמענו את קולותיהם של זרע הערבי-רב, כגון: "הציונות החדשה קמה כדי להתנער מהעבר המכוער ולהקים עם חדש". מה אמר ברדיצ'בסקי? — "להיות או להיות? להיות אחרון היהודים או ראשון העברים?" אכן, אין עיוור כמו העברי הראשון. הציונות החדשה המתייוונת שאפה לנתק את הקשר הרוחני-הדת, את השרשרת של סיני ותורה ולהליד עם חדש חילוני, גוי ככל הגויים, טמא ככל הטמאים. וכך אמר הציוני המתייוון קלצ'קין: "הציונות החלה תקופה חדשה. לא רק לשים קץ לגלות, כי אם להקים הגדרה חדשה לזהות היהודית, הגדרה חילונית. בקיצור, להיות חלק מהעם כאשר אין חובה להאמין בדת היהודית". וכך אמר ברנר: "אין לנו מורשה, וזה שנמסר לנו; כתבי הרכנים, מוטב היה שלא נמסר לנו". ושוב ברדיצ'בסקי: "תלמוד תורה ודת אינם הערכים היסודיים. עם ישראל קודם להם, ישראל קודם לתורה".

ואומנם, הציונות המתייוונת הצליחה. היא הצליחה להפוך את עצמה לציונות המתנוונת. הציונות שלחמה על עם יהודי ציוני בלי יהדות הקימה לעצמה מפלצת: דור חדש של צברים שהלך בהיגיון עד הסוף; דור חדש שפרק מעליו לא רק את עול היהדות, כי אם את עול היהודי; דור חדש שלא ידע את יוסף ואת יעקב ואת יצחק ואת אברהם ולא אכפת לו לא מציונות ולא מגאווה לאומית וגם לא ממדינת ישראל, וההיגיון והשכל הישר פועלים. אם אין לעם היהודי ייחוד, אם הוא אינו עם נבחר וסגולה ועליון ברוחו, אם אין שוני מהותי בינו לבין כל שאר העמים, למה שלא נשחק כגרמניה? למה שלא לרדת ללוס-אנג'לס? ומה לי 6 מיליוני יהודים, כאשר אני כעצם לא יהודי, כי אם ישראלי או כנעני?

היום קוצרים את זרעיה המורעלים של הציונות החילונית, חלומם של יהודים שניסו להפריד בין יהדות לבין לאומנות יהודית וכך הבטיחו את גסיסתה של השנייה. הציונות החילונית פשטה את הרגל, ראו את עקבותיה בריונון, בירידת היהודים מהמדינה היהודית למדינת הוזהב קליפורניה.

ובכן, הגיעה השעה לדון בזה. השעה הגיעה מזמן, אבל פה יש לנו ה"הודמות", שהם הפסידו, אגב, האם משהו חשוב שהם ינצחו? אנחנו מצטערים על ההפסד, אבל אינני מכיר אנשים רבים שהיו בטוחים כחוק לבס שיהיה ניצחון. זה פשוט לא הולך.

אהוד אולמרט (הליכוד):
אני דווקא חשבתי שנוצח.

שבת וייס (המערך):
אני רציתי שינצחו — — —

אהוד אולמרט (הליכוד):
כולם רצו.

שבת וייס (המערך):

אני אפילו לא רוצה לפגוע בעסקי הכדורגל. חלק מהם חברים טובים שלי, כולנו עובדים בפוליטיקה, ואני מכיר אותם אישית, רובם השתוקקו להגיע לבית הזה, ובמקום כלשהו בדרך הם נפלו. הם עוד יגיעו, וכל התגובות האחרות באמת לא מנעינות אותי.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אלה החברים שלך?

שבת וייס (המערך):

כן, יוסי, הם גם חברים שלך, הם ממפלגתנו. זה שאתה כמה חודשים כר"צ אינו משנה. אנחנו מכירים אותם אישית, הם במרכז מפלגת העבודה, במרכז חרות, בכל המקומות, הם בסדר, אנשים כמונו, הם עכשיו בתפקיד הזה והם מדברים מטעם התפקיד שלהם.

חברי הכנסת, זו איזו משיחיות, זה איזה פרנקיזם, או מין איקריה, אתה עולה על כנפי הנשרים, אחר כך אתה קורס — ויש אבל לאומי. על מה?

גם כל הפולחן של הגופניות המזויפת, ה"גלית" יום הזה — וזה מתחיל ב"גול" — לא הרשים אותי באופן מיוחד. זה לא התחום החזק שלנו. כל עם צריך לפתח את התחומים שלו, ובספורט יש לנו כמה תחומים שאנחנו מצליחים בהם באופן יוצא מן הכלל, אך כשבילם לא נשארה פרוטה.

איוו השחתת מידות ואת לגבי הדור הצעיר, כשהם יודעים במדויק את הסכומים שמקבלים השחקנים, למה שירצו לעבוד? מדוע לא יהיה החלום האמריקני או הברזילאי שלהם לעשות הרבה מאוד כסף באיזה דבר שטות של כמה טפולוים, עם מינוח של טקטיקה ואסטרטגיה? אפשר לחשוב, נפוליונים שמחכנים קרבות על שני דוגם.

הצעתי הקונקרטי היא למצוא כל דרך כדי להעביר את מרכז הכובד של הספורט הישראלי לענפים אחרים, להשתלט על השוק הכספי הפרוע סביב עניין הזה, לשים את כל הכסף בקבוצות חובבים גם בכדורגל — כפי שאמרו חברי יוסי שריד ואהוד אולמרט, יוסי שריד הדגיש את זה באופן מיוחד — ולצאת למלחמת חורמה בכל הכלים החוקיים והאדמיניסטרטיביים נגד התפשטות הכדורגל המקצועני, המשחית, המתעתע והכושל.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת שבת וייס. כאותו נושא, רשות הדיבור לחבר הכנסת מאיר כהנא.

מאיר כהנא (תנועת כך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יללת התנים נשמעה

כבוד, כמו שאומרים, לרוסים — ביקש ראש הממשלה ושר הביטחון דאז לזמן את הרמטכ"ל ולשאל אותו מרוע אי אפשר לנצח את רוסיה בכדורגל. אמר: האם אתם יודעים מה פירוש הדבר ליהודים אם ננצח ודגל ישראל יונף שם? אמרו לו: השחקנים שלנו הם חובבנים והרוסים מקצוענים. אמר: אז שיהיו מקצוענים. 22 התכריה האלה, במקום להתאמן בדברים אחרים, שיתאמנו יום ולילה בכדורגל וינצחו את רוסיה.

אלה שהתנגדו למבצע סיני, יכולים לאמץ נימוק נוסף. כי הנה בא מבצע סיני, דחק הצדה את הכדורגל והעלה על הפרק נושאים אחרים.

עקרונות, היותנו עם קטן במספרו אינו סיבה שכגללה לא נגיע להישגים גם בתחום הזה. כמי שבילה באורוגוואי בשירות הדיפלומטי, אני זוכר שכדורגלני אורוגוואי הגיעו פעמיים — ואף היו על סף הפעם השלישית — למעמד של אלופי העולם בכדורגל. כך שאין זה עניין של מספר האוכלוסין. באורוגוואי היו אז 2.5 מיליוני תושבים. נכון שכל המאמץ הלאומי שלהם באותם ימים לא היה נתון להתגוננות מפני אויב מבחוץ ולא מפני אינפלציה מבית. זו היתה מדינה מאוד מבורכת. קראו לה: שווייץ של אמריקה הלטינית. כאשר הגשנו את כתב האמנה, אני זוכר שאמר לנו אז ראש הטקס, אדם בקיא וזקן: אתם רוצים לדעת מה זו אורוגוואי? היא שלושה דברים: דמוקרטיה, פלוצות וכדורגל.

אין סיבה נראית לעין, או לא נראית לעין, שישראל לא תגיע גם היא להישגים כאלה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לשלושת הדברים.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

לדמוקרטיה היא הגיעה, לגבי חוף הים יש לנו בעיות לא פשוטות של זיהום, ולגבי הכדורגל — אומנם מבחינת המאמץ הלאומי עדיין לא הגענו לכך, אך מבחינת ההתעניינות היציבורית מצד רכבות ומאות אלפים — ייתכן שזה יוצר קרקע נוחה לכדורגל למען יתפוס מקום חשוב, לא רק פסיכי כפי שזה היום אלא אקטיבי הרבה יותר. אולי עכשיו זה הזמן. לאחר הזעזוע שאירע, לפעול בעניין הזה, ואני מסכים להצעות רוב המציעים, שהעלו את הנושא הזה על סדר-היום, כל אחד בתחומו, לגבי מה שניתן לעשותו.

אנחנו מתייחסים אל הדברים האלה כקצת הומור, אבל יש ציבור גדול מאוד אשר מתייחס למשחק הכדורגל כל כך ברצינות, שבאמת מגיעה לנושא הזה התייחסות רצינית. השלכותיו של התחום הזה אינן רק לגבי גורלו של הכדור עצמו, לאן הוא מתגלגל וכמה פעמים הוא מבקיע שער, או לגבי קבוצה כלשהי, אלא זוהי תחושתם של מאות אלפים בארץ. גם אלה שאינם מתעניינים ישירות בכדורגל חשופים לעתים קרובות, כעיקר כגלל שידורי הטלוויזיה, לאירועים הספורטיביים הקשורים בכך, והדבר הופך אפוא לנושא כללי.

חבר הכנסת שכח וייס, בתגובה על דברך — מה שמתרחש כתחומי ספורט אחרים, אכן דורש טיפול והסבת תשומת הלב, אם אפשר, לתחומים אחרים, שבהם ניתן להפעיל אנשים באופן אקטיבי, ולא, כפי שקראת לזה, "באמצעות הפיצוחים". כאשר קמה רשות הספורט, ואני הייתי בין יוזמיה לפני שנים רבות, אחת המטרות היתה שהספורט יהיה אקטיבי. אנו עדיין לוקים מאוד לא רק בתחום הקמת המתקנים בארצנו, אלא גם בהצלחתנו להפעיל אנשים. במחקר שנעשה באותם ימים בכארישבע נמצא קשר הדוק בין ריכוז פעילות ספורטיבית ובין ירידה תלולה בעבריינות הנוער. אני אומר את

כיום הפרדת היהדות מן הציונות נהפכה זו לצורה נוספת של לאומנות חילונית מכוונת. ריקה וחסרת משמעות, אשר מתה כיום היוולדה. ראו את המציאות, מציאות הקיבוץ שיצר מתייוון דובר עברית, שדמם את סיני כעוד הוא סוגד לפנתאון של הגוי. הסבא שעלה מרוסיה שמר על הצורה של היהדות כביכול רק בזכות זה שהוא זכר את ה"שטעטל". הייחוד שבעונש האלוקי מתגלה כך, שכן בנו אינו מוצא שום סיבה לשמור על מהותו, אינו רואה כל הכול בין יהודי לבין גוי, אינו רואה כל סיבה שלא לשאת את המתנדבת משבדיה או מגרמניה העובדת בקיבוץ. כן בנו אינו חש שום אשמה בכך שינטוש הן את הקיבוץ והן את הארץ.

המציאות של בתי-הספר — מרכזים לפשיטת רגל, מאחר שנטשו את היהדות תמורת מושג מטושטש של "ישראליות". הם מצליחים ליצור לא יהודים אלא ישראלים כביכול. אין פלא שהללו שואפים להימלט ממדינה המציעה להם רק מיסיון כבד, שירות מילואים שנתי ומלחמה, ישראלים שאינם מכינים מה פירוש הדבר להיות יהודי, מה פירוש הגינוי לנישואי תערובת עם הנוכרי, מה התוצאה? נושאים בנות זוג לא-יהודיות, לא אכפת להם אם הם יהודים או לא, יורדים מהמדינה — וזהו המציאות.

אלה שדואגים כל כך לגזענות, הצליחו להביא את הנוער שלנו לידי התאבדות. לא רוצים עם יהודי נבחר, אז למה שיהיה יהודי כלל וכלל? יותר מזה, אם אין ייחוד לעם היהודי, אזי המתפאר בזה שהוא יהודי וכך מעלה מחסום בינו לבין הלא-יהודי, הוא הגוען האמיתי.

אם אין יהדות — לא תהיה ציונות. אם אין יהדות — נשארה רק גזענות, השמאלנים והמתייוונים, שריד הערכי-רב ואלוני הסרק, הם הצועדים בראש פלוגות הסער הפאשיסטיות והגזעניות האמיתיות.

אני מציע לרון כמליאה בכבוד ראש לא באיזה כישלון. בניו-זילנד ואוסטרליה, כי אם ככישלון החינוך היהודי בארץ-ישראל.

היו"ר א' נתמייאס:

תודה לחבר הכנסת מאיר כהנא, אני מזמין את שר החינוך והתרבות להשיב על ההצעות. בבקשה, אדוני.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, איש איש והתמחותו. כתקופה האחרונה אני מוצא את עצמי נאבק בשערים סמליים לכלל בקיעום לי, ואני מנסה להבקיע למישהו אחר, לא בכדורגל. אבל הנושא הזה זכור לי כאשר עלה לדיון לפני 20 שנה, בערך. אז היה זעזוע מכך שדיברו על ספורטאי אחד או שניים שעומדים לרדת לחוף-לארץ ולשחק שם. היתה אז ועדת-משנה לספורט, בראשותו של ד"ר רימלט, וכאשר דנו בשאלה מי יבדוק את הנושא, הצעתי ועדה שחבריה פנחס רון, הפרופסור דב סדן וד"ר אליעזר רימלט.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כולם בקיאים מובהקים בכדורגל.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אתם חושבים שזו הלצה? אמר לי הפרופסור דב סדן: אני הגבר, אני האיש שקבע את כל המונחים כאקדמיה ללשון העברית בנושא הכדורגל, מכלי שראיתי אי-פעם משחק, אבל הסכירו לי ואני קבעתי את המונחים העבריים.

זכור לי גם שבשנת 1956 כאשר היה משחק בין כריה-המועצות לישראל והתוצאה היתה 1:2 — הפסדנו

נכונה, שהיו מחנות אימונים ממושכים מדי בחוף-לארץ. שגם הנסיעה לאוסטרליה ולניו-זילנד היתה ממושכת שלא לצורך, וכי השהיות האלה מוציאות את השחקנים ממסלול חיים תקין, ומכאן נובעים מתחים, ירידה בכושר, ירידה מנטלית וגם פיסית.

היו גם מי שטיפחו ציפיות מוגזמות ושגו בכך, וכגודל הציפיות כן גודל האכזבה. לכן אני מרגיש שיש לנו — ולא רק בתחום זה אלא גם בתחומים אחרים — איזו טלטלה מפורזת, ציפיות גבוהות ואחר כך אכזבות עמוקות. יש להעריך נכון את יכולתנו, אבל אין-לקבל את היכולת שלנו כדבר נתון אליו. דטרמיניסטי, שאין לשנותו.

אני חושב שכתחום זה, כמו בתחומים אחרים, חיוניים יותר, יש תלות גדולה בהנהגה המקצועית והמנהלית. למשל, בתחום החינוך, באותה כיתה התלמידים מכינים שיעורים ומצטיינים כשמלמדת אותם מורה א'; ואילו, כשמלמדת אותם מורה ב', התלמידים נרפים, נכשלים, אינם לומדים. האנשים לא השתנו, הפוטנציאל ישנו, הכול תלוי במסר שהמנהיגות מעבירה אליהם. בהשראה שלה. אנחנו מכירים זאת מצה"ל. אותה פלוגה בפיקודו של מפקד א' מצטיינת, מסורה, ממש כפירי אירית. אך בפיקודו של מפקד ב' אותם חיילים אינם מצטיינים, יש בהם שמתחמקים, אינם ממלאים את חובתם, הם מכונים "ארטיסטים" בעגה הצבאית. הווי אומר, הסוד הוא אם יש מעט שאר רוח, איזו השראה על השחקנים, כי אפילו הממונה אינו יודע מה אפשר להפיק מן האדם בומן נתון. ניתן להפיק מכל אחד הרבה יותר ממה שנראה לכאורה, בין שזה האדם היחיד, בין שזו קבוצה ובין שזה עם שלם. אותו עם שלנו מסוגל לנהוג אחרת בכל התחומים אם תנוח עליו איזו השראה. מערכת של ציפיות יכולה לרומם אותו, אך היא יכולה גם להשפיל אותו אם מתייחסים אליו כמי שאיננו מסוגל, ורבים בינינו נוהגים לפי הציפיות שיש לאחרים מאתנו.

יכול להיות — זו תהייה — שהזעזוע, שהוא כן חלוף, שכן בעוד יום-יומיים יסקפו העיתונים בנושא אחר — — —
אהוד אולמרט (הליכוד):

חיים רמון (המערך):

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אתה יודע, גם אם ינצחו זה לא ממשעותי.

אולי העזוע הזמני הזה, העובר על אודהי הכדורגל ועל העסקים השונים ועל השחקנים, יעזור להוליך לבדק-בית יסודי, ולא דווקא לבדיקת האירוע האחד הזה, שהוא, כנראה, הסימפטום של כל התופעות שחברי הכנסת כבר הצביעו עליהן, בצדק.

אני מציע שוועדת החינוך והתרבות של הכנסת תעסוק בנושא הזה. אשמח מאוד לשחק פעולה עם הוועדה, ואם הוועדה תגיע למסקנות ולהמלצות כחום דיוניה, נבדוק אותן ולא ניבהל, לא אתם ולא המשדר שאני מופקד עליו. מהכנסת שיוניים שיביאו לשיפור המצב ולחיקונו, אם לא להפרכתו כליל. לפחות ייערך בדק-בית יסודי.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

הי"ד א' נחמיאס:

את כל ההצעות?

זה לא רק מבחינת עבריינות הנוער, אלא זה אלא גם משום שזה עיסוק בריא, שכללי הגונים ותרבותיים יותר מכללי הכדורגל.

אין ברעתי להעלות את כל מה שאפשר להעלות בנושא זה. אומר רק כמה דברים שרשמתי לעצמי לאחר שברקנו מעט את מה שאירע שם. קודם כול יש להתפלא על כך שהיתה הפתעה כה גדולה מהתוצאות. אולי צריך שנוכחי לעצמנו, שרק פעם אחת הפתיעה נבחרת הכדורגל הלאומית שלנו, בשנת 1970, כאשר הצליחה להגיע לגמר הגביע העולמי בכדורגל. בכל יתר הניסיונות במשך 30 שנה לא עלה בידיה, או ברגליה, להגיע לגמר הגביע העולמי. ובין 150 ויותר מדינות אין מקומנו, כפי הנראה, בין 24 המדינות הראשונות בתחום זה בעולם.

אני גם מודע לעובדה שמבחינת הצלחות של ספורטאים יחידים או של ענפי ספורט יחידים, כגון שיש או כדורסל — גם זה, כמוכן, בעירבון מוגבל, אם כי בשיט יש הישגים יפים מאוד — הספורט ההישגי בישראל עדיין איננו ברמה בין-לאומית גבוהה.

חיים רמון (המערך):

אדוני השר, בטנים שני טניסאים שלנו הגיעו לגמר. ואין הרבה מדינות כאלה.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

נכון.

אהוד אולמרט (הליכוד):

בכדורגל אנתנו בין 100 המדינות הראשונות.

חיים רמון (המערך):

100 בכדורגל זה כמו 10 בכדורגל.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

חבר הכנסת רמון, מה שמתרחש עכשיו כארץ בתחום הטניס — במידה רבה גם הודות ליוזמות ברוכות של מתנדבים שהקימו מגרשי טניס בערי פיחות ובמקומות רבים — יש בו תרומה לא רק להישגיות אלא למכלול שלם של פעילויות — חינוך להרמוניה, לשותפות, לניקיון, למשמעת. יש הרבה השלכות ללימוד טניס.

אהוד אולמרט (הליכוד):

לכן הם גם מצליחים בספורט. זה בדיוק מה שדרוש בכדורגל.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אני יודע.

חיים רמון (המערך):

שר החינוך והתרבות י' נבון:

הרי אלה שניצחו לא למדו זה עתה לשחק טניס.

חיים רמון (המערך):

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אלה עדיין לא הצעירים מערי הפיתוח, אבל אין ספק שזה יגיע לכך.

יש סיבות רבות למצב הגרוע, וחלקן נזכרו על-ידי הדוברים הקודמים. לעתים קרובות הן קשורות לאמצעים כספיים, אבל הרבה אינו נכון כמקרה הקונקרטי של נבחרת הכדורגל. אחרים אומרים שחלק מהגורמים הם מקצועיים, תכתיים, פסיכולוגיים. יש אומרים שתוכנית ההכנות לא היתה

אחד. התאחדות הכדורגל והספורט בישראל נהנית מתקציבים ממלכתיים ישירים בסכומים עתקים. אקרא לך את המספרים. בשנת התקציב הקרובה ההתאחדות לכדורגל תחבל 4,059 מיליון שקל באופן ישיר מהמועצה להסדר הימורים בספורט. נוסף על כך, הקצוצות של הליגה הלאומית והליגה הארצית יקבלו 1,100 מיליון שקל מהמועצה להסדר הימורים בספורט. סך הכול — יותר מ-5 מיליארדי שקל. זהו סכום עתק.

כממונים על הקופה הציבורית אנחנו מודעים בבחלט למצוקה שקיימת בקופה הציבורית וחייבים לשאול מה עושים בכסף הזה, איך מנהלים את הענף הזה.

כל זמן שאומרים לנו שהכדורגל מתפתח, מצדיק את עצמו ויש לו הישגים — אפשר לשקול האם הסכומים האלה מוצדקים אם לאו. אבל, כאשר ברור שאין שום התקררות או שיפור על אף הסכומים האלה — קודם כול על השר הממונה לעצור את ההורמה הזאת. אני רוצה לדבוק מה משלמת כל אגודה ואגודה. לא ייתכן שמטעמים כאלה וכאלה יהיו ארבע קבוצות כדורגל בעיר כמו רמת-גן — שהיא לא לונדון ואפילו לא מנצ'סטר — וכל אחת מהן, אלה שבליגה הלאומית ואלה שבליגה הארצית, משחקת בפני 200—300 צופים, וכשיש צופים רבים — מדובר ב-1,000 צופים. אלה קבוצות שאינן מחזיקות את עצמן. מי אחראי לכל הדברים האלה? השחקנים תובעים — אז מה, האם צריך לתת להם? מישהו נותן להם את הכסף הזה. הוא מגיע אליהם. אנחנו מעבירים זאת מהקופה הציבורית.

אביא דוגמה מן הספורט העממי. אני רוצה לשאול את חברי הכנסת: כמה כסף נותנת המועצה להסדר הימורים בספורט לספורט העממי? נא לזכור: 5 מיליארדי שקל ניתנים לכדורגל. כמה אנחנו מעבירים לספורט העממי? — 88 מיליון שקל. זו הפרופורציה. הרי זה כסף של כולנו. אי-אפשר לבוא ולומר: יש התאחדות לכדורגל, היא מטפלת וזהו זה.

אני מבין את הצורך בדין הזה, אבל אני מצטער על שבתשובת השר לא שמעתי החלטה נחושה שהיום או מחר הוא יקרא לראשי התאחדות הכדורגל ויתבע מהם דין-וחשבון על הנעשה בכספים האלה. האם הם מטפחים נוער, האם הם מטפחים מתקנים, או כל הכסף משולם לכדורגלנים, שחברי וקודמי כבר דיברו על כך שהם מקבלים משכורות בלי שום פרופורציה לתפוקה ולרמת המשחק שלהם, אפילו לדברי חבר הכנסת אולמרט.

אהוד אולמרט (הליכוד):

למה אפילו? אלה דברים מוסכמים.

חיים רמון (המערך):

אינני סבור שרמתו הממוצעת של שחקן כדורגל ישראלי זהה לרמתו של שחקן כדורגל באירופה. ודאי שלא היום. אבל, משכורתו הוא מעל ומעבר למשכורתו של השחקן האירופי.

אהוד אולמרט (הליכוד):

הוא מוכשר יותר ומשחק בתנאים פחות טובים.

חיים רמון (המערך):

יכול להיות שבפוטנציה הוא מוכשר יותר, על הדשא הוא עוד לא הוכיח את עצמו. אני מקווה שהוא יוכיח את עצמו.

בניגוד לדברי חבר הכנסת שבח וייס, אני בעד ליגה מקצוענית. הספורט הזה מרתק. ניתן להשוותו לתיאטרון. שקהל בא לחזות בו ומשלם כסף, והאנשים שעובדים שם מקבלים שכר, אבל הכול כפרופורציה. אם יש ביקוש — הכה

שר החינוך והתרבות? נכון:
אתה צודק, אני צריך לפרט. אני מציע להעביר את שלוש ההצעות הראשונות לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת ולהוריד מסדר-היום את ההצעה של חבר הכנסת כהנא.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לשר החינוך והתרבות. הצעה אחרת לחבר הכנסת חיים רמון. בבקשה.

היו"ר א' נחמיאס:

יאמר לי אדוני בראשית דבריו מה הוא רוצה להציע.

חיים רמון (המערך):

אתה טומן לי מלכודת, אדוני היושב-ראש. כי רציתי —

קריאה:

חיים רמון (המערך):

אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שבח וייס מסדר-היום, ואני מודה לחבר הכנסת וייס על ההכנה.

שבח וייס (המערך):

שר החינוך והתרבות? נכון:

אני הצעתי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת כהנא מסדר-היום.

חיים רמון (המערך):

אדוני השר, על-מנת שתהיה לי רשות דיבור, אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שבח וייס מסדר-היום.

שבח וייס (המערך):

אני רק מבקש לא להצביע.

חיים רמון (המערך):

אני לא אצביע, אל תדאג.

היו"ר א' נחמיאס:

אבקש סליחתך, אין זה עניין למשחקים. אתה מתכוון להסיר את ההצעה, אם כך מדוע אתה אומר מראש שלא תצביע בעדה? אתה קם להציע ותשכח ולא תצביע?

חיים רמון (המערך):

כן.

היו"ר א' נחמיאס:

סליחה, תואיל כרוך טובך לשוב למקומך.

חיים רמון (המערך):

לא הבנתי מה שאדוני שאל. אני אצביע כעד מה שאני מציע.

היו"ר א' נחמיאס:

לא משחקים משחקים בצורה כל כך לא נימוסית.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני אציע להסיר את ההצעה של חבר הכנסת וייס ואצביע בעד הסרתה.

היו"ר א' נחמיאס:

בבקשה.

חיים רמון (המערך):

אבקש משר החינוך והתרבות לטפל באופן מידי בתחום

של הכנסת מתכוונת ממילא לסכם ביום שלישי הקרוב את המסע האחרון של נבחרת ישראל בכדורגל. אני מציע שמליאת הכנסת לא תתערב בעבודתה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה אכפת לך שיזמנו לאותה ישיבה גם את כל המציעים?

דוד מגן (הליכוד):
סדר-היום הוגדר, ולא בטעות, כסיכום המסע ולא כמסע שחיטה של כל מי שעוסק בענף הכדורגל.

היו"ר א' נחמיאס:
תודה לחבר הכנסת דוד מגן.

ויקטור שמיטוב (מפ"ם):

היו"ר א' נחמיאס:

תודה, אבל סגן שר החוץ אינו חפץ בכך.

חבר הכנסת יוסי שריד, האם אתה מסכים להצעת השר להעביר את הצעתך לוועדה?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
בהחלט.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת אהוד אולמרט, האם אתה מסכים להעביר את הצעתך לוועדה?

אהוד אולמרט (הליכוד):
כן, אדוני.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת שבת וייס? — אני רואה שהוא איננו באולם.

עבד-אלוהב דראושה (המערך):
הוא הודיע שהוא מוכן.

היו"ר א' נחמיאס:

הוא הודיע כך? — טוב. חבר הכנסת מאיר כהנא? — הוא איננו.

חברי הכנסת, עלי להפריד בין ההצעות בעקבות ההצעות. להצעות לסדר-היום של חברי הכנסת יוסי שריד, אהוד אולמרט ושבת וייס יש שתי הצעות: האחת, להסיר אותן מסדר-היום; השנייה, להעביר אותן לוועדה.

אני מעמיד את שתי ההצעות להצבעה זו מול זו.

ה צ ב ע

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות — רוב

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חבר הכנסת יוסי שריד, א' אולמרט ויש' וייס לדיון בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת מאיר כהנא. היות שהוא איננו כאן ואיננו יכולים לשמוע אם הוא מסכים להעביר את הנושא לוועדה, אני מעמיד להצבעה את ההצעה שלו.

נקים קבוצה מקצוענית, ששם יתנהלו הדברים על בסיס מסחרי, בלי תקציבים לאומיים, וכל הכסף יופנה לספורט העממי, לספורט חובבני, והמקצוענים לא יהיו תלויים בקופה הציבורית, אם הם לא יחיוקו את עצמם — הם יתמוטטו. ואז לא יהיה מקום לכל הסערה הזאת. אנחנו עוסקים בכך, מפני שכל שנה אנחנו מעבירים ישירות סכומים אדירים להתאחדות הכדורגל.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת חיים רמון. הצעה אחרת לחבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני אציע להסיר את כל ההצעות מסדר-היום. עם כל הכבוד למגישי ההצעה — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אתה לא יכול להציע להסיר את כל ההצעות, אלא רק אחת.

דוד מגן (הליכוד):

אני אציע להסיר את מה שעדיין לא הציעו להסיר.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת דוד מגן, אני מסייע לך, תואיל בטובך להגיד שאהה מציע להסיר מסדר-היום את הצעתיהם של חברי הכנסת יוסי שריד ואהוד אולמרט.

דוד מגן (הליכוד):

כן. רק תיקון קל. אדוני היושב-ראש, אני רוצה לשנות את הסדר, אני מציע להסיר מסדר-היום את הצעתו של ידידי, חבר הכנסת אהוד אולמרט. ואחר כך של ידידי, חבר הכנסת יוסי שריד.

עם כל הכבוד למגישי ההצעה, אף שאני משתדל להיות חובב כדורגל כמותם, איני מבין מדוע הם מטרידים את הכנסת ומעמיסים על סדר-היום, העמוס בלא-הכי בדברים חשובים לא פחות, את העניין הזה וכמעט זומינים את נבחרת ישראל בכדורגל לדירקרב.

שערו בנפשכם, אילולא שתי-שלוש שגיאות של שברירי שניות, אילולא הטעות של גדי מכנס, אילולא טעות קלה של בני גינצבורג — חבר הכנסת שבת וייס עומד, לכן איזכר את החיפני רוני רוזנטל — אילו הוא הקדים קצת את השוער האוסטרלי — היינו כולנו עומדים פה, מצדיעים לנבחרת. מהללים ומשבחים את כל מי שעוסק בענף הכדורגל.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

דוד מגן (הליכוד):

כשונה מדעתם של חברי המלומדים והמכובדים, אני חושב שהיום יש למדינת ישראל נבחרת טובה בכדורגל, ואם תהיה לה הזדמנות קרובה להתמודד שוב נגד נבחרת אוסטרליה או ניוזילנד, אני בטוח שיכול נוכל להם. צריך לבדוק את התוצאות הלא-מלבבות בפרופורציה מתאימה ולהסתכל עליהם בפרספקטיבה נכונה.

משרד החינוך והתרבות וההתאחדות לכדורגל השקיעו בשנים האחרונות מאמצים רבים כדי להקים נבחרת טובה בכדורגל. המאמצים הללו נשאו פרי. אל לה לכנסת לחנוך תוצאות של משחק אחד, שניים, או אפילו שלושה משחקים. צריך לברך את העוסקים במלאכה, אולי להצטער על התוצאות, אבל להסתכל באופטימיות קדימה.

ועדת-המשנה לענייני ספורט של ועדת החינוך והתרבות

נגד — מיעוט
ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר
הכנסת מ' כהנא בסדר היום של הכנסת
נתקבלה.

ה צ ב ע ה
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא
בסדר היום של הכנסת — רוב

ז. שאילתות ותשובות

בשירות המדינה למי שאינו אזרח המדינה, ואין זה נושא מיוחד
למורים, אלא חל על כלל עובדי המדינה.

4. מורים שקיבלו קביעות בימי שלטון ירדן, נשמרה
קביעותם גם לאחר 7 ביוני 1967. מורים שלא קיבלו קביעות עד
7 ביוני 1967, או התקבלו לשירות לאחר 7 ביוני 1967, ושאינם
אזרחי המדינה, מועסקים על-פי חוזה מיוחד עם צבירת זכויות
— ותק מקצועי ותק פנסיוני — הכול לפי המקרה והצורך.

מורים שהם אזרחי המדינה מקבלים קביעות ככלל עובדי
ההוראה — מדובר במספר מצומצם של מורים.

1339. כספים בלא פיקוח בידי הנהלת
משרד החינוך והתربות

חבר הכנסת ב' שליטא שאל את שר החינוך והתربות כיום ו'
בחשוון התשמ"ו (21 באוקטובר 1985):

בעיתון "ערב שבת" הופיעה ידיעה על קופה קטנה בסך
403 מיליון שקל, המצויה בידי הנהלת משרד החינוך והתربות
והמכ"ל בלא פיקוח ובלא תקצוב, וההוצאות ממנה תלויות
בהחלטת איש אחד.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. האומנם קיימת קופה מסוג זה במשרד החינוך ומה
גודלה?
2. מי מחליט על הוצאת כספים אלה ומי מקבל דיווח על
כך?
3. לאילו סעיפים הוצאו הכספים בשנת הכספים
האחרונה?
4. האם לנוכח מצוקת העתים יש ברעת השר לכטל את
הקופה הזאת ולהעביר את כספיה לתחומים חיוניים שתוקצבו
מלכתחילה?
5. האם השר מוכן להעביר מידע ברור לוועדת החינוך של
הכנסת על כל הוצאה שנמשכה מקופה קטנה זו?

שר החינוך והתריכות י' נבון:
(התשובה נקראה לבקשת שר החינוך והתריכות י' נבון)
לא היו דברים מעולם.

1340. מצבו של בית-הספר בעין איסלה

חבר הכנסת ת' טובי שאל את שר החינוך והתריכות כיום ו'
בחשוון התשמ"ו (21 באוקטובר 1985):

נמסר לי כי בכפר עין איסלה, שנמצא ליד הכפר ערערה
(אודי-ערה) יש בית-ספר שלומדים בו 172 תלמידים ותלמידות
ב-8 כיתות. באותו מבנה יש גם גן-ילדים, וכו' לומדים 20
ילדים. במבנה של בית-הספר והגן אין שירותים כלל,
והתלמידים והמורים צריכים לצאת לשטח הפתוח כדי לעשות
את צורכיהם. ברור מה רב הסבל ומה גדולות הסכנות לבריאות,
הנגרמים לילדים ולמורים כתוצאה מכך.

הנני שואל את כבוד השר:

1. האם הדברים נכונים?

היו"ר א' נחמיאס:
אנחנו עובדים לסעיף הבא, שאילתות ותשובות. אדוני שר
החינוך והתריכות, הואל בטובך להשיב על שאילתות של חברי
הכנסת.

1338. מעמד המורים הדרוזים

חבר הכנסת ז' עטשי שאל את שר החינוך והתריכות כיום ו'
בחשוון התשמ"ו (21 באוקטובר 1985):

מעמדם של המורים ברמת-הגולן ידוע בוודאי לכבודו. כל
המורים הדרוזים ברמת-הגולן מלמדים משנת 1967 ואילך.
בגלל הנסיבות, חלקם לא קיבלו כלל אזרחות ישראלית והיתר
יחזרו על אזרחותם, וזאת בגלל לחצים של מנהיגי הדת.
כתוצאה מכך עובדים המורים על-פי חוזה, שמאריכים אותם
מדי פעם. מצבם דומה לזה של המורים ממזרח-ירושלים, שאף
הם טרם קיבלו אזרחות ישראלית.

אבקש לשאול את כבוד השר:

1. מה הוא מעמדם של המורים הדרוזים ברמת-הגולן
בעניין קביעות בעבודתם?
2. מה הן זכויותיהם מבחינת תוק, ומה קורה אם מורה
מתפטר או מפוטר אחרי 10 שנות עבודה?
3. האם בכוננת משרדך לתת להם קביעות?
4. מה המצב לגבי מורים שיש להם אותו סטטוס כמו
למורים ממזרח-ירושלים?

תשובת שר החינוך והתריכות י' נבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מורים דרוזים ברמת-הגולן, שהם אזרחי המדינה,
מעמדם הוא כמעמד כלל מורי ישראל לכל דבר ועניין, לרבות
לעניין קביעות.

מורים שאינם אזרחי המדינה מועסקים על-פי חוזה מיוחד
המתחדש מדי שנה, ואינם יכולים לקבל קביעות, כיתר עובדי
המדינה שאינם אזרחי המדינה. עם זאת, קיימת הבנה לא
כתובה בינינו לבין הסתדרות המורים, שבקשר לפיטורין נחיל
עליהם את ההליכים כאילו הם קבועים.

2. מורים שהם אזרחי המדינה ומורים שאינם אזרחי
המדינה — דין אחד להם לעניין הכרה בוותק מקצועי ובוותק
צבירת זכויות לגמלאות, דינם כדין כלל מורי ישראל. דהיינו:
חל עליהם חוק שירות המדינה (גמלאות).

החלטת זו היא לפני משורת הדין לגבי מי שאינו אזרח
המדינה שאינו צובר זכויות לגמלאות. הזכויות האישיות של כל
מורה אחרי 10 שנות שירות נקבעות כתאם לחוק שירות
המדינה (פיצויים), וחוק שירות המדינה (גמלאות). כל מקרה
לגופו על-פי הנסיבות והעובדות, כנהוג לגבי כלל המורים —
פיטורין או התפטרות מרצון, גיל, פרטי השירות, הפסקות
בשירות, היקף המשרה, כריאות וכדומה.

3. חוק שירות המדינה (מינויים) מונע אפשרות לקביעות

ההקצבות בעבר — 194 מועמדים נדחו מהטכניון למרות רמתם האקדמית המספקת. זאת כאשר קיים כמשק מחסור חמור במהנדסים?

2. כיצד מתעתד כבודו לטפל בסוגיה?

תשובת שר החינוך והתרבות י' נבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הוועדה לתכנון ולחקצוב טיפלה בשנתיים האחרונות בתוכניות הלימודים במקצועות ההנדסה הדרושים למשק — קרי אלקטרוניקה ומחשבים, ובתחומי הלימודים הקרובים למקצועות אלו — בתשומת לב מיוחדת, כשהיא מעריפה אותם גם בהקצבות למוסדות המקיימים תוכניות לימודים בנושאים אלו. ואכן המוסדות שבהם נלמדים נושאים אלה, ובכללם הטכניון — הגדילו את מספר התלמידים במקצועות אלה.

עם זאת, בשנה הנוכחית רב מספר המועמדים שכישרויהם עשויים היו להתאים לקבלה ללימודי ההנדסה בטכניון — גם במוסדות להשכלה אחרים — ממספר המועמדים בשנים שחלפו. מפאת מגבלות תקציב שכפנייהן עמדה מערכת ההשכלה הגבוהה בשנים האחרונות, לא ניתן להיענות לכל הפניות ולאפשר לכל המועמדים המתאימים להחקבל ללימודים בשנה זו.

מן הראוי לציין, כי פיתוח תוכניות במערכת להשכלה גבוהה הוא בעל אופי ארוך-טווח ולא ניתן להגמשה ולהתאמה מיידיית לפי צורכי המשק המשתנים, מצד אחד, ולפי אילוצי התקציב, מצד שני.

הוועדה לתכנון ולחקצוב תוסיף לשקוד על פיתוח תוכניותיה וקידומן, אך במציאות הקיימת אין בכך כדי להבטיח קליטת כל המועמדים המתאימים למקצועות הדרושים במשק.

1343. פגיעה בתלמידי ישיבות
בתוכנית טלוויזיה

חבר הכנסת ד' דיגנו שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' בחשוון התשמ"ז (21 באוקטובר 1985):

ביום שישי, ח' במנחם-אב התשמ"ה, בתוכנית הטלוויזיה ששודרה בין השעות 15:14 ל-14:30 (מפיק: דה-פריס, במאי: דני וסלי), הוסברו מושגי יסוד בכלכלה. בין השאר הוסברה הדפסת הכסף. בהסבר נאמר, כי כסף מודפס כדי לתת סיוע ל"נחשלים ולתלמידי ישיבות". לא ניתנה כל דוגמה נוספת על אלה, כגון סיוע לאוניברסיטאות, סובסידיה לחקלאות ועוד.

אזרחים רבים פנו אלי בטענה, כי עריכה כזאת של התוכנית יש בה מגמה לפגוע בתלמידי ישיבות.

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. הידוע לך הנאמר לעיל?

2. מדוע מצאו לנכון לתת כדוגמה נחשלים ובני ישיבות בלבד?

תשובת שר החינוך והתרבות י' נבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

התמליל שציין חבר הכנסת דיגנו בשאילתא איננו מדויק. הלן הציטוט, כפי ששודר בטלוויזיה הלימודית: "חלק אחר של ההוצאות הוא העברה מכיס לכיס. לכללן מעביר חלק מהמסים שהוא גובה ישירות למשתכנים. לתלמידי ישיבות וגם

2. האם משרד החינוך מודע למצב הזה?

3. מה בדעת משרד החינוך לעשות כדי שיוקמו חדרי שירותים בבית-הספר?

תשובת שר החינוך והתרבות י' נבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. התשובה חיובית. כבר עין א-סלה הוא רשות חינוך מקומית, ואין באפשרות משרדנו להעביר אליו ישירות כספים ממפעל הפיס, שכן מפעל הפיס מתקצב רשויות מוניציפליות בלבד. לפיכך, בשנת החקצוב 1982/83 העביר משרדנו את הפרויקט למבנה השירותים מתקציבו. חלק מהתקציב אף הועבר לקבלן, אך הוא העמיד יסודות ונעלם מהשטח.

3. על רשות החינוך המקומית להגיש למשרדנו תוכנית לבניית מבנה השירותים בצירוף הצעות עלות מקבלנים. משרדנו יעשה מאמץ לממן את הפרויקט מתקציבו עוד השנה, ובלבד שהם יזדרזו בהגשת התוכנית לבנייה.

1341. נוהלי הטיפול בילדים שנפצעו
בבית-הספר

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' בחשוון התשמ"ז (21 באוקטובר 1985):

בכלי התקשורת פורסם בקרה של ילד, שנפצע תוך כדי הלימודים בשכונה עיר-גנים בירושלים, ונשלח על-ידי מנהל בית-הספר לטיפול במרפאה. נהג האוטובוס עצר מוגית ושלח את הילד במונית למרפאה.

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם היא נכונה — האין מעשהו של מנהל בית-הספר חורג מהנהלים ומהתקנות המקובלים?

3. ואם אכן מעשהו חורג, האם יינקטו נגדו צעדים כלשהם?

תשובת שר החינוך והתרבות י' נבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בחלקה. הילד הנפגע נשלח למרפאה בליווי תלמיד.

2. התשובה חיובית. שכן על-פי הנוהל שקבע משרדנו, התלמיד היה צריך להישלח למרפאה בליווי אדם מבוגר.

3. ועדה שמינה מנהל המחוז בדקה את הנושא, ביקרה בבית-הספר ושוחחה עם כל הנוגעים בדבר. בעקבות הממצאים, הוזמן מנהל בית-הספר למנהל המחוז, ננוף והוזהר לכל יחורג להבא מן הנהלים המקובלים.

1342. דחיית מועמדים מתאימים בגלל
יצוץ תקציב בטכניון

חבר הכנסת מ' רייסר שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' בחשוון התשמ"ז (21 באוקטובר 1985):

אודה לכבודו אם ישיב על השאלות:

1. האם נכון כי בגלל גירעון של 9 מיליוני דולר בתקציב הטכניון — שהנהלת המוסד טוענת כי הוא נובע מקיצוצים בהקצבות הממשלה לטכניון ומאי-ערכון ומפיגורים בהעברת

שר החינוך והתרבות י' נבון:
האם אני יכול, כבוד היושב-ראש, להביע את תודתי על
ההקשבה וההאזנה לתשובות? תודה רבה.

היו"ר א' נחמיאס:
תודה לך, אדוני השר. חוש ההומור שלך מחודד ולא איבד
מטעמו.

ח. הצעות לסדר-היום הצגה אנטישמית בפרנקפורט

הוא וחבריו שנמצאים שם צריכים להגן עלינו ולהקל את
המלאכה על האנטישמים הנמצאים שם?

זה העלבון הקשה וזה הכאב הגדול. ומשום שנוכחותם
שם היא ההופכת אותם לשותפים במחזה המביש של
פרנקפורט ושל "גרמניה האחרת" במרכאות כפולות
ומכופלות, שהעזה להדפיס ולפרסם ולהעלות על במה את
"היהודי העשיר" המנשל וכו', הם הופכים זאת לבעיה שלנו גם
כן.

ומשום שהם הופכים זאת לבעיה שלנו, יש לי הערה גם
לעיתונות שלנו. בצדק — ויש לי חומר רב — פרסמו אצלנו
את המאבק, ואת המאבק הנגדי, וגם את הכאב והצער על כך,
שעל הבמה עמדו ומחו נגד המחזה רק אותם היהודים שאפשר
היה להצביע עליהם לשני הכיוונים, ואני מברכת אותם על זה
שעמדו. משום שאם הם שם — טוב שעמדו. אבל חבל לי
שאצלנו, בשנת 1985, העיתונות הישראלית על כל כתביה לא
חזרה ושאלה את השאלה: מה היהודים עושים שם? למה הם
חיים שם? למה הם מתעשרים שם? מה להם ולמדינה הזאת
שאיננה אחרת — וזה עולה מכתביהם של מיטב יוצריה.

הכל שהעיתונות שלנו לא העלתה זאת. יש לנו חשבון עם
גרמניה, ויש לנו חשבון עם היהודים היושבים שם. ואני הייתי
רוצה שמעל במה זו תתלכד הכנסת במחאה נגד שניהם גם יחד.
תודה.

אהרן נחמיאס (המערך):

תודה לחברת הכנסת שולמית אלוני. באותו נושא, רשות
הדיבור לחבר הכנסת יאיר צבן.

יאיר צבן (מפ"ס):

ארוני היושב-ראש, חברי הכנסת, על סדר-יומנו אינה
מונחת סוגיה אמנותית כשלעצמה. נרמה לי שרבים ממגישי
ההצעה סולרים מכל יוזמה הכרוכה בצנזורה אמנותית. על
סדר-יומנו עומדת סוגיה פוליטית, הנוגעת במכלול פוליטי
ממורגה ראשונה, ויש לה היבטים היסטוריים ומסוריים
חשובים ביותר. כל מה שייאמר כאן על המחזה ועל פסבינדר,
מנקודת ראות זו ייאמר. אפילו לא על הגילויים של
האנטישמיות והגילויים של ניאורנאציזם בגרמניה של היום אני
רוצה לדבר, כי הם רק חלק מהבעיה.

מדובר בגילוי מיוחד מאוד. לדעתי, של אנטישמיות
חדשה, שהיא נסמכת אל האנטישמיות הישנה, במה שאנחנו
נוהגים לכנות "הכחשת השואה". יש דרכים רבות להכחיש את
השואה. הדרכים הפרימיטיביות, הגסות, הפשטניות ואמרות
שלא היו דברים מעולם, והן נמצאות בשולי השוליים. אנחנו
עדים למערכת מתוחכמת מאוד של הכחשת השואה. ועל
אדמת גרמניה הווקא. בחודשים האחרונים שורטט כאילו
משולש מאוד בלתי-קדוש של הכחשת השואה. בקונקורד
האחד של משולש בלתי-קדוש זה נמצאת ביטבורג, עם הטקס

משלם סובסידיות למאפיות, כדי שימכרו לחם במחיר נמוך."

הצופה סבר כנראה שמדובר בנחשלים ואילו הקריין לא
השתמש כלל במושג זה אלא כמושג משתכים.

אנו מצטערים על אי-הנעימות, אולם מדובר בטעות.

היו"ר א' נחמיאס:
תודה לשר החינוך והתרבות.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא, הצעות לסדר-היום
בנושא: הצגה אנטישמית בפרנקפורט. הראשונה בין המציעים
— חברת הכנסת שולמית אלוני, בבקשה.

שולמית אלוני (החנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ארוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מעלה את
הנושא הזה מתוך הרגשה של עלבון ובושה. ריח הצחנה העולה
מן האשפה בעיר פרנקפורט מגיע עד אלינו, ואנחנו עדים
לדמונים, שחשבנו כי מתו זה כבר, עולים באוב, מחוללים שם
וחורצים לנו לשון וצחוקם מגיע עד לכאן.

1985 בפרנקפורט. מחזה "האשפה, העיר והמוות". מחזה
אנטישמי, אנטישמי בעליל, בלא צורך לראות אותו. די בעובדה
שיש שם התייחסות ליהודי העשיר, לא שם ולא כתובת, אלא
היהודי העשיר. ייתכן מאוד, וזה גם סיפור המחזה, שהיו
יהודים מנוולים, ספרסים, גנבים, רועי זונות, מגשלים, שעשו
מלאכה בזויה בפרנקפורט ונישלו אנשים דלים מבתיהם. אין לי
ספק שיש בין היהודים גנבים ורוצחים, סרסורים ומכרי סמים,
אבל לכל אחד מאלה יש שם ויש כתובת: ויש גנבים וסרסורים
ורועי זונות גם בעמים אחרים, וגם להם יש שם ויש כתובת.
וזאת כשם שיש בין היהודים וכן הימים האחרים גאונים
וחכמים ונבונים וחסידים אומות העולם.

מי שמתמש בביטוי הכולל הסמלי "היהודי העשיר" תוך
התייחסות ליהודי, בגרמניה שידעה את הסרט הנאצי "היהודי
זיס", הוא אנטישמי. ולא יעירו כל הטענות האחרים, על
חופש האמנות, על האירועים שקדו באותה עיר ועל הסבל ועל
השימוש הנבזי שיהודים פרופסיונליים עושים ביהדותם למען
ניצול הזרים, וזאת בגלל השימוש הכולל ב"יהודי העשיר".

אני רוצה לומר, חברי הכנסת, שלא הייתי נרעשת אילו
עלה אותו מחזה נבזי, אותו שימוש נבזי, בפרנקפורט שבה אין
אף יהודי אחר. לא היה אכפת לי, כי זו הייתה אז בעיה של
גרמניה, ושל גרמניה כלבד, של אותה גרמניה שרוצה לרחץ
בניקיון כפיה, של גרמניה הרועה לומר שהיא אחרת, שהיא
למדה, שאין בה עוד אומות דברים נוראים שבאו לכלל ביטוי
באותו סרט "היהודי זיס" ובכל מה שקרה לאחר מכן. אבל,
הדבר המעורר בי את תחושת העלבון העמוקה היא העובדה
שבאותו מחזה אשפתות, שצנחנו מגיעה עד לכאן, המגנינים
עלינו והמייצגים אותנו הם אותם סוחרים ואותם יהודים הגרים
בפרנקפורט.

יש מדינה יהודית, השערים פתוחים. יש לאן ללכת,
ואפשר לחיות פה בכבוד. נכון, לכל אדם מותר לחיות בכל
מקום שהוא רוצה, אבל למה הוא רוצה לחיות שם? למה אותו
אדם, המופיע שם כגיבור, כראש קהילה, סוחר קרקעות שקופה
של שרצים תלוי לו מאחוריו, אם לא על כל אצבע ועל כל
כתף, והעיתונות הישראלית לא העלימה את עברו ואת עיסקויו.

מה שמצער הוא, שבתגובות בגרמניה, והיו הרבה תגובות של הסתייגות בגרמניה, לא התייצבו להפגין יחד עם הקהילה היהודית, כפי שאמרה חברת הכנסת אלוני, גרמנים שאינם יהודים. המתכבים בנוצות של שמאל, בנוצות ירוקות של שמאל, ואני מתכוון כמובן ל"רוקים", מצאו להם לפתע את הזדה המדויקת להגנת החופש האמנותי, וכראש שוב, לצערי, יהודי, בנדיט'כהן. ובצדק העיר העיחון "דייולט": "מפליא שהקהל לא שם לב לכך, שעל הבמה עמד רק קומץ יהודים עצובים בתוככי גרמניה של 1985, כאלה שניסו למנוע את ההצגה".

אני מסכים לגמרי עם הדברים שאמרה חברת הכנסת אלוני, בהביעה את הפליאה, התדהמה, גם את הסלידה, לנוכח התופעה של יהודים החוזרים להגנת החופש האמנותי, מניסו לשקם כה את חייהם ומחפלים שהצמחים והפירות המודעלים צומחים מחדש.

חברי הכנסת, לפני כ־40 שנה, כאשר הרם עוד לא יבש על אדמת גרמניה והאודים היו עדיין עשנים, כאשר המחנות באירופה עוד היו גדושים פליטים יהודים, העלה התיאטרון של פרנקפורט, אולי אותו תיאטרון עצמו, את מחזהו של שייקספיר "הסוחר מוונציה". והוא העלה את דמותו של שילוק כיהודי גקמן, אכזר, תאב בצע ונושך נשך.

כבר קראתי שיש מי שמנסה להפוך את שייקספיר לאליבי של פסבינדר ואת "הסוחר מוונציה" לאליבי של "האשפה, העיר והמוות". מי יגול עפר מעיניו. שייקספיר הזקן, שלא היה חף מנימיות אנטי־יהודיות ואנטי־אנטישמיות חריפות? אבל, להשוות את פסבינדר הברוטלי, המיזנטרופ, הקיטשי עד לבחילה, את פסבינדר שלאחר מלחמת העולם השנייה, פסבינדר שלאחר הנאציזם, לשייקספיר של לפני 400 שנה — זה גרוטסקי ואבסורדי לחלוטין.

יש ויכוחים רבים על הפרשנות של "הסוחר מוונציה" ויש גם חוקרים שמסבירים בדברים של טעם את הרקע הלא־אנטישמי של המחזה. אבל, אנחנו יודעים היטב על בשרנו שלא רק כוונת היוצר ולא רק נסיבות אובייקטיביות כביכול של חיבור יצירה זאת או זאת הנוגות, אלא הרקע והקרקע שעליה נפלים הזרעים. על רקע הקרקע של אירופה הנוצרית שזאן־פול סטרט בביקורו כאן בארץ לפני 20 שנה היטיב לתארה כקרקע דשנה לקבלת הסמבול של יהודה איש־קריות המסגיר את ישוב בעבור 30 שקלי כסף, על הקרקע הזאת נקלטים הדברים הללו בצורה מסוכנת ביותר.

שייקספיר נתן לפחות ליהודי שלו את זכות הזעקה במגולוג הבלתי־נשכח. אני חושב שמירושלים צריך לומר לכל אלה שחברו יחד, להעלות את מחזהו של פסבינדר על הבמה של פרנקפורט ולחפות על כך בנימוקים מנימוקים שונים, כדבריו של שילוק עצמו: "יהודי אני ואין ליהודי עיניים? אין ליהודי ידדים, איתר, צורה, חושים, מאווים, גישות? ולא כמו הנוצרי מאותו לחם הוא אוכל, באותם כלי נשק הוא נפצע, באותן מחלות הוא מתייסר, באותן רפואות הוא מתרפא, באותו קרץ חם לו ובאותו חורף קר לו? אם תדקרו אותנו — לא נזוב דם? אם תגדגו אותנו — לא נצטק? אם תרעילו אותנו — לא נמות? ואם תחללו בנו — לא נחנק? אם נתקע? אם אנו רומים לכם בכל השאר — הנה נדמה לכם גם בעינינו הזה".

חברי הכנסת, כמה שורות אחרי המגולוג הבלתי־נשכח הזה מזכיר שילוק את פרשת היהלום היקר שנעלם ממנו ביריד, ובאירוניה מושחתת שם שייקספיר בפיו את האמירה הלא־סמפתית: "עד היום — עד אוכרן היהלום — עד אוכרן

הידוע בבית־הקברות שלה בהשתחפות רייגן וקהל: בקודקוד השני — בון, שהפכה להיות יורה לסירוסה של הצעת חוק תיוכית, שהגישה המפלגה הסוציאל־דמוקרטית הגרמנית, וסורסה על־ידי מפלגתו של הקנצלר קהל, עד כדי כך שהעניין עורר את תגובתו החריפה של הנשיא ויציקר, ועכשיו מצטרף הקודקוד השלישי בפרנקפורט, וירת המחזה "האשפה, העיר והמוות".

הרי פסבינדר הכחיש לפני שמת, כאשר הועלה המחזה לפני כ־10 שנים, שהמחזה הוא אנטישמי. ההצדקה של פסבינדר היא ממש מדהימה. "היהודי", הוא אומר, "הוא הדמות החיוכית היחידה במחזה. הוא אומנם רוצח את הוונה הגרמנייה, אך הוא עושה זאת מתוך אהבה ומאפשר בכך לקהל לערוך לו רהיבליטציה ומאפשר לכולם להבין את החיוב שבמעשה הרצח".

לא צריך, לדעתי, להעמיק חקור כדי לפרש מה עומד מאחורי אפולוגטיקה זו. גם אדם כמו יואכים פאסט, מחבר הביורגריה של היטלר, הגדיר את היצירה הזאת כדוגמה לאנטישמיות, והפעם הזאת — אנטישמיות שבאה מכיוון השמאל. פיטר צאדק, מנהל התיאטרון של המבורג, קובע שזהו מחזה אנטישמי, וכי טענת התיאטרון בפרנקפורט שהמחזה אינו אנטישמי היא אבסורדית. הוא, מנימוקיו שלו, מצדיק את העלאת המחזה. מן הראוי לשמוע את המשפטים ששם פסבינדר בפי אותו יהודי, שהוא עלום־שם, כפי שציינה בצדק חברת הכנסת שולמית אלוני, שאומר במחזה: "אני קונה בתים ישנים בעיר הזאת, הורס אותם, בונה חדשים, ואותם אני מוכר היטב. העיר מגינה עלי, העיר מוכרחה. אחרי הכול, אני יהודי. נשיא המשטרה חבר שלי, מה שקוראים חבר, ראש העיר מזמין אותי אליו ברצון. על חברי המועצה אני יכול לסמוך. נכון, אף אחד לא מעריך במיוחד את מה שנעשה שם, אבל התכנון הוא לא שלי. התוכנית היתה עוד לפני שבאתי. לא צריך להיות אכפת לי שילדים בוכים, או שזקנים ונכים סובלים. לא צריך להיות אכפת לי ועקות העם שאח אחדות מהן אני פשוט לא שומע. מה אני צריך את זה, להעמיס במצפון לא נקי מחלוח על הגבנון, גרדת ומגפה? כאלוהים אני מאמין, אך לא בצדק בין התומות". האמירות האלה נשארות במחזה הזה לא רק בלא תשובה, אלא הן אף וזכות לחינוך.

ניסו להגן על פסבינדר ולומר שהבעיה העיקרית שהוא מעלה היא בעיית העיר המודרנית והבעיות החברתיות שמשתקפות בתהליך שיקומה. אני חושב שיוודע שהבעיות האלה הן הבעיות של שנות ה־50 וה־60, יודע שניטל טעם החירוץ של התמודדות עם בעיה חברתית אקטואלית של המחזה הזה.

ראוי להזכיר את דבריו של הפרופסור שאול פרידלנדר בספרו "הקיטש והמוות", שבו הוא הגיע למסקנה שפסבינדר היה אכן יארינאצני, כי אם לא כן לא היה יכול לתאר בהתרוממות רוח כזאת את רוח העידן הנאצי הקיטשי.

אני ראיתי רק שניים מסרטייו של פסבינדר, ואני חש אותה תחושה. אבל סיפר לי מישהו, שראה לאחרינה סרט שלא הוצג בארץ, והוא מאוד מאפיין את רוחו של פסבינדר. ושוב, הסרט קיטשי, בהמי, מדובר בו על אדם שרצח את אשתו, וישוב שנים רבות בבית־סוהו, משתחרר ויוצא ממנו ובדרכו כדי לשכב עם גיסתו, האדם הראשון שהוא פוגש בדרך אל החופש הוא יהודי שמעוצב כדמות היהודי של ה"שטירמר" הנאצי, ממש פרוטוטיפי, שלוקח אותו לחדרו ומפתה אותו באופן נוקלי, מגולל, לאינו עסקה כספית בלתי־חוקית.

המוטיב שעל-פיו השואה היתה "קטסטרופה". כפי שהם קוראים לה, איזו תקרית היסטורית מתעתעת ולא תוצאה של התפתחות היסטורית תרבותית של אומה ששקעה כל פעם מחדש באיזה טבטוניזם יונקרי, בביורוקרטיזם שטני — כדי שעניין ה"קטסטרופה" יקבל חינוקים נוספים, צריך להגדיל לעשות בחיבור ורשלנותו התורמת של הקורבן להיותו קורבן. ליהודי יש סל סטריאוטיפי של רשלנות תורמת, מה שפסכבינדר, יורשו של גבלס לעניין זה, אכן מתאר בגילוי לב ראוי לאי-הערכה ולגינוי, מכנהו "היהודי". הוא אפילו אינו רוצה שיאמצו ויראו כזה סטריאוטיפי. ישר הוא נותן לו את השם הכולל, ובין היתר הוא מצייץ שהיהודי הוא ספסר קרקעות.

סבי, סבא איציק, היה פועל בניין וידיו היו מיובלות. הוא כרת עצים, הוא עיבד את העצים, הוא הציב אותם על קרקע ובנה בתים על קרקע שאוקראינים, פולנים ופולקס-דויטשה ספסרו בה. הוא היה פועל בניין יהודי. בעיר שלנו היו כ-14,000 יהודים, 6,000 מהם היו פועלים, פרולטרים. זאת היתה עיר של בארות נפט. של בנייה. סבא איציק שלי נרצח בשנת 1943 על-ידי איזה קצין מבצעים של הפסכבינדרים. הוא היה פרולטר ולא ספסר קרקעות.

וסבי השני, סבא הירש, אבא של אבי, היה פועל. הוא היה מקודחי קידוחי הנפט בעיר שלי, ובקרקעות האלה, בשדות הקידוח האלה, ספסרו, בין היתר, פולנים, אוקראינים ופולקס-דויטשה. ודאי שהיה שם גם איזה יהודי.

כל האסונות האלה מתחילים בתחום שקוראים לו תרבות. לנו יש לא אחת איזו עמידה האומרת: קטנותי מול התיאטרון, הקולנוע, הספרות. אלה היו מכשירים אדירי עוצמה של הפצת רעל בעורקים והפצת רוח שטנית בקרב מי שבסופו של דבר עמדו ליד נשים וילדים, אמרו להם לחפור כורות וירו בהם מטוחה קצרה.

לכן, מעל במת הכנסת, בתוקף זכותו של ניצול, שרוב משפחתי, כמעט כל קהילתי ושלישי עמו נרצחו על-ידי אנשים שספגו כמשך דורות את הסטריאוטיפים האלה שפסכבינדר מחדש אותם, אני רוצה לגנות אותם בכל לשון של גינוי, לומר שחם שקריים. אבל כך אני רוצה לומר לכל אותם אנשים המזכירים שיש יהודים ספסרי קרקעות. בפרנקפורט: מה הקשר? או יש. גם ליהודי מותר להיות ספסר, ואין כל סיבה לקרוא לכל היהודים ספסרים. ובאותה הגומנות אני אפילו אינני רוצה לגנות אותם על כך שהם שם, זה החשבון שלי עם אחי. אתם יודעים מה? מותר להם לחיות שם, הרי זאת מדינה גרמנית. מותר להם לחיות שם. מדוע הם צריכים להחליט אחרת — אני אתווכח אתם, אני לא אעשה כאן את הסימטריות האלה. על-יד חזיון הוועוע והאשפה הזה אני לא אבוא חשבון עם אחי, אף שחטאו.

אני רוצה לחזק מכאן את ידם של אותם גרמנים אשר בתום לב חשים בוועוע הזאת. ואני אומר לכם, שבמשך שנים לא אמרתי דבר כזה, אבל אמרתי לעצמי, שאם שנים עוברות וגדל דור גרמני אחר — אנחנו צריכים לעודד אותו. אני עושה את זה 40 שנה אחרי השואה. הם הפגיננו. אני מעריך זאת הערכה רבה, כי מי שצריך ללחום נגד התופעות האלה זה קודם כולל הם עצמם, יש להם יותר כוח, סמכות ויכולת, והבמה היא שלהם.

מי שעשה את זה בתום לב בנייהם הפך, מבחינתי כניצול שואה, מחדש לבעל-ברית שלי. אבל עדיין יש מרכזיות מופרזת בגרמניה המערבית למוטיבים האלה — "קטסטרופה", רשלנות תורמת של הקורבן, לרבים מהם יש שם נטייה מופרזת להטיל אחריות על אחרים. לרבים מהם יש נטייה להתחיל

היהלום עוד לא היכתה הקללה — קללת ישו — בעם היהודי.

והנה מעשה שטן, היריד שבו נעלם היהלום של שילוק היה היריד של פרנקפורט. המעגל נסגר. הקללה, קללת העם היהודי, אינה אובדן היהלום של שילוק אלא העובדה שלא אחרים אלא דווקא הגרמנים מעיזים, אחרי כל מה שקרה, להעלות את המחזה הנחמץ הזה ודווקא בפרנקפורט...

היור א' נחמיאס:
תודה לחבר הכנסת יאיר צבן. באותו נושא — רשות הדיבור לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):
חברי היושב-ראש, חברי הכנסת, לא אחת אנחנו נדרשים לעסוק בהתפתחויות תרבותיות, בהתבטאויות ובחיים הפנימיים של גרמניה. יכול משהו לבוא בטענה. שהמעקב הרצוף הזה, ההיקש הזה, העין הבוחנת הזאת, הבוחנת כליות ולב, יש בה ממדית ההיטפלות. יכול משהו לבוא ולומר. שהנורמליזציה הדיפלומטית בין שתי המדינות כבר היתה צריכה להניב את פירותיה; ועל כסיס אותה נורמליזציה היינו צריכים לנקוט כלפי גרמניה המערבית שיפוט מתון יותר, קר רוח, לא כל כך לוהט.

החשבון שלנו עם הגרמנים הוא חשבון בלתי נגמר. הגרמנים גרמו לרציחתם של מיליוני אנשים, בתוכם גם גרמנים. על כן גם חשבונם של הגרמנים עם הגרמניות הנאצית הוא חשבון אינסופי. אבל בתוך החשבון הזה לנו יש מדור מרכזי. הם רצחו את אלה שאמרו להוליד דורות נוספים. לכן הרצח הזה יתמשך לאורך כל ההיסטוריה היהודית. וגם הלקח התרבותי והמוסרי ממה שקרה הוא אינסופי. זה כאשר למעקב הישטרי שלנו אחרי כל הקורות את גרמניה בתוכה.

עכשיו, לגבי הייחוד של התיאטרון בתחום השמעת כל קול מול המערכת הפוליטית או מערכות אחרות. קיימת טענה נפוצה, גם בארצנו, שהתיאטרון הוא אותו מוקד שבו נדונים כל העניינים הציבוריים בלא מרא ובלא משוא פנים, באופן סופי ובכל אופן שהוא ובלי צנזורה. והנה, אותם גורמים המתנגדים כשיטחיות לצנזורה מבקשים פה להטיל צנזורה. אינני בא להקניט אותם על הפיצול הזה. אני רק רוצה להעיר כאן שמי שמתנגד, למשל, לפאשיזם ולכל צורת ביטוי פוליטית שלו, בעצם על-פי אותה מידת היושר צריך להתנגד לפאשיזם אשר עושה לו כנפיים באמצעות התיאטרון, או כל תופעה חברתית שלילית ופסולה. כדאי שזה ידרוך אותנו בדיונים ציבוריים נוספים.

עכשיו אני רוצה לומר משהו על הגרמנים, על האומה הגרמנית, אף שאני יודע שהיום, 40 שנה אחרי הוועוע ההיא, יש גרמנים רבים, ואולי רבים מאוד, שהם שותפים לי ולחברי במחאה הזאת, והם נתנו לכך ביטוי. אינני מלגלג עליהם. יש לי חשבון כולל חמור עם העם הגרמני המבוגר שחי בזמן השואה, גם עם אלה שלא היו פעילים פעילות שוטפת, הייתי אומר עם אלה שלא יצאו בכל דרך שהיא נגד העריצות, אף שאני יודע מה היה פירוש היציאה נגד עריצות. הפירוש היה להיות מושמד על-ידיה.

אני רוצה להביע מידה מסוימת של שביעות רצון מכך שהיום בגרמניה יש רבים מקרב בני הנוער ואחרים שרואים את התופעה הזאת כתופעה מחרידה וקשה והם מתקוממים נגדה.

אבל, עדיין יש כמה מוטיבים שהם מנכטה של חזיונות אנטישמיים אלה, שרוב השטן הנאצי מנשבת מתוכם והם כאילו תוכנתו על-ידי גבלס.

עליה: שמור אותי מפני ידידי, כי מפני אויבי אשמר לבדי.
מעבר לתחכומים, לפלפוליסטיקה ולחירוצים חוזרת לכמה הצגה שיכולה היתה להיות מוצגת רק בימי היטלר: היהודי הוא התגלמותו של הרע, השפל, הבלתי-אנושי. האכזרי, חלאת האנושות. כך הציגו בימי היטלר את "היהודי ויס", את היהודי הנודד הנצחי. כך הצדיקו את המסר של האידיאלוג של הנאציזם, מרעיל הנשמות הגרמני, אלפרד רוזנברג: "היהודים הם הפנים יצרי אנוש, אלא הם חרקים, מק? לקדמ? נגד חרקים אין נלחמים. חרקים משמידים."

אנחנו חייבים להתנגד בתוקף לכך, שהצגה המחזירה לתודעה את תדמיתו של היהודי בסגנון נאצי תועלה על קרשי תיאטרון עירוני רשמי. לכן מובנת התגובה הזועמת של קהילת יהודי פרנקפורט בגרמניה, קהילה קטנה, פרוכלמטית, המונה בסך-הכול 25,000 איש, המקיימת יחסים הרוקים עם ישראל ועם העם היהודי. הם הפיגו זקפות קומה ואימץ לב. הם הרגישו את הסכנה הטמונה בהצגה אלגנטית, כשם האינטלקטואלים הסלוני, אשר תוצאתה היא לגיטימציה בדיעבד של היהודי השפל, המלוכלך, אויב החברה, כפי שתואר על-ידי האידיאלוגים של הנאציזם. ועל כך מותר לומר: הרצחת וגם השמצת?

יצא לי להיות בגרמניה ב-1946, אף שלא הייתי חייל בריטי, הסתובבתי במדי הצבא הבריטי כדי לסייע לשארית הפלטה לצאת לארץ-ישראל. ראיתי את הערים ההרוסות של גרמניה, גם את פרנקפורט והריסותיה. גם יהודים השתתפו בבניינה ובשיקומה. מה יכולה היתה להיות המוטיבציה של היהודים? תודה על כל מה שעוללו להם אנשי היטלר והנאציזם שנחיים לפני כן? לרבים, כרוכם לא-יהודים, היה תמריץ אחד כשיקום הריסות גרמניה — תמריץ הרוח והכסף. מדוע פסבינדר אינו מציג את ספסר הקרקעות הגרמני? — כיוון שנות יותר, מקובל יותר, קל יותר, להציג את הסטראיטיפ היהודי.

אינני היסטרי. אני אדם אשר עושה הרבה במשך כל השנים לשיפור היחסים בין ישראל ובין גרמניה. אינני מפחד מפני חידוש ההשמדה. 1985 איננה 1939 — 1945. עם זאת, אינני רוצה נכיה מחדש באשפת המורשה הנאצית, כדי לחדש את התיאוריה על היהודי בנוסח זה.

הדיון כאן נובע מההכרה ומהתודעה, ששום דבר הנוגע ליהודים בכל אחר ואתר לא זר לנו, ואנו חייבים להגיד את דברנו, ומה דברנו? — דברי עידוד והערכה לקהילת יהודי פרנקפורט בגרמניה, אשר כסיע גרמנים בעלי רצון טוב פתחו במאבק כדי למנוע הצגתה של אשפה באחת מערי ההרגה על רקע המוות וההשמדה.

עם זאת, אנחנו קוראים לאחינו: מקומכם כאן. אתם יכולתם שוב להיווכח כמה נכון וכמה צודק הפתרון הציוני.

אנו שולחים קריאה לשלטונות המוסמכים של גרמניה לעשות הכול כדי שלא תועלה עוד הצגה אשר בסוואה אמנותית מציגה בצורה אנטישמית ונאצית את היהודים. אנו שולחים קריאה לחוגים הדמוקרטיים האמיתיים הלא-יהודים בגרמניה להפגין נגד ההצגה ולהסתייג ממנה.

מפיהם של איסטיניס שמעתי: בגרמניה שולט חופש הדיבור, חופש המחשבה, איך אתה תובע התערבות? האם אתה רוצה צנזורה? אני משיב בלא היסוס: בענייני נאציזם, אנטישמיות גזענית בכל צורה שהיא, אינני אורתורוקס של עקרונות נוקשים. רשאית החברה, הרוצה להגן על חיה ועל

להכניש על-ידי צמצום, צמצום אחריותו המרכזית, המוחצת והחדר-משמעת של הטכטוניזם היונקרי בהתגלמותו הנאצית להשמדת עם. את זה אנחנו לא נאפשר.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת שבת וייס, חבר הכנסת יצחק ארצי, בבקשה.

יצחק ארצי (המעריך):

ארוני היושבר-ראש, חברי הכנסת, השאלה מה לכנסת עמוסת דיונים ובעיות לרוץ בהצגה המועלית בפרנקפורט היא מוצדקת כהחלט. לא, איננו רואים את עצמנו פתאום מבקרי תיאטרון, אנו עוסקים באירוע ולא בהצגה, שכן מתברר שהצגת תיאטרון גרועה שנכתבה על-ידי איש קולנוע מוכשר יש בה כדי לגרום נזק בליישועו ולבטל את אשר הושג תוך עמל רב ביחסים הצדינים שבין ישראל לגרמניה, שעמדו באחרונה בסיומן חיובי.

שמחנו על התרומה הסגולית שתרם ביקורו של הנשיא ויצחק בארץ. הערכנו את ההישג הפסיכולוגי והרוחני שנבע ממתן פרס השלום לראש עיריית הבירה שלנו טדי קולק. סיכמנו את המלאכה העדינה והיסודית של אגודת ישראל-גרמניה, שהתכנסה לפני שבוע בארץ. העלאת ההצגה "האשפה, העיר והמוות" של ורנר פסבינדר היא בבחינת פיל בתנות הרסנית. תחת מסווה של כוונות טהורות, בטענה שמדובר בתרגיל אינטלקטואלי שנועד להעמיד במבחן את תגובת הצופה הגרמני, מועלית הצגה שהיא אנטישמית במהותה. איך יתפסו אחרת בכל העולם, ועל אחת כמה וכמה בגרמניה, את סיפורו של היהודי העשיר — דר רייכה יודה — אלמוני, בלא שם. ניצול השואה, ספסר קרקעות המגשל בלא רחמים את הדיירים המסכנים של הרובע "ווסט-אנד" מבתיהם המשפחתיים האינטימיים, כדי להקים במקום, מתוך בצע כסף, מגרדי שחקים קרים? וזוה לא היה די לפסבינדר, ולכן הוא הופך אותו גם לרועה זונות ומקים במתיוונות, וכדי להשלים את תדמיתו, הוא הופך אותו גם לרועה של הזונה, האוכתו.

זוהי ערמת האשפה הנערמת על ה"שאובינה" בשם המסר האמנותי, גיבוש של קבץ וקיש. אבל, אותנו מעניינת תמציתה של ההצגה, תמציתה — היהודי העשיר, בלא שם, הופך לסמל מעורר פלצות, ההתגלמות של כל הרע והשפל: ספסר קרקעות שמטרתו היא התעשרות, כסף; אכזר המגשל כלי רחמים את התושבים מדירותיהם; רועה זונות אשר רוצח את הזונה המשרתת אותו; יצור חסר רחמים ומעצורים; מכשיר עיוור בידי הממסד הפוליטי המושחת.

באוירה של פורנוגרפיה, תוך ניצול וולגרי של אלמנטים מיניים גסים, מועלה על קרשי הכמה בצורה מעוותת היהודי כסמל, 40 שנה לאחר פרוץ מלחמת העולם השנייה, אשר מאונה הוא 20 מיליון קורבנות וביניהם 6 מיליוני יהודים, שליש מעמנו. זו עוות מצח המעוררת התנגדות וסלידה.

במאמרים ובראיונות שהתפרסמו לפני מותו פיתח פסבינדר תיאוריות מוזרות, שמהן אפשר ללמוד מה המריץ אותו בכתיבה זו. חסידי ההצגה תוזרים היום על הנמקתו: זו בעצם הצגה לטובת היהודים, היא נועדה לשכור את ה"טוב" שסביב ליהודים. על גרמניה להתמודד עם תדמיתו של היהודי הרע ולנקוט עמדה. מטרת ההצגה היא קתרוסיס, טיהור הנשמה. ההצגה מחייבת את הגרמני להתייבב, ונימוכס מי הם הגרמנים המסוגלים לראות ביהודי העשיר תופעה נורמלית ומי מתוך רקע אנטישמי יוכיח שאכן הוא משועבד לתדמית שטופחה על-ידי הנאציזם. התיאוריה מאוד מתוחכמת, אבל אפשר להגיד

מתנגדים לה. ולכן הוא שם לעצמו כמטרה לרוקן מלה זו מן המשמעות המעליבה והפוגעת, והוא עשה זאת על-ידי כך שהרבה להשתמש במלה עצמה במקמה לעשותה מלה חסרת כל מטען פוגע. ידועים מקרים שהוא פנה בשעת ההצגה אל כושי שנכח בה וקרא לו: "היי, אתה, ניגר, נכון, ניגר, ניגר, אתה ניגר כמו כל הניגרים". התגובה המיידית היתה תגובה של כעס ועם, אבל בסופו של דבר הוא הצליח ורוקן הרבה מלים קשות ופוגעות מתוכנן המעליב. בצורה המיוחדת שהוא השתמש בהן. הוא רוקן אותן מן התוכן המעליב. הוא עשה זאת גם לגבי כיסויי עלבון כלפי יהודים וקבוצות אחרות מופלות לרעה. זה כלי ספק מהלך בעייתי, ואלה שאמורים להיות המסתייעים בו לעתים קרובות אינם מסוגלים לפתח "חוש הומור" מספיק לשם כך.

בקשר למחזהו של פסבינדר, ראיתי כאחד העיתונים שאדם בשם פנחס לפידה, המתואר כתיאלוג יהודי, אמר: "איני פוחד מפסבינדר ומהמחזה שלו". אני מבין שעמדה זו איננה משקפת את יחסם של שאר יהודי גרמניה. ולו נשאלתי לדעתי, הייתי מציע שלא להעלות את המחזה כל עוד סף הרגישות של הקהילה היהודית בגרמניה עודנו נמוך כל כך.

אבל, הבעיה שפסבינדר מבקש להתמודד איתה נוגעת, לפי דעתי, לישראל בהקשרים רחבים יותר. המצב המתואר במחזה הוא, שהממסד השלטוני מבקש לקפח את האזרח הקטן, להדירו מנכסיו ולהשתמש בנכסים אלה, לעשיית רווחים גדולים. לשם כך משתמש הממסד ביהודי עשיר, שיכול להרשות לעצמו כל דבר תועבה, משום שהוא יודע כי הגרמני הממוצע יחשוש להטיח ביהודי ביקורת, שהרי הוא יהודי, והגרמני חש הרגשת אשמה כבדה כלפיו.

אני רוצה לשאול: האם איננו מכתנים פה באיזה הד של הטיעון הישראלי, הנשמע בכל פעם כשמישהו כרחבי העולם מותח ביקורת על ישראל, שאנו פה ציבור של ניצולי שואה, ולאיש אין זכות למתוח עליו ביקורת?

יתר על כן, השימוש הציני שעושה הממסד השלטוני, במחזהו של פסבינדר, ביהודי — האין הוא מזכיר לנו את השימוש הציני שנעשה לא אחת בזירה הבין-לאומית בשירותיה של ישראל? לדוגמה: האין דמיון בין המצב המתואר במחזה לבין השימוש שארצות-הברית עושה בשירותיה של ישראל לצורך מתן סיוע לכוחות אפלים בעולם, מתוך ידיעה כי הציבור היהודי והציבור הליברלי בארצות-הברית ימנעו, ביקורת וימנעו מביקורת נגדה, נגד ישראל, וזאת בטענה שאיש אינו רשאי להטיף מוסר לישראל? כך הגענו למצב שיהודי עם דרום-קוריאה וטייוון אנהנו מסייעים לטוריסטים בניקרגואה, ובנוכחותנו מעניקים מטרייה מוסרית כביכול לכל המעשה הנפשע הזה. האין ישראל מתירה לעצמה לפתח יחסים הדוקים עם דרום-אפריקה מתוך ביטחון שהעולם יזהר מאוד מהשרעת ביקורת נגדה בשל כך? לאור מחשבות אלה חייבת להתעורר השאלה: האם לא מוטב להעלות את הבעיה לדיון ציבורי, באמצעות מחזה או בדרך אחרת, כל זמן שאפשר עוד לעצור את התהליך? כי אם התהליך יימשך וישראל תוסיף לנצל את הביקורת כלייה, כפי שהיא רגישה שקיימת בינן ובצדק, יגיע רגע שחסינותה זו של ישראל תיעלם והיא תישאר בתודעתם של עמי העולם לא כמדינת מפלט לניצולי שואה, אלא כמדינה המוכרת שירותים מכווערים לכל דורש.

לאחרונה הגיעה הרגשת החסינות הזאת של יהודים בישראל עד כדי כך, שיש כאלה שאינם מהססים לאמץ ולדגול בערכים נאציים באופן גלוי, בלא בושה. אני יודע כי גם בעניין

קיומה וערכיה, להתאים את החקיקה ואת הנורמות, כדי למנוע את מלאכת מהרסיה. כל מעשה המוליד שנאת יהודים בכל מקום, ועל אחת כמה וכמה בגרמניה, מצדיק צעדים בלתי שגרתיים.

פסבינדר רצה להיות תיאטרון הגרמני מה ששייקספיר היה לאנגלי. כך הוא כותב, על סף מותו, בטיסה בין פרנקפורט לניו-יורק. הוא כתב כתב-פליסטר זה. יש לנו כל ההערכה להישגיו כאיש קולנוע גאוני. עם זאת, לא נרשה לו שמתוך קברו הוא ידעיל מחדש את היחסים העדינים בין ישראל לגרמניה, ויהרוס את המרקם העדין, הקרח הדק, שנוצר לאחר שנות הטרגדיה הנוראה ובעקבות גישה רציונלית ומאמץ בלתי פוסק של אנשים רבים בעלי רצון טוב משני הצדדים.

אני מקווה שהנוגעים בדבר בפרנקפורט — אני קורא ספציפית לראש העיר ד"ר וולרמן, לחברי המועצה, לאחראי לענייני תרבות ד"ר הופמן, לכל אלה אשר מקיימים הסכם לשיתוף פעולה בין-עירוני בין העיר שלהם ובין העיר תל-אביב, שידעו לפרק מוקש מסוכן זה ביחסינו, כדי לתת לעניינים שבין ישראל ובעקבותיה להתנהל ולהתפתח בכיוון הרצוי, כיוון ההבנה ושיתוף הפעולה לטובת שני העמים.

היו"ר א' שוסטק:

תודה רבה לחבר הכנסת ארצי. רשות הדיבור לחבר הכנסת מתתיהו פלד.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

כבוד היושב-ראש, כנסת וכבדה, העלאת מחזהו של פסבינדר בפרנקפורט אינה בהכרח אירוע יש. לכנסת נגיעה אליו. היא מעוררת אומנם שאלות חשובות ועקרונות לחברה דמוקרטית, למשל: עד היכן אפשר להתיר חופש ביטוי, עד איזה גבול אפשר לנהוג לפי הכלל של וולטר הקובע, שגם המתנגד להשקפות מסוימות חייב לתמוך בזכותו של בעליהן להשמיע אותן, או מהו הגבול בין השמעת דעה ובין הסתה גוענית. כל אלו הן בעיות שמסיקות גם את החברה הישראלית, ואין צורך להמחין להזדמנות שהתעוררה עקב העלאת מחזה בגרמניה כדי לדון בהן.

בקשר לגרמניה, נדמה לי — ואיני מכיר את ההווי בגרמניה מקרוב — שפסבינדר נגע בנקודה רגישה, שהייתה מחוסנת זמן רב מפני נגיעה כלשהי. השאלה שהוא מעלה היא, האם אין בזהירות הרבה שנוהגים גרמנים בעלי השקפת עולם ליברלית והומניסטית, שעה שעניין כלשהו, פוליטי, חברתי ואחר, כרוך בנוכחותו של היהודי, האם אין בזהירות זו משום המשך ליחס הנאצי ליהודי, יחס הקובע בסופו של דבר מקום מוגדר ליהודי, מחוץ לתחום?

שאלות ממין זה עלו בהזדמנויות שונות גם במקומות אחרים, ואני רוצה להעלות כתופעה מקבילה במידה מסוימת את מה שאירע בארצות-הברית לאחר מלחמת העולם השנייה, כאשר האמריקנים, ליברלים והומניסטים, התלבטו ביחס לכושים ולקבוצות דתיות אחרות. אני רוצה להזכיר, שחלק חשוב של הטיפול בבעיה הזאת שם, בארצות-הברית, תוך שימוש במדיום של היצירה האמנותית, הדרמטית, נעשה: במקרה או שלא במקרה על-ידי אמן יהודי בשם לני ברוס. בספרו האוטוביוגרפי, שנקרא "איך לנבל את הפה ולהשפיע על אנשים" — להשפיע לטובה, כמובן — הוא מתאר את הדחפים שהניעו אותו לפעול ואת תגובת החברה על ההצגות שלו. הוא סבר, שכל שול המלה "ניגר", למשל, שהיא מלת גנאי, לכרוש בפי הגוענים, תוכר ונתקבל כמזאת, כמלת גנאי, גם על-ידי הליברלים, הם בפועל יתמכו בגזענות שלכאורה הם

בקודשי ישראל וחפצי מצווה של יהודים. כל אלה כאים כמסווה של יצירות אמנות, ביטויים תרבותיים. באלו צריכה כנסת ישראל לעסוק כשנאחזו כאים ומוחים ומביעים את הזדעזעוניתו כלפי מה שהתרחש בפרנקפורט, שוב, לא משום הסימטריה שבדבר, כי אין סימטריה, אלה משום שעלינו פנימה מוטלת האחריות לבער שורשים אלה ולמנוע את הפצת הרעל באווירה הארץ-ישראלית.

ואני רוצה מכאן, מהבמה הזאת של כנסת ישראל, לפנות אל עצמנו, אל כולנו: כשמדברים ומעלים בראש מעיינינו את הצורך של מיוזג תרבויות בין יהודים לערבים, מפגשים, הכרה הדדית — והמטרה היא חיובית כשלעצמה, הכרה מסירה שנאה, מפגשים יודעים להסיר את כל העיוות, אולי, שנוצר במידה מסוימת באופן כוללני כלפי עם אחר או עמים אחרים — אבל אין אפשר להעלות את זה בראש מעיינינו בלי להתייחס קודם כולל לצורך של מפגשים בין יהודים ליהודים, לצורך של הכרה הדדית והקשבה הדדית, להתייחסות לתרבותנו, לאורחות חיינו המסורתיים, גם להקשבה לדעות אחרות? קודם כולל, יחס של כבוד ודרך ארץ. ואין אפשר לעבור בשתיקה לא רק על מחות שמפיצים רעל של שנאה עצמית וחלזול גם בדברים הקדושים לנו, אלא לעבור בשתיקה על קריקטורות בפנים, אצלנו? דיברו כאן על סטריאוטיפים —

— שבח וייס (המערך):

לדאבון לב, אתה צודק.

אליעזר ולדמן (התחיה-צמת):

כאן אצלנו יש קריקטורות שיוצרות סטריאוטיפים, שמעלים את הסטריאוטיפ של היהודי עם הזקן, עם הפיאות, עם האף העקום.

שולמית אלוגי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה יודע מה אמר הרב פרדס על כל הציבור החילוני ועל כל הנשים החילוניות?

שבח וייס (המערך):

הוא לא מתיימר להיות לוחם לזכויות האזרח.

שולמית אלוגי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אבל הוא כן מתיימר לשפוט את כולם.

היור"ר א' שוסטק:

אתם תסתדרו אחר כך, תנו לו לדבר.

שבח וייס (המערך):

אנחנו באמת נסתדר, זה נכון.

שולמית אלוגי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני לא אריב אתך.

אליעזר ולדמן (התחיה-צמת):

חברת הכנסת שולמית אלוגי — — —

היור"ר א' שוסטק:

לא, היא לא דיברה אליך, היא דיברה אל שבח וייס.

רני מילוא (הליכוד):

היא אמרה שהיא לא תריב אתך.

אליעזר ולדמן (התחיה-צמת):

זה לא שייך למריבות. יכול להיות שיש גם תופעות של חלזול בצד השני, אבל אם תדביק את הדברים היטב, תראי איפה הדברים מופיעים יום יום לא כדבר חריג אלא כסטריאוטיפים, חלזול גם בערכים יהודיים והתיאורים האלה.

זה יש עדיין היסוס רב בעולם, ורבים מנסים שלא לקרוא לילד בשמו — נאציזם יהודי. התחליף העלוב לביטוי זה, כהניזם, רק מבטא את ההיסוס הקיים. כי אחרי הכול העולם נושא כאשמה כבדה כלפי העם היהודי ולכן אין מעיזים לדבר על נאציזם יהודי, אף שהתופעה היא עובדה מבישה המהווה חלק מהווייתנו הלאומית.

משיקולים אלה דומני, כי המחזה של פסכינדר "אשפה, העיר והמוות", גם אם היה ראוי שלא להעלותו לפי שעה בפרנקפורט, ראוי שיעורר אותנו לבחינה מדוקדקת של הבעיה שהוא מעלה. וטוב תעשה הכנסת אם תקדיש לכך דיון.

היור"ר א' שוסטק:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אליעזר ולדמן.

אליעזר ולדמן (התחיה-צמת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אין לי צורך, אחרי ששמענו את דברי קודמי, לתאר את הזוועה, את הארס, את הרעל, את השנאה שבהצגה הזאת, שרוצים להציגה בפרנקפורט. ודאי שאין לעניינים האלה שייכות לצנוורה, כפי שאמר בצדק חבר הכנסת יצחק ארצי. זה מחוץ לשאלות של ליברליות כלפי יצירות אמנותיות. יש דברים ששייכים לזיהום האוויר החברתי, התרבותי, הרוחני, ודאי שיש להתייחס לכך בשלילה גדולה יותר מאשר לזיהום איכות הסביבה במובן הפיסי.

אנחנו צריכים להעלות את הדברים כאן, במדינת ישראל העצמאית, בכנסת הריבונית של היהודים, קודם כולל משום שאסור לעבור על כך בשתיקה, משום שצריכה להיות תגובה של עם ישראל, של היהודים, כלפי הארס הזה, כלפי השנאה הזאת, כדי שלא יוכלו להגיד שהנה מקובל הדבר, כי היהודים לא מגיבים.

אין די בתגובה הצודקת, האמיצה והבריאה של היהודים בפרנקפורט, גם של הגויים הישרים — ויש לציין אותה — אלא צריכה להיות תגובה של הנציגות המנהיגותית והמייצגת של עם ישראל, של מדינת ישראל ושל כנסת ישראל.

אך השאלה היא לא רק שאלה של תגובה יהודית וישראלית, אלא יש כאן שאלה חשובה יותר, והיא, שלמרות הדברים הצודקים שאמר חבר הכנסת שבח וייס, שאין לעשות סימטריה ואין להעלות באותה רמה את הבעיות הפנימיות שיש לנו — ואגע בכך ביחס ליהודים היושבים בפרנקפורט בסוף דברי — אבל בצורה לא סימטרית, ואחרי שנאמר כל מה שנאמר ביחס לתופעה המבישה והמזעזעת הזאת דווקא בגרמניה, 40 שנה אחרי השואה, מוכרחים להתייחס לשורשים מקולקלים ומכאיבים יותר של תופעות של שנאה עצמית שמופיעות אצלנו במדינת ישראל ביצירות אמנותיות, במחזות: מחזות שאינני רוצה להיכנס לפרטי פרטיהם, של תנוך לוי, של יהושע סוכול, של יצחק לאור, ורק אציין את הזוועה המכאיבה של השוואת חיילי צה"ל לנאצים במחזה של יצחק לאור.

יאיר צבן (מפ"ם):

אתה מבין מה אתה עושה עכשיו?

אליעזר ולדמן (התחיה-צמת):

זה מכאיב לי יותר, מעסיק אותי יותר, ואת זה יש בידינו לעשות ולתקן ולתנוך יותר מאשר יש בשליטתנו לחנך אחרים, ואם אנחנו לא נחנך את עצמנו, אין בידינו אותה סמכות כרוזה ומוחלטת לצעוק כלפי אחרים. לכן אני עוסק בזה.

ואתו שיר שתיאר אין שמשמשים בדם של פלשתינים לאפיית מצות, כל אותה שנאה עצמית, כל אותו חלזול בכנסת

עיר גרמנית, ואף לא נתתי ידי לארגון משלחת נוער לגרמניה. אני חושש שטיפוח מוגזם של יחסים בין ישראל לגרמניה אינו עולה בקנה אחד עם המאמץ שאנו משקיעים בחינוך למען קדושת ויכרוך חללי השואה.

אדוני היושב ראש, אני מבקש לעדכן את הכנסת ואת סגן שר החוץ הנוכח כאן. לערים רבות בישראל יש הסכמי ברית עם ערים בגרמניה, בהיקף ובקנה-מידה העולים על הקשרים המוניציפליים עם כל ארץ אחרת. המשמעות היא, כי במקביל למרכז השלטון המקומי בישראל, פועלים ארגונים רבים המטפחים קשרים שוטפים ואמיצים עם גרמניה, ובמסגרת זו כבר ביקרו בגרמניה מאות אלפי יהודים מישראל, ובתוכם כמה עשרות אלפים שהגיעו לשם באמצעות ארגונים וגופים ציבוריים. הפועלים בישראל וכספי מדינת ישראל.

רק לפני שעה קלה דיבר כאן שר החינוך והתרבות על נכחרת ישראל בכורוגל. גם בתחום השולי הזה אנו זוכים לראות מדי שבוע לא משחקי כדורגל בעולם המערבי האחר, אלא את משחקי הבונדסליגה. שחקני כדורגל בישראל וספורטאים אחרים נושאים עיניהם לא לשום מעצמה ספורטיבית אחרת אלא לגרמניה.

נוכח מציאות עגומה זו, אין אנו צריכים להתפלא כשמתגלה לפתע קהילה יהודית גדולה, החיה היום בגרמניה, ואין להשתומם על ההתבטאויות המחרידות של חלק מבני הנוער שלנו, המטיפים לשכחה וכבר מבקשים לראות את השואה כעניין להיסטוריונים. לזה הגענו.

האווירה הזאת דוחפת את גלגל ההיסטוריה לאחור. לא חלפו אלא ימים ספורים מאז ביקרו של נשיא גרמניה בישראל, ביקור המהווה יחד עם סיור משלחת הבונדסטג ככנסת נקודת שריא במאמצי הידוק היחסים בין גרמניה לישראל, ולענינו נגלית תמונה עצובה ומזועזעת. האופיינית לשנות ה-30 בגרמניה: אותו מחזה הקרוי "האשפה, העיר והמוות", פרי באושים של פסבינדר, מועלה ברוב טקס על בימת התיאטרון הרשמי של פרנקפורט. המחזה איננו אלא זוהמה וחלאלה, זהו לזיד של פורנוגרפיה מבחילה וגיכוכי ביטויים אנטישמיים מתרידים ומדאיגים.

חברי הכנסת, המחזה האמיתי המקומם אותי הוא המחזה שעל יד הכמה, מחזה המתרחש בין כותלי מוסדות יהודיים, הפועלים בלא ליאות ובלא הפרעה, והייתי אומר גם בחסות ואולי בהסכמה פסיבית שלנו, של ממשלת ישראל.

אני מבקש לשאול: מה עושה קהילה יהודית בפרנקפורט? מה יש ליהודים לחפש על אדמתה הארורה של גרמניה? והנה, נוכח אותם יהודים שירדו לגרמניה ולאור המחאה היהודית נגד האנטישמיות המתחילה לכבץ שוב בגרמניה, לא קם שום גורם לא-יהודי בגרמניה והתייצב ליד המוחים כמאבק ראשוני זה. האם הדבר מזכיר לכם משהו, חברי הכנסת?

חבר הכנסת ארצי, עיריית פרנקפורט בגרמניה מחויקה כמעמד רשמי, בכוח משרד החוץ ומרכז השלטון המקומי בישראל, של עיר אחת לתל-אביב שלנו. אבל גם העירייה הזאת איננה מתערבת, וגם כאשר התיאטרון מתוקצב על-ידיה היא טוענת שאין לה השפעה ואחריות לנעשה בו. גם זה מזכיר לנו משהו.

יצחק ארצי (המערך):
חבר הכנסת מגן, יש הסכם לשיתוף פעולה בין שתי הערים, אבל פרנקפורט איננה עיר אחת לתל-אביב, והיא כן מתערבת.

לא אגיד: מה לנו שנלך על הגויים. יש לנו מה להלך על הגויים, גם אם יש חופעות כאלה אצלנו. אבל באו ונתעסק בנושא זה אצלנו. והדברים אמורים גם לגבי התיאורים הסטריאוטיפיים של מתחלים, של מחיישבים, של כוני ארץ-ישראל בצורה כוללת ביותר. למה א-י אפשר לנהל ויכוח רציני, חריף ככל שצריך, משום שעוסקים בדברים שהחיים שלנו תלויים בהם, אבל כלי זלזול גם וכלי תיאור סטריאוטיפי כצירורים ובמחזות?

והדברים של מתי פלד והפולפולציה הזאת של לימוד דברים שלדעתי אינם קיימים במחזה. הוא בפרנקפורט; ואפילו הם קיימים, זה איזה חלק טפל של כל העניין. להתייחס לדברים טפלים, שלא הם מה שבוטל בדבר והתעלם מהזוועה המרכזית שבכל העניין, זהו עוון שאיננו אלה.

אין אפשרות לסבול ככנסת ישראל את אותה השואה מזועזעת לנאצים. גם אם אנתנו סולדים מדעות וסולדים מדיבורים ומהצעות חוק, אפשר להשוות דעות והצעות חוק ודיבורים לנאצים? אין אפשר לדבר על כך ככנסת ישראל, ובקשר זה כאן?

לכן, אני קורא לכנסת ישראל לשים את הנושא במרכז ענייניה. כפי שדיברתי הבוקר על הצורך לדון במרכזיות של הציוניות והחינוך הציוני, כן יש לדון בצורך לטוהר את האווירה משנאה עצמית, מתרבות קלוקלת המפיצה רעל של שנאה כלפי ערכי ישראל, ולהביא לידי כך שיהודים עם דעות שונות יוכלו להתווכח ולהתייחס בכבוד איש אל רעהו, ובוודאי — לערכים ישראלים לאומיים ולקודשי ישראל.

הי"ר א' שוסטק:
חודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד מגן להבאת הצעתו, והוא האחרון בין מגישי ההצעות.

דוד מגן (הליכוד):
אדוני היושב ראש, נכבדי, חברי הכנסת, אני מודה שלא יאיתי ולא קראתי את המחזה האנטישמי הגרמני הקרוי: "האשפה, העיר והמוות". אני מבקש לנסות לשכנע את הכנסת לדון בצורך הדחוף לפתוח במסע הסברה נמרץ בקרב היהודים בארץ-ישראל ובתכל כולה, כמגמה לקטוע את גל החוזרים והיורדים לגרמניה ולהיאבק בתוקף בכל האמצעים נגד גל האנטישמיות הגואה בעולם כולו. אך יש לי יחד מאבק מיוחד ותקף נגד האנטישמיות המכעבת מחדש בגרמניה.

ממשלת גרמניה מנסה זה שנים רבות למצוא דרך לכפר על השואה האיומה שהגרמנים המיטו על עם ישראל במהלך מלחמת העולם השנייה, שהסתיימה אך לפני 40 שנה. אני בוש לומר, כי המאמצים הללו, המלווים בנוסף על פיתויים כספיים, תיוותיים ואחרים, מוכתרים מבחינת גרמניה בהצלחה ומבחינתנו כעם היהודי אין להם הגדרה אלא כבושה וחרפה.

רק לפני שבועות ספורים אירחה ממשלת ישראל את נשיא גרמניה פון-ויציקר, שום גורם, זולת תנועת בית-ר, לא הסתייג מההתקבכות הצומת כפי שבלטה בימי הביקור. אני כשלעצמי, כאשר ראיתי כאן את דגלי גרמניה מתנופפים בחוצות ירושלים, בקריית הממשלה ובסמוך לכנסת, חשבתי כי המאבק לזיכרון השואה נפגם. הכנסת אירחה רק לפני שבוע משלחת גדולה של חברי הבונדסטג הגרמני.

סברתי כי אני משתייך למיעוט מבוטל, הממשיך להיאבק נגד יצירת יחסים סלתיים כלפי גרמניה. לא ביקרתי מעולם בגרמניה, ואת כל ההזמנות לבקר בה דחייתי. במלאי תפקיד ראש עירייה בישראל, התנגדתי לכריתת ברית ערים תאומות עם

בגרמניה ולמנוע את המשך העלאתו של המחזה. נעשו פעולות בנושא הזה גם אצל הממשלה המרכזית וגם בעיריית פרנקפורט. כאופן חריג ולא מקובל השתתף הקונסול הישראלי, על-פי הוראה של שגריר ישראל בגרמניה ובאישור משרד החוץ, בהפגנה שנערכה מול התיאטרון בעת הניסיון להעלות את המחזה. הכאנו את עמדתנו בפני ממשלת גרמניה ובפני הרשויות המקומיות בפרנקפורט, ואנחנו עדיין מקווים שהמחזה הזה לא יועלה בגרמניה, ושהתופעה המזוויעה הזאת של מחזה אנטישמי המועלה על כמה בגרמניה לא תתרחש כפי שהתרחשה בשבוע שעבר.

אני שותף לחלוטין לקריאה שקראו כאן חברי הכנסת מגישי ההצעות ליהודי גרמניה לעלות לישראל ולשאלות שהם שאלו: מדוע ומה הם עושים שם בניא ההרגה, בערש התועבה הנאצית? מה היהודים לחיות שם, כאשר יש ביח לאומי ומולדת לעם היהודי בארץ-ישראל?

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, באופן חריג, שהכנסת תרשום את ההודעה כפי שנמסרה בשם הממשלה, אבל גם את דברי חברי הכנסת שדיברו כאן כחלק מההחלטה של הכנסת ולא רק כחלק מהפרוטוקול. הדברים שנאמרו בנושא זה הם כל כך חשובים, לדעתי, וטוב שכולם יירשמו כסיכום לדין הזה כאן היום. עם זאת, אף שלא רציתי בכך, אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מתי פלד, בעקבות הדברים המיוחדים והחמורים שהוא אמר, ושאני יכול להיות שותף לרישומם בהודעת סיכום של הכנסת.

היו"ר א' שוסטק:

אין אפשר להכניס את כל הדברים של כל המציעים להחלטה?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ירשם כפרוטוקול שבסיכום הדין נאמר שהדברים שנאמרו הם סיכום הדין.

סגן שר החוץ ר' מילוא:

סיכום הדין והדברים שנאמרו על-ידי כל חברי הכנסת שהשתתפו בדין, למעט דבריו של חבר הכנסת פלד — ואת הצעתו אני מציע להסיר מסדר-היום.

היו"ר א' שוסטק:

המציעים מסכימים לזה.

שבח וייס (המערך):

כן.

היו"ר א' שוסטק:

כל המציעים.

דוד מגן (הליכוד):

כן.

היו"ר א' שוסטק:

טוב, זה התקבל. חבר הכנסת מתתיהו פלד איננו כאולם.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אין מה לשאול אותו — — —

היו"ר א' שוסטק:

הוא דרש דין במליאה.

סגן שר החוץ ר' מילוא:

אני הצעתי להסיר את הצעתו, ולכן צריך להצביע.

היו"ר א' שוסטק:

לכן אני אומר שצריך להצביע עכשיו. מי בעד הצעתו של

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת ארצי, אין לי טענות אליך, אני מדבר על העירייה, על המוסד הזה ועל מרכז השלטון המקומי בישראל. אני מדבר גם אל סגן שר החוץ, כי אני חושב שגם למשרד החוץ יש מה לעשות כדי לווסת את הלהיטות היתירה הזאת כלפי גרמניה.

אדוני היושב-ראש, לקול המחאה, נערכו השבוע "שיפוצים" במחזה, כדי לנסות ולפייס את הדעת, אך התוצאה היא, כדברי אחד המשקיפים שקראתי אותם בתחילת השבוע, והוא כתב אותם לאחר שראה את המחזה ה"משופץ": "האנטישמיות בהצגה גרועה עוד יותר מאשר במחזה של פסטינדר. הם ניסו לעשות מכל העניין פרודיה, וזה ניסיון שקוף ומכוון לכסות על האנטישמיות שביצירה".

אגף התרבות — תרבות במושגים גרמניים — של עיריית פרנקפורט מתכוון להעלות את המחזה, אשר בינתיים זכה לפרסום רב ולסיכוי קופתי גבוה, כבר בשבוע הקרוב.

הכנסת צריכה לדון בעניין ולקרוא לכל הארגונים היהודיים המקיימים קשרים עם הגרמנים לבחון מחדש את מערכת היחסים בינם לבין ממשלת גרמניה, הארגונים הגרמניים והעם הגרמני. תודה.

היו"ר א' שוסטק:

תודה לחבר הכנסת דוד מגן. רשות הדיבור לסגן שר החוץ להשיב על ההצעות.

סגן שר החוץ ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין בנמצא מלים שניתן יהיה לתאר באמצעותן את החיזיון הנורא הזה של המחזה האנטישמי המועלה על הבמה בפרנקפורט שבגרמניה.

שמעתי בקשב רב את דברי הנואמים כולם. אני חייב לומר, שלמעט דבריו של חבר הכנסת מתתיהו פלד, אני מסכים לכל מלה שנאמרה על-ידי הדוברים האחרים שדיברו בנושא זה היום מעל דוכן הכנסת.

נדהמתי מדבריו של חבר הכנסת פלד. אינני רוצה להתווכח אתו, אבל התבטאויות כמו אלה, שאנו צריכים לקיים דיון בכעיה שפסטינדר מעלה, או שישראל מנצלת א-פרופו המחזה הזה את הרגישות כלפיה בעולם ורואה את זה כחסינות, ועוד דברים מעין אלה — אני מעדיף שלא להתווכח אתם ולא לדון בהם.

אינני רוצה להתייחס בהרחבה לדברים לגופם, שכן, כפי שכבר ציינתי, כל הדברים שנאמרו כאן על-ידי חברי הכנסת שדיברו — גם חברת הכנסת שולמית אלוני, גם חבר הכנסת יאיר צבן, גם חבר הכנסת הרב אליעזר ולדמן וגם חבר הכנסת דוד מגן — כולם דברים נכונים, וכולנו, כיהודים במדינת ישראל ובוודאי בעולם כולו, מסכימים אתם.

רק לצורך הבחינה העובדתית, כדאי שנוכח שהתיאטרון שבו מדובר מסוכסד על-ידי ממשלת גרמניה, הטענה, שאנו מוצעים היום בגרמניה, שגרמניה היא ארץ דמוקרטית המכבדת את חופש הביטוי וההבעה — אין מקום שהיא תתקיים במקרה שבו מדובר כאן, במקרה הזה של מחזה אנטישמי. כבוד האדם מכובד לא פחות מחופש האמנות, ואת זה צריך לשגן ולזכור ולומר לגרמנים בצורה נחרצת, ודאי שבגרמניה, בוודאי כאשר מדובר במחזה אנטישמי דוגמת המחזה הזה בגרמניה.

על ממשלת גרמניה ועל השלטונות המקומיים בפרנקפורט מוטלת החובה למנוע את הבמה הזאת של אנטישמיות

3 — נמנעים
 ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר
 הכנסת מ' פלד בסדר-היום של הכנסת
 נתקבלה.

היו"ר א' שוסטק:
 הודעה לחבר הכנסת יאיר צבן.

יאיר צבן (מפ"ם):
 אני חושב שגם במסגרת דבריו של חבר הכנסת ולדמן
 נשמעו דברים שלא היו שייכים לנושא והיה צריך — — —
 את דבריו כל המציעים.

היו"ר א' שוסטק:
 טוב, הכנסת הצביעה. וככן ההצעה של חבר הכנסת פלד
 איננה נכללת בסדר-היום של הכנסת.

אני מבין שההצעה לסדר-היום בדבר שחיקת השכר נדחית
 למועד אחר.

חבר הכנסת מתתיהו פלד לקיים דיון במליאה? הוא אפילו
 איננו במליאה. מי בעד הסרת ההצעה מסדר-היום?

יאיר צבן (מפ"ם):
 מי נמנע.

היו"ר א' שוסטק:
 מי נמנע?

יאיר צבן (מפ"ם):
 אבקש לומר משפט אחד מהמקום.

ה צ ב ע

בעד ההצעה לכלול את הנושא

שהעלה חבר הכנסת מ' פלד

בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום של הכנסת — רוב

ט. הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 10), התשמ"ה — 1985*
 (הצעתם של קבוצת חברי הכנסת)

המרכזיים, ובזמן שנחוכח על לבנון או על המלך חוסיין, נדבר
 בצד על הכיוב של הצליה.

שבח וייס (המעריך):

בני שליטא (הליכוד):
 סליחה, אינני שומע.

היו"ר א' שוסטק:
 יש לו שלוש דקות.

בני שליטא (הליכוד):
 ממילא אינני שומע את קריאות הביניים ואינני יכול לענות.

צריך להאיר אחת לכמה שנים את הנושאים הלוקליים,
 ולפי הוויכוח המפורסם על דברים קטנים ודברים גדולים, אלה
 הדברים הקטנים, אבל החשובים באמת והלוחצים על היבלת
 של כל אזרח. לכן איננו הופכים את הארץ לארץ בחירות. אנחנו
 קובעים, שבמקום כל ארבע שנים יחיימו הכחירות כל חמש
 שנים, משום שקיים הבדל מהותי בין הבחירות לכנסת לבין
 הבחירות לרשויות המקומיות. בבחירות לכנסת אנחנו מרבים
 לדבר על נושאים פוליטיים, הנושאים המוניציפליים הם
 נושאים משקיים, הם שונים במהותם. אין הבדל בין ראש רשות
 מהמעריך לבין ראש רשות מהליכוד, אדוני חבר הכנסת שבח
 וייס, ואתה יודע זאת. אין שום הבדל.

שבח וייס (המעריך):

בני שליטא (הליכוד):
 לא אכפת לי, אבל יש לי רק שלוש דקות.

היו"ר א' שוסטק:
 יש לך די הזדמנויות לשאול אותו שאלות.

שבח וייס (המעריך):

היו"ר א' שוסטק:
 אנחנו עוברים לנושא האחרון בסדר-היום: הצעת חוק
 הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 10).
 התשמ"ה — 1985.

שבח וייס (המעריך):

היו"ר א' שוסטק:
 הוא יבוא בוודאי.
 מציעי הצעת החוק הם חברי הכנסת דוד מגן ובני שליטא.
 בבקשה, חבר הכנסת בני שליטא.

בני שליטא (הליכוד):
 אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, — — —

היו"ר א' שוסטק:
 אני מבין שכל אחד מכם רוצה שתי דקות.

בני שליטא (הליכוד):
 כל אחר שלוש דקות.

היו"ר א' שוסטק:
 יפה מאוד, ניצור תקדים בכנסת.

בני שליטא (הליכוד):
 אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לא במקרה אנחנו שני
 ראשי ערים ומועצות מקומיות, מביאים את ההצעה הזאת,
 שנחמכת גם על-ידי מרכז השלטון המקומי, המאחד את כל
 הרשויות המקומיות בארץ, מכל המפלגות. זו הצעה לא
 פוליטית לחלוטין, על סמן הניסיון המצטבר אנחנו סבורים —

שבח וייס (המעריך):
 זו הצעה לא הגיונית, הצעה טיפשית.

בני שליטא (הליכוד):
 ידידי חבר הכנסת שבח וייס, אנחנו סבורים שאי-אפשר
 להחזיר את נושאי השלטון המקומי כסרף עודף צדדי לעניינים

שכח וייס (המערך):
אני תמכתי בו.

דוד מגן (הליכוד):

התקיים כאן ויכוח נוקב והפשרה היתה, בסופו של דבר, שלא רק תקופת הכהונה הקודמת תוארך אלא גם הנוכחית.

לעצם היתרון — הזכיר חבר הכנסת בני שליטא, יש כאן יתרון מכריע, המפריד בין הקשר שבבחירות לרשות המקומית לבחירות לרשות המרכזית. ניתוק הקשר הזה חשוב במסגרת המאמצים שכולנו עושים ככנסת וכאנשי ציבור — להוסיף נדבך נוסף לעצמאות של השלטון המקומי.

בעצם הימים הללו הגיש שר הפנים, הרב פרץ, הצעת חוק בעניין עריכת פנקס הבחורים. קראתי ברבתי ההסבר של שר הפנים, כי המצב הכלכלי והזכויות הגדול הניעו אותו ומובילים אותו לרעיון שלא לעדכן את פנקס הבחורים, מפני שמילא אינו רואה בחירות כשעה. בנושא הזה יש לי ויכוח עמו, אבל לא בהקשר הישיר. אם אנחנו מסכמים עשרים שנה, אני לא רוצה להגזים ולומר מאה שנה — אם יש ארבע מערכות בחירות בעשרים שנה ולא חמש מערכות בחירות בעשרים שנה — אין ספק שיש כאן חיסכון גדול ויש חיסכון של מערכת בחירות אחת גדולה.

אם ירשה לי היושב-ראש, אני חייב להוסיף גם נוסף אישי. אני מכהן בתפקיד ראש עירייה כבר הרבה מאוד שנים. אני משוכנע, לאחר הניסיון שצברתי, כי אם תקופת הכהונה של ראשי העיריות מעמד על חמש שנים ולא על ארבע שנים, הרי בתקופת כהונה כזאת, דרך הראייה ודרך הפעולה של אותו ראש עיר שנבחר לקדנציה של חמש שנים תהיה פורייה יותר, יתאפשר לו להכין כסים ומצע לפעולה בכל חמש השנים, יישאר לו מרווח זמן ליישם את אותה תוכנית ודי זמן גם להתכונן לבחירות הבאות.

אין ספק שאם הכנסת תאשר את הצעת התיקון נזכה לקידום נוסף בעצמאותו של השלטון המקומי, ובניהולו המושכל יותר, החכם יותר והפורה יותר.

היו"ר א' שוסטק:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת שבח וייס. בבקשה.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ברור לי שאני כאן במיעוט. משום שיושבים כאן כמה ראשי ערים שרוצים להאריך לעצמם עוד בשנה את תקופת כהונתם.

דוד מגן (הליכוד):

אני פורש בעזרת השם בקיץ הקרוב.

עובדיה עלי (הליכוד):

אתה מייחס לנו כוונת לא נכונות.

שבח וייס (המערך):

אני תווד בידברתי. מה מכוון יותר מאשר חזרה מרבירים? מה עוד שאתם אנשים מצליחים, ואין לי ספק שתיבחרו שוב.

דוד מגן (הליכוד):

זה עימות בין האקדמיה לשטח.

שבח וייס (המערך):

שום אקדמיה ושום שטח. אני בשטח כמרכס. אין שום יתרון בעניין זה לאיש, אם הוא ראש עיר ואם הוא עוסק בחקר השלטון המקומי וכותב עליכם. אין שום הבל.

מאיר שטרית (הליכוד):

— — —

בני שליטא (הליכוד):

לכבוד הוא לי שאתה שואל אותי שאלה, אבל אני מוגבל בזמן ואני גם רוצה לתת לעמיתי הזדמנות לדבר.

היו"ר א' שוסטק:

לא עכשיו, חבר הכנסת שבח וייס.

בני שליטא (הליכוד):

אני סבור שאנחנו צריכים לתת לראש הרשות את תקופת הזמן המתאימה כדי לחשוב, ליוזם, להחליט ואחר כך לבצע וגם לתת דין-וחשבון לאזרחיו על מעשיו או, חלילה, על מחלוליו. זאת היא תקופת זמן סבירה. אם ירצו הוראת שעה לצורך עניין מסוים, תקופה מסוימת, לאחד את הבחירות — תמיד אפשר יהיה לעשות זאת. אבל שיהיה ברור עקרונית, ישנהנשאים הלוקליים זקוקים להארה משל עצמם. כי אם לא כן אנחנו יכולים להגיע לאבסטרדים ולהגיד שגם את הבחירות להסתדרות נכניס לתוך הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות, ונעשה סלט אחד גדול.

אני חושב שדמוקרטיה עולה כסף. דמוקרטיה היא גם בחירות, אבל צריך לתת לנושאים החשובים האלה את מקומם.

חבר הכנסת וייס, הקואליציה החליטה אתמול על דעת כל חבריה, גם המערך וגם הליכוד, לאשר את הצעת החוק הזאת ולתמוך בה. אתה חבר הקואליציה והחלטת הקואליציה מחייבת גם אותך. אני מבקש הצבעה בהתאם לכך. תודה.

היו"ר א' שוסטק:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד מגן באותו נושא.

דוד מגן (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להדגיש, כי היוזמה לתיקון מס' 10 לחוק הרשויות המקומיות (בחירות), היא יוזמתו של חבר הכנסת בני שליטא, יוזמה בת ארבע שנים, אשר התלה בתקופת כהונתה של הכנסת העשירית.

אני הצטרפתי ליוזמה הזאת רק לאחרונה, אחרי לבטים ארוכים ומעמיקים, כאלה שמציקים היום לחבר הכנסת שבח וייס. הנימוקים לכך הם כבדים ורבי משקל. אם בדרוך ונסקור את מהלך הבחירות בשנים האחרונות נמצא, כי ב־31 בדצמבר 1973 נערכו הבחירות לעיריות ולכנסת במקביל. רק חמש שנים לאחר מכן — ב־7 בנובמבר 1978 — התקיימו מערכות הבחירות לרשויות המקומיות עם חידוש מלבב — בחירות אישיות לראשי עיריות. לתקופת זמן של חמש שנים.

הבחירות האחרונות לרשויות המקומיות היו ב־23 באוקטובר 1983, שוב אחרי תקופת זמן של חמש שנים והבחירות הבאות לרשויות המקומיות תהיינה בסתיו 1988, שוב לאחר חמש שנים.

נהג, באה המציאות, חבר הכנסת שבח וייס, ואומרת לך, כי במציאות של השנים האחרונות בארץ, היית אומר 15 — 20 השנים האחרונות, הבחירות לרשויות המקומיות מתקיימות אחת לחמש שנים.

כא יידיי חבר הכנסת בני שליטא — ואני מצטרף ליוזמה שלו — ומבקש שהתופעה הזאת אכן תהיה מעוגנת בחוק.

זכור לי כי בשנת 1982, בימי כהונת הכנסת העשירית, התקיימה כאן ישיבה סוערת ביותר, כאשר שר הפנים דאז, ד"ר בורג, ביקש — והבקשה היתה לאחר מגעים מפלגתיים מחוץ לכותלי הכנסת ומשיקולים לא דווקא ענייניים — לדחות את מועד הבחירות לרשויות המקומיות.

שכח וייס (המערך):

על כן, מנקודת ראותו של חוקר ואומר לכם שלווה-ארכעה דברים:

א. כאשר הבחירות הן בנפרד — השלטון המקומי נפגע פגיעה קשה, משום שרק כ-56% מבעלי זכות הבחירה משתתפים בבחירות. כאשר הבחירות הן באותו יום — כ-80% משתתפים בבחירות לשלטון המקומי. אתם, ביוזעין, רוצים לוותר על רוב המצביעים שלכם.

בני שליטא (הליכוד):

זה לא בדוק.

שכח וייס (המערך):

רבותי, לא רק שזה בדוק, זה מדויק לחלוטין, ומי שאמר "לא בדוק" או שהוא לא יודע לקרוא עברית או שלא קרא את המחקרים.

דוד מגן (הליכוד):

זה אחוז דומה לבחירות להסתדרות הכללית, וצריך להילחם נגדו.

שכח וייס (המערך):

ידידי, חבר הכנסת דוד מגן, זה לא שייך, אני לא מתפעל מן האחוז הנמוך של המשתתפים בבחירות להסתדרות הכללית.

חברים יקרים, תאמינו לי, אני חקרתי אתכם ועל רובכם כתבתי ספרים. אני מנוסה יותר מכם. חבר הכנסת בני שליטא וחבר הכנסת מאיר שטרית, אתם מופיעים במחקרים שלי דווקא באור חיובי.

הממוצע — 56% בשנת 1978; ר-56% בשנת 1983. הממוצע הקודם — 80%. יכול להיות שאצל חבר הכנסת בני שליטא היה ממוצע גבוה. יישובים קטנים הם כלל לא יישובים. מצדי כבר מזמן היה צריך להיות ועד קטן במועצה אזורית.

בני שליטא (הליכוד):

ביישוב קטן הרבה יותר קשה להיבחר, ואתה כחוקר צריך לדעת זאת.

שכח וייס (המערך):

אותי לא מעניין אם קשה להיבחר. אותי מעניין הדבר ההיחולי ששמו "יישובים קטנים". בגודל של רבע שכונה, שיש להם מועצה וראש מועצה, מכונית ותנאים סוציאליים וכל השטרות האלה, ואני אומר זאת גם על יישובים גדולים יותר מהיישוב שלך. אני אומר זאת על מדינת חיפה ועל רפובליקת טירה, על נסיכות נשר ואמירות קריית-ים וכל הקשקוש הזה. יש מקום למקסימום 30 רשויות מקומיות בארץ. המבזבז הגדול ביותר של ההון הלאומי הוא השלטון המקומי במדינת ישראל. עם 84,000 עובדים, מהם 60,000 מיותרים. עזבו אותי, אני מכיר את העניין מצוין. אבל זה לא משנה, כי הרי אתם עשיתם פולחן סביב עצמכם.

אני עובר לנקודה השנייה. המדינה הדמוקרטית ביותר בעולם, ארצות-הברית, מרכות את כל הבחירות באותו יום, ואני בעד זה, משום שהיא מאמינה באזרחיה, היא מאמינה שלאזרחים שלה יש אותה מנת שכל זעירה, וכשהם הולכים לבחור, הם יודעים בעד מה הם הולכים לבחור. והעובדה שהרבה נעשה באותו יום אינה מטשטשת אותם. על כן, ראש עיר האומר שצריך יום נפרד בשביל האזרח, כי הוא איננו מסוגל לעשות את האבחנה — הבו לו. הוא איננו ראוי להיות ראש עיר, כי הוא בו לאינטליגנציה של התושבים שלו.

דבר שלישי ואחרון, כאשר הבחירות היו מאוחדות, האזרחים הוכיחו פיצול הצבעה מובהק. כך היה ב-1969 וב-1973. אנשים גילו אינטליגנציה יוצאת מן הכלל.

בני שליטא (הליכוד):

מי שרוצה להפוך את השלטון המקומי לסרח עודף, הוא זה שבו לשלטון המקומי, ולא ההיפך מזה.

שכח וייס (המערך):

ארוני היקר, שלטון מקומי מפועל. כפי שקיים בארץ, הוא מטריד ציבור מספר אחד של מדינת ישראל, לרבות שני היישובים והיישוב הקטן שלך, לרבות יבנה, שהיא חלק מרחובות. את קריית-גת אין לי למי לחבר.

דוד מגן (הליכוד):

לחברון.

שכח וייס (המערך):

זה אתה מוכן, לחבר את חברון אליך. גם את עפולה אין לי לאן לחבר. יבנה היא שכונה קטנה, סימפתית ומקדימה של רחובות. ומאיר שיטריית יהיה אז ראש עיריית רחובות. הוא לא תופס את זה. הרי הוא ייבחר להיות ראש עיריית רחובות, כי הוא פופולרי, זה מגיע לו. אני אומר זאת לחברים שלי בקריות. אני אומר לאנשי קריית-מנצקין: למה לכם להיות עיר שכונת-לינה? התחברו ויש לכם אנשים שיהיו ראש עיריית חיפה. הם לא חופפים את זה. אני פשוט עושה את זה בשבילך, מאירקה שטרית. הגיע הזמן שתהיה ראש עיר גדולה ולא ראש שכונה מקסימה, שאתה תרמת תרומה רבה לפיתוחה.

ואחרון, חברים, כל פיצולי ההצבעה היו בחקופה שבה יום ההצבעה היה מאוחד. אנשים גילו כפועל דיפרנציאציה יוצאת מן הכלל. בעד מאיר שיטריית הצביעו כך וכך אחוזים, ובעד הליכוד ככנסת הצביעו פחות. אז באים פה ראשי ערים. בשם אזרחיהם, ובזים לאינטליגנציה שלהם.

אני תומך ברעיון של חמש שנים. זה כן. אני רוצה שתבינו, חברים, שההתנגדות שלי היא רק לנימוקים של הפרדה. אני סבור שאפשר לבחור את הכנסת אחת לחמש שנים, וגם את השלטון המקומי, אבל זה לא ילך. אני סבור שעכשיו, למשל, צריך להעניק לכם חמש שנים, כדי שהבחירות יהיו יחד עם הבחירות לכנסת ב-1988. מה שמעניין אותי זה למנוע את הפרדה הלא-נחוצה.

בגלל המטרה של הפרדה, אני אצביע נגד. אני יודע שאני במיעוט, וממילא לא יפרדו עכשיו, אבל ההיגיון ניצח. בסופו של דבר, וימזגו את הבחירות, ותהיו לי כריאים. תודה רבה.

היו"ר א' שוסטק:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. אני מעמיד להצבעה הצעת חוק קב"ג, הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 10), התשמ"ה — 1985. של חברי הכנסת דוד מגן ובני שליטא.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם, בוועדת

הפנים ואיכות הסביבה — רוב

נגד — מיעוט

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות

המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 10),

התשמ"ה — 1985, לדיון מוקדם בוועדת

הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר א' שוסטק:

חברי הכנסת, ישיבת הכנסת הבאה כיום ב' בשעה 16:00.

ישיבה זו נעולה.

נספחות

א. סדר-היום לישיבות קל"ב — קל"ד

- א. שאלות ותשובות.
 ב. שאלות בעל-פה.
 ג. קרן ביטוח סיעוד — הצעת חבר הכנסת י' צבן.
 ד. הצעת חוק הסכמים קיבוציים (תיקון מס' 5).
 ה. התשמ"ו — 1985 (קריאה ראשונה).
 ו. הצעת חוק פנקס הבהורים (הוראות שעה).
 ז. התשמ"ו — 1985 (קריאה ראשונה).
 ח. הצעת חוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה) (תיקון מס' 3).
 ט. התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
 י. הצעות לסדר-היום.
 יא. הצעת חוק לתיקון פקודת זכויות התשלום.
 יב. התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
 יג. הצעת חוק רשת שנייה בטלוויזיה, התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
 יד. הצעת חוק לתיקון פקודת רופאי השיניים.
 יה. התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
 יז. הצעת חוק חג המצות (איסורי חמץ), התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
 יח. הצעת חוק איסור גידול חזיר (תיקון), התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
 יט. הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 31).
 יכ. התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
 יל. הצעת חוק המכר (דירות) (תיקון מס' 2).
 ימ. התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
 ינ. הצעת חוק לתיקון חוק הספנות (הגבלת אחריותם של בעלי כלי שיט (תיקון), התשמ"ה — 1985 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 ס. הצעת חוק הנצחת זכרם של נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה, התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- י. מדיניות ממשלת ישראל בנושא יהדות ברית-המועצות — הצעתה של חברת הכנסת מ' תעסה-גלזר.
 יח. ממדי הירידה מן הארץ — הצעתם של חברי הכנסת י' צבן, מ' בר-און, נ' ארד, ס' גדלשטיין וג' כהן.
 יט. האסון הקטלני שגרם למותם של ילדי בית-הספר "ברנר" בפתח-תקווה — הצעתו של חבר הכנסת ח' קופמן.
 כ. מסקנות ועדת הכלכלה בעניין המלחמה בתאונות הדרכים.
 כא. שחיקת הקצבאות לגמלאים — הצעתו של חבר הכנסת ר' כהן.
 כב. מינויים מפלגתיים בחברת הכימיקלים — הצעתו של חבר הכנסת י' ארצי.
 כג. מפעל כ"ל — פאר התעשייה הכימית הישראלית — הצעתו של חבר הכנסת י"ז אמיר.
 כד. פיטורי מורים והשיבושים בעקבותם במערכת החינוך — הצעתם של חברי הכנסת מ' פלד, ד' דנינו, ד' מגן, ור' איתן.
 כה. קיטוב היחסים בין דתיים לחילונים — הצעתם של חברי הכנסת י' שריד, מ' וירשובסקי, א' גרנות, ג' כהן, א"ח שאקי, ש' וייס, ומ' כהנא.
 כו. בעקבות הסקרים על הנוער: לא היסטריה דמוקרטית אלא היסטוריה ציונית ומדיניות ביטחונית שפויה — הצעתה של חברת הכנסת ג' כהן.
 כז. ההשלכות החברתיות של המשבר הכלכלי — הצעתה של חברת הכנסת נ' ארד.
 כח. הצעת חוק מס מקביל (הוראת שעה), התשמ"ו — 1985 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 כט. הצעות חוק של חברי הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לישיבה קל"ד

- 42-47. מושב חבר הנאמנים של הסוכנות בניו-יורק — הצעות חברי הכנסת מ' בר-און, ע' לנדאו, ז' המר, ח' דרוקמן, ג' כהן וע' סולודר.
 48-51. משחקי נבחרת ישראל בחוף-לארץ והלקחים
- המתבקשים מכך — הצעות חברי הכנסת י' שריד, א' אולמרט, ש' וייס ומ' כהנא.
 52-57. הצגה אנטישמית בפרנקפורט — הצעתם של חברי הכנסת ש' אלוני, י' צבן, ש' וייס, מ' פלד, ג' כהן וד' מגן.

ג. הצעת חוק מס מקביל (הוראת שעה), התשמ"ו — 1985

1. הוראת שעה לעניין שיעורי מס מקביל בתקופה שמיום ט"ז בתשרי התשמ"ו (1 באוקטובר 1985) עד יום כ"ג בסיוון התשמ"ו (30 ביוני 1986) ייקרא חוק מס מקביל, התשל"ג — 1973, כאילו —

¹ סי"ח התשל"ג, עמ' 88: התשמ"ד, עמ' 86.

עבור עובדיהם ושל 1.0% מההכנסות האחרות שלגביהן נגבה המס. תיעשה לפי הוראות השונות מאלה שלפיהן תיעשה החלוקה של הסכומים שנתקבלו בשיעור של 3.95% מההכנסות שלגביהן נגבה המס.

- (1) בסעיף 2(א), במקום "4.95%" נאמר "5.45%";
- (2) בסעיף 6(א); במקום הסיפא המתחיל במלים "בתקנות אלה" יבוא "בתקנות אלה יכול שייקבע שחלוקת סכומי המס המקביל שנתקבלו בשיעור של 1.5% מההכנסה שלגביה נגבה המס ממעבידים

הסתייגויות לחוק הנ"ל

ופסקה (2) תסומן (3).

לסעיף 1

שר העבודה והרווחה מציע:
במקום פסקה (2) יבוא:

חברי הכנסת ח' גרוסמן מציעה:

במקום "עד יום כ"ג בסיוון התשמ"ו (30 ביוני 1986)" יבוא:

"עד יום כ"ו באלול התשמ"ו (30 בספטמבר 1986)".

חברי הכנסת ח' גרוסמן ור' כהן מציעים:
אחרי פסקה (1), יבוא:

"(2) בסעיף 6(א), במקום הסיפא המתחיל במלים "בתקנות אלה" יבוא "בתקנות אלה יכול שייקבע שחלוקת סכומי המס המקביל שנתקבלו בשיעור של 1.1% מההכנסה שלגביה נגבה המס ממעבידים עבור עובדיהם ושל 1.0% מההכנסות האחרות שלגביהן נגבה המס, תיעשה לפי הוראות השונות מאלה שלפיהן תיעשה החלוקה של הסכומים שנתקבלו בשיעור של 4.35% מההכנסה שלגביה נגבה המס ממעבידים עבור עובדיהם ושל 3.95% מההכנסות האחרות שלגביהן נגבה המס".

"(2) בסעיף 2(ב), במקום "4.95%" נאמר "5.45%"; הוראה זו תחול רק לגבי עובד עצמאי ששיעור המס השולי החל על הכנסתו לפי פקודת מס הכנסה הוא בשיעור של 45% או יותר".

ד. הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 10), התשמ"ה — 1985

התשכ"ה — 1965¹, במקום "כל ארבע שנים" יבוא "כל חמש שנים" ובמקום "השנה השלישית" יבוא "השנה הרביעית".

1. תיקון סעיף 4

בסעיף 4 לחוק הרשויות המקומיות (בחירות),

¹ ס"ח התשכ"ה, עמ' 248; ס"ח התשל"ח, עמ' 14.

ד ב ר י ה ס כ ר

לחשוב, ליזום, לתכנן, ואף לבצע. המסגרת הקודמת של ארבע שנים היתה קצרה מדי לכל השלבים דלעיל. לפי נוסח המתוקן ייטיב ראש העיר למסור לבוחריו רוח גם בנושאי הביצוע בפועל. עליידי חקיקה זו תיווצר הפרדה בין הבחירות המוניציפליות לבחירות לכנסת. הכרח המציאות הוא, שהנושאים הלוקליים יזכו אחת לשנים מספר להארכה מיוחדת. אסור בשום פנים להפוך אותם לסרח עודף בתוך הנושאים המדיניים הגדולים העומדים על הפרק, באופן טבעי. בבחירות לכנסת.

סעיף 4 לחוק הרשויות המקומיות (בחירות), התשכ"ה — 1965, קובע כי "הבחירות לכל המועצות יקוימו כל ארבע שנים ביום ג' השלישי בחודש חשוון; אולם אם היתה השנה השלישית שלאחר הבחירות האחרונות שנה מעוברת, יקוימו הבחירות ביום ג' הראשון באותו חודש".

הצעת החוק באה לקבוע כי הבחירות לעיריות ולמועצות המקומיות תיערכנה אחת לחמש שנים. הטעם לכך הוא בעוברה, שהנושאים הלוקליים הם משקיים מטבעם, להבדיל מפוליטיים. מסגרת של חמש שנים תאפשר לראש העיר

ה. מסקנות ביניים (מס' 2) של הוועדה המשותפת של ועדת הכספים וועדת הפנים ואיכות הסיביכה בעניין שכר שוטרים וסוהרים

הוועדה היתה מסקנות ביניים על שולחן הכנסת ביום ר' באדר התשמ"ה (25 בפברואר 1985), ובהן היא המליצה על מתן "חוספת לבנון" לאנשי משמר הגבול המשרתים בלבנון ועל חוספת 18% לשוטרים ולסוהרים כפי שניתנה בצה"ל.

ביום ט"ו בטבת התשמ"ה (18 בינואר 1985) החליטה הכנסת להעביר לוועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת הפנים ואיכות הסיביכה בראשותו של חבר הכנסת י"ז אמיר את ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת י"ז אמיר, מ' וירשובסקי, ד' מגן וי' צבן בנושא האמור.

2. הוועדה ממליצה להוסיף על שכר השוטרים והטוהרים 8% נוספים, כפי ששולם לעובדים כסקטור הציבורי בספטמבר ובאוקטובר 1984 (4% + 4%).

3. הוועדה ממליצה לכטל את כל הדרגות מתחת לדרגה י"ד במשטרה, כפי שכוטלו בשירות המדינה (וכפי שעומדים לכטלן כצה"ל).

4. הוועדה קוראת לשר האוצר לבצע מייד את ההמלצות הנ"ל כדי למנוע תסיסה בין אנשי המשטרה ונשותיהם, פגיעה בתפקוד המשטרה, במורל, במוסר העבודה ובטוהר המידות.

הוועדה קיימה ישיבה נוספת ביום כ' בחשוון התשמ"ו (4 בנובמבר 1985), ובה עמד מפכ"ל המשטרה על חומרת המצב, הנובעת מתנאי השכר במשטרה.

הוועדה הגיעה לסיכום הבא:

1. הוועדה מביעה את מחאתה החריפה בפני הממשלה על אי-ביצוען המלא של המסקנות הנ"ל ודורשת תשלומה המיידית של תוספת 9% (מתוך ה-18%) שלא שולמה במשטרה, וטרואקטיבית מיום החלתה כצה"ל.